

Mi Banga Vinavatei E Mataio a nga vataro

*Man vinateteik katsep mi tietie se Iesu Karisito
(Luka 3:23-38)*

¹ Ine arie man vinateteik katsep mi tietie se Iesu Karisito. E Iesu eie e tubuon e Davit. E Davit eie e tubuon e Abaraam.

² E Abaraam eie e taman e Isak.
E Isak eie e taman e Iakop.

E Iakop eie e taman e Iuda ma bu kasien.

³ E Iuda eie e taman ba baser kasien e Peres ma e Tsera. E kinaguor, e Tamar.

E Peres eie e taman e Ebron.

E Ebron eie e taman e Ram.

⁴ E Ram eie e taman e Aminadap.

E Aminadap eie e taman e Nason.

E Nason eie e taman e Salmon.

⁵ E Salmon eie e taman e Boas, ma e kinan, e Raap.

E Boas eie e taman e Obet, ma e kinan, e Rut.

E Obet eie e taman e Iesse.

⁶ E Iesse eie e taman e Davit mi kovakova ka leong.

E Davit eie e taman e Solomon. E kinan, eie ta be nga muna reie e Uria.

⁷ E Solomon eie e taman e Reoboam.

E Reoboam eie e taman e Abia.

E Abia eie e taman e Asa.

⁸ E Asa eie e taman e Iospat.

E Iospat eie e taman e Ioram.

E Ioram eie e taman e Usia.

⁹ E Usia eie e taman e Iotam.

E Iotam eie e taman e Aas.

E Aas eie e taman e Esekia.

¹⁰ E Esekia eie e taman e Manase.

E Manase eie e taman e Amon.

E Amon eie e taman e Iosia.

¹¹ E Iosia eie taman e Iekonia ma bu kasien. Ian simi avareit bu Babilon gi ta nga kerie sien bu Israel nia ra tsatsang vinatoreis i Babilon.

¹² I murien mi kinakir sibu Israel rakot i Babilon,

e Iekonia eie e taman e Sealtiel.

E Sealtiel eie e taman e Serubabel.

¹³ E Serubabel eie e taman e Abiut.

E Abiut eie e taman e Eliakim.

E Eliakim eie e taman e Asor.

¹⁴ E Asor eie e taman e Sadok.

E Sadok eie e taman e Akim.

E Akim eie e taman e Eliud.

¹⁵ E Eliud eie e taman e Eleasar.

E Eleasar eie e taman e Mattan.

E Mattan eie e taman e Iakop.

¹⁶ E Iakop eie e taman e Iosep, e Iosep eie ken labeit e Maria.

E Maria e kinan e Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia.

¹⁷ Io, a nga sinangavur kes ma voveit bu kienakav kokouk sibu tam ma sibu nout kovuni se Abaraam beit se Davit, ma mi sinangavur kes ma voveit te buer bu kienakav sibu tam

ma sibu nout kovuni se Davit beit simi avareit bu Babilon gi ta nga kerie bu Israel rakot nia tsatsang vinatoreis i Babilon. Io, vakaek ian en beit si ken kienakav mi Karisito a nga sinangavur kes ma voveit te buer bu kienakav sibu tam ma sibu nout.

*Ken kienakav e Iesu Karisito
(Luka 2:1-7)*

¹⁸ Ine arie vasa ken kienakav e Iesu Karisito a nga tsorubeit ven. E Maria, e kinan, gi nga kubutsie va eguor e Iosep va guor ta nga rei. Eiekesen i muan guor ta kap ngas nga mon kokouk, gi nga vorotan va e Maria a te nga kour simi ngesengesien mi Moromoruo Tamat. ¹⁹ E Iosep, ken labeit, eie mi ka dui i matan e Raban. A kap nga lalaron nia vamangarie e Maria i matan mi lobaram. Io, a nga vodon nia kitipie keguor rei menemenen mo.

²⁰ Sien ta nga vor ve vodovodon surie ine, ken angelo mi Nguts a nga tsorubeit seie i aron mi binorea ma a nga vakokoit ven ne, “Iosep, natuon e Davit. Kian va e ta motou nia kerie e Maria va ke vevien, simi vunan ine mi madar eie tate tian ngan, a kuvu simi Moromoruo Tamat.

²¹ Eie ta kava ka madar tamat, ma e ta ngas vuotongie ngan e Iesu, simi vunan eie ta vatoa ken kulou si kegi sar sinavei tsokor.”

²² Ine bu kepineits kokouk gi nga tsorubeit nia vara tuktuk ngan mi sana nama e Raban ta nga

1:17 mi Karisito - mi namani Grik ma simi namani Iburu mi Messia. Man vuevue ine ba as arie ‘mi ka ese e Raban ta vokunie ngan mi oel nian ken tsientsang.’ **1:21** e Iesu - Ine mi as a kuvu simi namani Grik ian gi ko tutuo ngan e Iosua, man vuevue ‘mi Nguts a vatoa.’

terie i ngutsuon mi propet, ²³ “Mi vevien vour ese ta kap ngas telekire ka, ta tian nge kava ka natu madar tamat, ma gi ta vuotongie ngan e Immanuel”, man vevue va “E Raban a mon meie giet.”

²⁴ Sien e Iosep ta nga pan, a nga tsana malan ken angelo e Raban ta nga oeng sien, ma a nga reie e Maria. ²⁵ Eiekesen, a kap nga mutur meie tuir oit ta nga kava e Natuon tamat, ma e Iosep a nga tour asan ngan e Iesu.

2

Ba ka sievei gituo nga vorotan e Iesu

¹ Io, gi nga kava e Iesu i Betilem i aron mi enamon leong i Iudea sibu ra e Erot mi kovakova ka leong ta nga vuortie. Ian sibu ra, ba ka sievei kuvu simi korot mi matanias ta rar tsour en, gituo nga nemei i Ierusalem. ² Ma gituo nga virei, “Ivangan ine mi madar gi tanga kava va eie magi Kovakova ka leong bu Iuda? Gatuo nga pare man kaemkaem sien gatuo ta nga mon simi korot mi matanias ta rar tsour en ma ine gatuo te nemei nia rangarie.”

³ Sien e Erot mi kovakova ka leong ta nga rongomie ine, ine mi nama a nga tsola beitsak ken vienviendon ma buer kegi vienviendon mi kulou kokouk i Ierusalem. ⁴ Ma sien e Erot tate nga kuk kakuon bu prist leong ma bu vavvasengei simi vinuor kokouk, a nga vereie gie va ivie mi Messia gi ta kava en. ⁵ Gi nga kuil nama, “I Betilem i aron mi enamon leong i Iudea. Simi vunan arie misa mi propet ta nga vataro,

6 “ ‘Ma evoi, i Betilem, simi kabere se Iuda,
 e kap lili beitsak i matan bu muomuo ni vuor
 i Iudea,
 simi vunan ka muomuo ni vuor ta kovuni sevoi
 ese va ta naneie kong kulou i Israel malan
 mi ka nennei sipsip.’ ”

7 Samo e Erot a nga kukuo nge virei menentan
 ine ba ka sievei, ma a nga vorotan segituo mi
 sana ra tuktuk mi kaemkaem a nga tsorubeit
 segituo. 8 A nga tura gituo rakot i Betilem meie
 ngan mi nama malan ne, “Ngatuo ta veis nge
 neneis kalei ngan ian mi Madar. Ma sien va
 ngatuo tate vorotan, ngatuo ta muerengei nemei
 nge me pangan seou, terengien va eou buer o ta
 mang ra rangarie.”

9 I murien gituo tate nga rorong simi kovakova
 ka leong, gituo nga sorvekenan. Ma sien gituo ta
 nga tsuok nge vineis, gituo nga pare te buer ine
 mi kaemkaem gituo ta be nga pare simi korot mi
 matanias ta rar tsour en. Io, ine mi kaemkaem
 a nga muonge gituo oit a nga so tuir i popon mi
 korot ivie mi natu madar ta nga mon en. 10 Ma
 gituo nga res beitsak sien gituo ta nga pare ine
 mi kaemkaem. 11 Sien gituo tate nga beit nge
 rubukien ian simi vonuo, gituo nga pare mi natu
 madar meie e Maria e kinan. Ma gituo nga sege
 pukupukukaek nge rangarie. Samo gituo nga
 tsitsingie kegituo sar poukpouk nge tabeir ngan
 kegituo sar tienebeir. Ine bu tienebeir arie mi
 vout kutsukutsuleip gi vuotongie ngan mi gold,
 a, mi turou sosong gi ko tsana ngan mi uiluiltan

mi ei, ma mi mira. ¹² Io, gituo nga muerengei nge ka simi rosar mene rakot si kegituo enamon, simi vunan e Raban a nga vangenge gituo simi binorea va gituo ta kap nga muerengei rakot se Erot.

Mi vini rakot i Isip

¹³ I murien gituo tate nga veis, ken angelo mi Nguts a nga beit se Iosep i aron mi binorea nge pevien, "Tsuok tamtuur, kerie mi natu madar ma e kinan nge vi rakot i Isip. Ngatuo ta mon ian en oit simi ra o ta ba oeng sevoi, simi vunan e Erot a nesie ine mi natu madar nia kenvamate." ¹⁴ Io, a nga tsuok tamtuur nge kerie mi natu madar ma e kinan ian sikati ma gituo nga tsuok nge vineis rakot i Isip. ¹⁵ Ma gituo nga mon ian en oit si ken miensei e Erot. Ine mi kepineits a nga tsorubeit nia vaotie mi sana nama mi Nguts ta nga terie i ngutsuon mi propet ven ne, "Kovuni i Isip, o kuk tsana e Natung tamat."

¹⁶ Sien e Erot tate nga vorotan va ba ka sievei gituo te nga bitie, a nga kengeir beitsak. Ma a nga terie mi nama ngeisngeis nia kenvamate bu natunatu madar tamat kokouk i Betilem ma sibu enamon vatavatata ese gi ta nga avareit luo ma peuk i keim. A nga tsang malan ngan ine vemusurie mi ra ba ka sievei gituo ta nga me pangan surie ken kienakav e Iesu. ¹⁷ Io, mi sana nama e Raban ta nga terie i ngutsuon e Ieremia mi propet a nga me tsorubeit tuktuk:

¹⁸ "Mi kulou gi nga rongomie mi tina leong beitsak i Rama,

E Rakel a nga tengisie bu natuon.
 Ma mi kulou gi nga konon nia vamada,
 eiekesen a kap nga tor,
 simi vunan kap te ka natuon a ba buer nga to.”

Mi vineis muerengei beit i Nasaret

¹⁹ I murien e Erot tate nga maet, ken angelo mi Nguts a nga tsorubeit se Iosep i Isip i aron mi binorea. ²⁰ Ma a nga oeng ven ne, “Tsuok tamtuur nge kerie mi natu madar ma e kinan nge muerengei rakot simi kabere i Israel, simi vunan egie ese gi ta nga lalaro kenvamate ine mi natu madar, gi te maet.”

²¹ Io, a nga tsuok tamtuur nge kerie mi natu madar ma e kinan nge muerengei rakot simi kabere i Israel. ²² Eiekesen, sien ta nga rongomie va e Arkelaus a te nga tsorubeit mi kovakova ka leong i Iudea i murien e taman e Erot, a nga motou nia rakot en. Io, a nga veis rakot simi enamoni i Galili vemusurie mi vienengeng ta nga beit sien i aron mi binorea mene te buer. ²³ Ma a nga veis rakot nge mon i aron mi taon mi asan i Nasaret. Ine a nga tsorubeit nia vaotie misana nama e Raban ta nga terie i ngutsugie bu propet ven ne, “Gi ta vuotongie va eie mi kangi Nasaret.”

3

E Ioanes mi ka ni sinusuruiv a rorois ngan mi rosar

(Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Ioanes 1:19-28)

¹ Ian sibura, e Ioanes mi ka ni sinusuruiv a nga beit simi beir simi enamoni leong i Iudea ma

a nga tsuok vakaek nge vavatei ngan ken nama e Raban. ² A nga vavatei malan ne, “Nga ta ngas vodon vuris, simi vunan mi ra va e Raban ta vuor a te vatavatat.” ³ E Isaia mi propet a te nga vakokoit surie e Ioanes sien ta nga pevien,

“Mi inan mi ka a koupkoup pevien simi beir,
 ‘Tsang rorois ngan ken rosar mi Nguts.
 Tsang vodusie ken sar baiveisveis.’ ”

⁴ Io, e Ioanes a nga ko tsekie man tsetstseik gi ta nga virie ngan mi vuruvuru kamel nge verevere ngan mi piripiri vinavinar, ma man nginonginou mi tsiko ma mi masiu. ⁵ Ian sibu ra, egie i Ierusalem ma sibu enamon kokouk i Iudea meie mi kulou kokouk gi ta nga mon vatavatat simi da i Ioridan, gi nga ra nemei se Ioanes. ⁶ Ma gi nga vakokoit katsep ngan kegi sar sinavei tsokor. Ma e Ioanes a nga tsana mi sinusuruiv segie simi da i Ioridan.

⁷ Eiekesen, sien e Ioanes ta nga pare palan bu Parisaio ma bu Sadukaio gi ta nga nemei nia por sinusuruiv, a nga pevien, “Enga bu natuon mi tsotsoi tsak! Ese a nga oeng senga va nga ta oit nia vi ngan ken aor rarap e Raban ian va ta nemei? ⁸ Nga ta ngas vua ngan mi banga vuovuo nia vara tuktuk ngan va nga te vodon vuris. ⁹ Kian va nga ta vodon va nga ta oit nia pevien ne senga kesenga, ‘E Abaraam, eie e tamagei.’ O oeng senga. E Raban a oit nia tsana ine bu vunavout va gi ta tsorubeit bu natuon e Abaraam. ¹⁰ Mi matou a te mon rorois te i

vunan bu ei, ma bu ei kokouk gi ta kap vua ngan kavu banga vuovuo, gi ta tara nge tomekan simi leing.”

¹¹ “Eou, o tsana mi sinusuruiv senga ngan mi da nia tourtelekiran va nga te vodon vuris. Eiekesen mi ka ta vemusurie iou, a ngeisngeis rio iou. Ma o kap kalei oit nia sorokie man ba poppop. Ma eie ta tsana mi sinusuruiv senga ngan mi Moromoruo Tamat ma mi leing. ¹² Mi napa sosos a te mon siba riman. Eie ta so vitseir rivie mi biror sibu nginonginou, ma ta teir kakuon bu banga nginonginou i aron ken vonuo teteir nginonginou, eiekesen ta tunie bu biror simi leing ian ta kap oit nia maet.”

Ken sinusuruiv e Iesu

(Marko 1:9-11; Luka 3:21,22)

¹³ Io, e Iesu a te nga kovuni simi enamon leong i Galili nge rakot simi da i Ioridan va ta nga ra por sinusuruiv se Ioanes. ¹⁴ Eiekesen e Ioanes a nga lalaro vangenge, ma a nga pevien, “Eou o pinat surie va o ta por sinusuruiv sevoi. Surie misa e ta ra nemei seou?”

¹⁵ Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, “Sunuir ngan ine va ta malan. Terengien, giet ta mang vaotie bu sinavei duis kokouk e Raban ta lalaro giet nia tsana.” Io, e Ioanes a nga sunurie.

¹⁶ Sien e Iesu tate nga por sinusuruiv voto nge kienbeit simi da, ian ngas te, mi rangit a nga katsep, ma a nga pare mi Morumorian e Raban a nga tsour peuk malan mi buen nge mogos i popon. ¹⁷ Ma mi ien kovuni simi rangit a nga vakokoit ven ne, “Ine e Natung. Eie mi ateung tuktuk ma o resmatan beitsak.”

4

E Satan a nga konon e Iesu (Marko 1:12,13; Luka 4:1-13)

¹ Samo mi Moromoruo Tamat a nga kir terie e Iesu simi beir, terengien va mi kovan bu tsaka moromoruo ta nga ra konon. ² Ma e Iesu a nga vorvor ba sinangavur voveit bu ra ma ba sinangavur voveit bu kati, ma i muir sien a nangba nga vitor. ³ Io, ine mi ka ni konokonon, a te nga beit sien nge pevien, “Sien va evoi e Natuon e Raban, oeng ngeisngéis ine sibu vout va gi ta tsorubeit mi tsoik.”

⁴ E Iesu a nga kuil nama ven ne, “Mi Pakpak Leong a pevien ne, ‘Mi ka a kap oit nia tino ngan mi tsoik mo, eiekesen ta ngas tino ngan bu nama kokouk ian ta kuvu i ngutsuon e Raban.’ ”

⁵ Samo mi kovan bu tsaka moromoruo, a nga kerie rakot i Ierusalem mi taon tamat, ma a nga ra voturie simi korot ta nga tsiroup i kur simi Vona rengeir leong. ⁶ Ma a nga oeng sien, “Sien va evoi e Natuon e Raban, tsibour peuk i keim, simi vunan mi Pakpak Leong a pevien,

“ ‘E Raban ta turan ken sar angelo nia pernge no. Gi ta sor terie no i kur ngan bu rimagie, terengien va e ta kap mang duorngan mi kame si ka vout.’ ”

⁷ E Iesu a nga kuil nama sien ven ne, “Ma buer mi Pakpak Leong a pevien, ‘Kian va e ta konon mi Nguts, ma Raban.’ ”

⁸ Samo mi kovan bu tsaka moromoruo a te nga kerie e Iesu kien simi pout i kur beitsak ma a nga vasangan sien bu mangmagoso nguts kokouk simi kabere meie magi sar matvinavaso.

⁹ Ma a nga pevien sien, “Sien va e ta sege pukupukukaek nge rangarie iou, o ta terie sevoi ine bu kepineits kokouk.”

¹⁰ E Iesu a nga pevien sien, “Satan! Tsupek sorvekena iou. Mi Pakpak Leong a pevien, ‘E ta ngas rangarie ma Raban mi Nguts ma e ta ngas tsatsang seie mo.’ ”

¹¹ Samo mi kovan bu tsaka moromoruo a te nga sorvekenan, ma bu angelo gi nga ra nemei nge perngan e Iesu.

*E Iesu a te tsuok vakake ken tsientsang
(Marko 1:14,15; Luka 4:14,15)*

¹² Sien e Iesu tate nga rongomie va gi te nga vurukude e Ioanes simi vona vinatoreis, a nga sorvekenan i Iudea nge rakot i Galili. ¹³ Sien ta nga sorvekenan i Nasaret, a nga ra mon i Kapernaum ian ta mon i gegen mi barateis i Galili, si magi kabere mi matabu Sebulon ma Naptali. ¹⁴ E Iesu a nga veis ven ne, terengien va ta vaotie mi nama e Raban ta nga vorotsoruo i ngutsuon e Isaia mi propet ven ne:

¹⁵ “Magi kabere mi matabu Sebulon ma magi kabere mi matabu Naptali,
sими bienangaev peuk simi barateis, i bingan mi da i Ioridan,
sими enamon leong i Galili ivie bu Kibang gi ta ko mon en.

¹⁶ Mi kulou gi ta be nga mon simi ngingi leong,
 gi te nga me pare mi berber leong.
 Mi kulou gi ta be nga mon simi kaberan mi
 minoruvien mi miensei,
 mi berber a te nga rarangie gie.”

¹⁷ Tsuok vakaek ian simi ra, e Iesu a nga
 vakaek nge vavatei simi kulou ven ne, “Nga
 vodon vuris, simi vunan mi ra va e Raban ta vuor
 a te vatavatat.”

Ba Madar Toytov Vourvour
(Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Sien e Iesu ta nga vor ve veisveis i gegen mi
 barateis i Galili, a nga pare ba baser kasien, e
 Simon gi vuotongie ngan e Petro, ma e kasien e
 Andre. Guor nga tomeke ben i aron mi barateis,
 simi vunan eguor ba ka vongovongon. ¹⁹ Ma
 e Iesu a nga oeng seguor, “Ngado nemei nge
 vemusurie iou. Ma o ta tsana ngado va ngado ta
 tsorubeit ka nia vangoda mi kulou.” ²⁰ Ian ngas
 te, guor nga sorvekenan keguor sar ben ma guor
 nga vemusurie e Iesu.

²¹ E Iesu a te buer nga veis rakot i pek lili, ma
 a nga pare ba baser kasien mene buer, e Iakobo
 meie e Ioanes, ba natuon e Sebedi. Guor nga mon
 i popon mi galeu meie e tamaguor e Sebedi ma
 gi nga name kegi sar ben. Io, e Iesu a nga kukuo
 guor. ²² Ian ngas te, guor nga sorvekenan mi
 galeu meie e tamaguor, ma guor nga vemusurie
 e Iesu.

E Iesu a vatoa bu tamat mienarouk

²³ E Iesu a nga veis ververiris i Galili kokouk nge vavasengei si kegi sar vona rengeir bu Iuda. Ma a nga vavatei ngan mi Banga Vinavatei surie ken mangmagoso Nguts e Raban ma a nga vatoa bu tamat mienarouk sibu suasua mienarouk. ²⁴ Surie ine ken banga tsientsang, gi nga valalame sibu korot kokouk simi provins i Siria. Io, bu mei gi nga kir terie sien egie ese gi ta nga suvuon bu suasua mienarouk ma vinavasor leong, ma bu mei mene bu tsaka moromoruo gi ta nga tsegerie gie, ma bu muru ma bu gong. Ma e Iesu a te nga vatoa gie kokouk. ²⁵ Ma mi bineit leong kovuni i Galili, i Dekapolis, i Ierusalem, i Iudea ma simi kabere ta mon simi bienangaev ka nikot simi da i Ioridan, gi nga vemusurie.

5

Mi nires leong (Luka 6:20-23)

¹ Sien e Iesu ta nga pare ine mi bineit leong, a nga veis kien i bingan mi pout nge mogos. Ma ken sar madar tovtov gi nga nemei sien. ² Io, a nga vakaek nge vavasengei segie nge pevien:

³ “Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko deng kielala va gi pinat simi moromoruogie, simi vunan gi ta so suvu vavatamaes kovuni si ken mangmagoso Nguts e Raban.

⁴ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta mon ngan mi tina,

4:25 i Dekapolis - mi namani Grik ma man vuevue va ‘bu Taon mi sinangavur kes’

simi vunan e Raban ta so vamada gie.

⁵ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta vous ngan mi molu,
simi vunan e Raban ta so vosuvu vunie gie ngan mi kabere.

⁶ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko vietoron nge moruon nia tsana mi sana e Raban ta lalaron va gi ta tsana,
simi vunan e Raban ta so vovosuo gie.

⁷ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko aor molous ngan bu mei,
simi vunan e Raban ta aor molous nge gie.

⁸ Mi nires leong ta mon segie ese kegi tino ta tamat,
simi vunan gi ta so pare e Raban.

⁹ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko vabatie mi ni vedeng i kotubuon mi kulou,
simi vunan mi kulou gi ta so vuotongie gie va egie bu natuon e Raban.

¹⁰ Mi nires leong ta mon segie ese gi ta suvu vinekikin surie gi ta tino ngan mi sinavei dui i matan e Raban,
simi vunan gi ta so suvu vavatamaes kovuni si ken mangmagoso Nguts e Raban.

¹¹ “Mi nires leong ta mon senga sien mi kulou gi ta vavangiets nge nga, nge vikikinie nga, ma gi ta pouts bit nge nga ngan bu suasuada tsaka nama surie iou. ¹² Nga ta res beitsak simi vunan e Raban ta so rorois ngan kenga voirvoir leong simi rangit. Ine arie simi rosar kes mo, gi te nga vikikinie bu propet gi ta nga muna tino senga.

Mi barateis ma mi berber
(Marko 9:50; Luka 14:34,35)

¹³ “Enga man barateis mi kabere. Eiekesen sien va mi barateis va ta kapangan te ken barabaratasi, kap ka mei a ba oit nia vara barabaratasi ngan te buer. A kap ba kalei nia tsana ngan ka kepineits. Gi ta poro mo nge tomekan ma mi kulou gi ta popoporie.

¹⁴ “Enga man berber mi mangmagoso enaen-amon. Mi taon i popon mi pout a kap oit nia kokoiv. ¹⁵ Mi kulou buer gi kap ko vakartie ka bember nge terie i pakien ka koi leong. Eiekesen gi ko poro nge vogosongie si man mogomogos ma ine mi bember ta teir berber sibu mei kokouk i aron mi vonuo. ¹⁶ Malan mo, kenga sar berber ta ngas ber i matan mi kulou, terengien va gi ta mang pare kenga sar banga tsientsang ma gi ta puongan e Tamanga die i kur simi rangit.

Mi vinasengei surie bu vinuor se Moses

¹⁷ “Kian va nga ta vodon va o nga nemei nia tsang rivie mi Vinuor se Moses ma bu nama sibu propet. O kap nga nemei nia tsang rivie gie eiekesen o me tsang vaotie gie. ¹⁸ O oeng tuktuk senga. Kap ka puk mat vinavataor lili o, kap ka puk ba tottok lili ine simi Vinuor ta tsereiv, tuir oit ine bu nama kokouk simi vinuor ta muna tsorubeit pu. Ma i muir, mi rangit ma mi kabere guor ta tsereiv. ¹⁹ Io, eie ese ta pop vuturungie mi meinmenien bu vuna vinuor ta lili beitsak ma ta vasangan sibu mei mene nia tsang malan ngan buer, e Raban ta so terie sien mi as lili beitsak i aron ken mangmagoso Nguts. Eiekesen eie ese ta vemusurie bu vuna vinuor nge vasangan sibu

mei mene va gi ta vemusurie, e Raban ta so terie sien mi as leong i aron ken mangmagoso Nguts. ²⁰ O oeng tuktuk senga. Sien va kenga sinavei nia vemusurie mi namanien e Raban ta kap rio ian sibu Parisaio ma sibu vavvasengei sibu vinuor se Moses, nga ta kap oit nia rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban.

Mi sinavei nia kenvamate mi mei

²¹ “Nga te nga rongovan va e Raban ta nga vakokoit simi kulou muomuo malan ne, ‘Kian va e ta kenvamate ka mei. Eie ese ta kenvamate ka mei, ta so tuir simi vinuor.’ ²² Eiekesen, o oeng senga, eie ese ta aor rarap veie ka kasien, eie ta so tuir simi vinuor. Ma buer, eie ese ta pevien ngan e palapalan, ‘Evoi mi mat maermaer!’, eie ta ngas so tuir i matan mi Sanedrin. Ma eie ese ta pevien ngan e palapalan, ‘Evoi mi be!’, eie ta so rubukien simi leing leong ian ta kap ko mesei.

²³⁻²⁴ “Io, sien va e ta visi terie ke tienebeir rakot se Raban simi korot nia tu tienebeir ma samo e si vodonomie va e palapala a suvuon mi putu veie no, vuturungie ke tienebeir i muan mi korot nia tu tienebeir ma e ta muna rakot nge vodusie mi putu meie e palapala. Samo e ta ba muerengei nge me terie ke tienebeir.

²⁵ “Sien va mi mei mene ta visi kir terie no simi vinuor, vodusie volopusuo mi putu meie i muan va ngado ta rakot simi vinuor. Sien va e ta kap tsana malan ne, eie ta masi so terie no simi ka ni vuor nama, ma mi ka ni vuor nama ta masi so terie no simi girigirir, ma mi girigirir ta masi so terie no i aron mi vona vinatoreis. ²⁶ O oeng

tuktuk sevoi, e ta kap oit nia rov tsour simi vona vinatoreis tuir oit va e ta voir vuruvan mi lakep vekvekitip simi vinatoreis.”

Mi sinavei tetteririv

²⁷ “Nga te nga rongovan e Raban ta nga vakokoit malan ne, ‘Kian va e ta tsana mi sinavei nia rei puer.’ ²⁸ Eiekesen o oeng senga, eie ese ta deng aroie ka vevien, a te tsana mi sinavei nia rei puer i aron. ²⁹ Sien va ke katsomat suv ta vokorongie no va e ta tsana mi sinavei tsokor, gaol rivie nge tomekan. Simi vunan a kalei va ka korot kes simi kurikuri ta kapangan, surie a kap kalei va mi kurikuri kokouk gi ta tomekan simi leing leong ian ta kap ko mesei. ³⁰ Ma sien va ke riem suv va ta vokorongie no va e ta tsana mi sinavei tsokor, tava nge tomekan. Simi vunan a kalei va ka korot kes simi kurikuri ta kapangan, surie a kap kalei va mi kurikuri kokouk gi ta rubukien simi leing leong ian ta kap ko mesei.

Mi vinekapot simi rei

(Mataio 19:9; Marko 10:11,12; Luka 16:18)

³¹ “Nga te nga rongovan e Raban ta nga vakokoit malan ne, ‘Ese ka ta ture rivie ken vevien, ta ngas terie sien mi pakapaka rorou nia tourtelekiran va guor te vekapot si keguor mienagos ni rei.’ ³² Eiekesen o oeng senga, ese ka ta vekapot sorvekenan ken vevien misasien a kap ngas tsana ka sinavei tetteririv, a tsana ken vevien va ta tsorubeit mi mei simi sinavei ni rei puer. Ma eie ese ta reie ine mi vevien ken labeit

ta sorvekenan, eie buer a tsana mi sinavei nia rei puer.

Mi vakavakariem

³³ “Ma buer, nga te nga rongovan e Raban ta nga vakokoit simi kulou muomuo malan ne, ‘Kian va e ta tsana ka vakavakariem ngan mi binit, eiekesen e ta tuir vemusurie bu vakavakariem e ta nga tsana rakot simi Nguts.’

³⁴ Eiekesen o oeng senga, kian rovoriu va nga ta vakavakariem ngan mi rangit simi vunan eie ken mogomogos e Raban, ³⁵ o, ngan mi kabere simi vunan eie ken poppop, o, ngan i Ierusalem simi vunan eie ken taon leong mi Kovakova ka leong beitsak. ³⁶ Ma kian va e ta vuotkov, simi vunan e kap oit nia tsana ka vurvur kes va ta puneits o, megeot. ³⁷ Nga ta pevien ‘io’ sien va ‘a io’ ma nga ta pevien ‘a kap’ sien va ‘a kap.’ Ka nama mene va nga ta vuotongie a kovuni simi Tsaka Ka.

Kian va e ta kuil vinevineken
(Luka 6:29,30)

³⁸ “Nga te nga rongovan e Raban ta nga vakokoit malan ne, ‘Sien va e ta vakale ka mei mene gi ta vakale no buer. Ma sien va e ta tsopukie ka rivon ka mei mene, gi ta tsopukie buer ka rivo.’ ³⁹ Eiekesen, o oeng senga, kian va nga ta tuir biritie ka tsaka ka. Sien va ka mei va ta pan ka si ke peir suv, terie buer ke peir kieir. ⁴⁰ Sien va ka mei va ta lalaro terie no simi vinuor surie ma kuirkuir, terie sien buer ke lavlav. ⁴¹ Sien va ka mei ta votsuoke no nia veis

ka kilomita kes, veisngie meie si kaba kilomita luo. ⁴² Tabarie ese ta nongie no, ma kian va e ta ruit se ese ta lalaro poro ka kepineits sevoi.

Tovie manga sar matakorot
(Luka 6:27,28,32-36)

⁴³ “Nga te nga rongovan e Raban ta nga vakokoit malan ne, ‘E ta ngas tovie bu palapala, ma karto ma matakorot.’ ⁴⁴ Eiekesen o oeng senga, nga tovie manga sar matakorot ma nga nongie e Raban surie gie ese gi ta vikikinie nga, ⁴⁵ terengien va ta mang vara tuktuk ngan va enga bu natuon mi Tam die i kur simi rangit. A ko tsana ken matanias va ta rar i popon mi kulou tsokor ma mi kulou kalei. Ma a ko vovuosongie mi bat i popon mi kulou gi ta duis i matan e Raban ma egie gi ta kap duis. ⁴⁶ Ta kap man ka voirvoir sien va nga ta tovie gie ese gi ta tovie nga. Mi kulou porpor takis buer gi ko tsana malan, va gerek? ⁴⁷ Sien va nga ta kalei ngan mo bu palapalanga, nga kap kalei vekenan bu mei mene. Bu Kibang buer gi ko tsana malan, va gerek? ⁴⁸ Io, nga ta ngas dokei rovoriu malan mo e Tamanga die i kur simi rangit ta dokei rovoriu.

6

Mi sinavei nia tabarie bu sinaortsak

¹ “Nga nenei kalei va nga ta kap tsang vasan-gan kenga sar sinavei duis i matan mi kulou va gi ta mang tienenge nga surie. Sien va nga ta tsana malan ne, nga ta kap so poro kenga voirvoir se Tamanga simi rangit.

² “Io, sien va e ta lalaro tabarie ka sinaortsak, kian va e ta tsana malan bu malamala ka duis gi ta ko tsana. Gi ko kuiv tuvuir i aron bu vona rengeir sibu Iuda ma sibu rosar, terengien va mi kulou gi ta mang puonge gie. O oeng tuktuk senga, gi te por vuruvan kegi voirvoir. ³ Eiekesen, sien va e ta lalaro tabarie ka sinaortsak, vemusurie mi saran va ke riem kieir ta kap telekiran misa ke riem suv a tsana. ⁴ Terengien ke sinavei nia tabeir ta mang mon mumuningei. Ma e Tama ta pare misa e ta tsang muningan, ta terie ke voirvoir.”

Mi sinavei simi nono
(Luka 11:2-4)

⁵ “Ma sien va nga ta no, kian va nga ta malan bu malamala ka duis. Gi ko lalaron beitsak nia tuir nge no i aron bu vona rengeir sibu Iuda ma sibu tangatso rosar va mi kulou gi ta mang pare gie. O oeng tuktuk senga, gi te por vuruvan kegi voirvoir. ⁶ Eiekesen sien va e ta no, rubukien i ruom ma bokutie mi matavanuo nge no rakot se Tama ese kap ka mei ta oit nia pare. Ma e Tama ta pare misa e ta tsang muningan, ta terie ke voirvoir. ⁷ Ma sien va nga ta no, kian va nga ta teie bu nama palan malan bu Kibang. Gi si vodon va e Raban ta rongomie kegi sar no simi vunan gi teie bu nama palan. ⁸ Kian va nga ta mala gie, simi vunan e Tamanga a te muna telekiran mi sana kepineits nga ta lalaro nongie sien.

⁹ “Io, nga ta ngas no malan ne;
“ Tamagei die i kur simi rangit,
a kalei va gei ta ngas mangaran mi asa.

- 10 A kalei va ke vinuor ta ngas vuortie gei.
 A kalei va gei ta tor sevoi ine simi mangmagoso
 enaenamou
 malan gi ta tor sevoi die i kur simi rangit.
- 11 Tabarie gei ngan mi nginginginou ta oit simi ra
 vere.
- 12 Vodou rivie kegei sar sinavei tsokor
 malan egei gei ta vodou rivie bu sinavei
 tsokor gi ta tsana segei.
- 13 Ma kian va e ta tsupuk rivie gei sibu
 konokonon,
 eiekesen, vatoa gei i rima mi Tsaka Ka.
 [Mi mangmagoso Nguts, ma mi ngeisngeis,
 ma mi matvinavaso ta mon sevoi mo sibu
 ra bu ra. Amen.]'

14 Sien va nga ta vodou rivie bu sinavei tsokor
 bu mei gi ta tsana senga, e Tamanga die i kur
 simi rangit ta vodou rivie buer kenga sar sinavei
 tsokor. 15 Eiekesen, sien va nga ta kap vodou
 rivie kegi sar sinavei tsokor bu mei mene, e
 Tamanga ta kap oit nia vodou rivie kenga sar
 sinavei tsokor.

Mi sinavei nia vorvor

16 "Sien va nga ta vorvor, kian va nga ta mat
 masitinoiv malan bu malamala ka dui. Gi kap
 ko vavaso kalei va mi kulou gi ta mang deng
 kielala va gi vorvor. O oeng tuktuk senga, gi te
 por vuruvan kegi voirvoir. 17 Eiekesen, sien va
 e ta vorvor, e ta ngas dosie mi vuruvuru kova
 ngan mi oel nge papariu. 18 Terengien mi kulou
 gi ta kap mang telekiran va e vorvor. Eiekesen e
 Tama mo ese kap ka mei ta oit nia dengarie, ma

ese ta dengarie bu kepineits e ta tsang muningan, ta terie ke voirvoir.

*Bu poukpouk simi rangit
(Luka 12:33,34)*

¹⁹ “Kian va nga ta teir toungan kenga sar mos ine simi kabere ivie bu ngitsilik ma bu om gi ta tsang vatsakatie, ma bu ka puerpuer gi ta bemrubikien nge pure. ²⁰ Eiekesen, teir toungan kenga sar mos die i kur simi rangit ivie bu ngitsilik ma bu om gi ta kap oit nia tsang vatsakatie, ma bu ka puerpuer gi ta kap oit nia bemrubikien nge pure. ²¹ Simi vunan ivie ke mos ta mon en, mi aro buer ta mon en.

²² “Mi katsomat eie man bember mi kuirkuir. Sien va ba katsomata ta kalei, mi kurikuri kokouk ta vous ngan mi berber. ²³ Eiekesen sien va mi katsomata ta tsak, mi kurikuri kokouk ta vous ngan mi ngingi. Sien va mi berber i aro a ngingi, e tate suvuon mi ngingi e kinagie.

²⁴ “Kap ka mei a oit nia tsatsang petspets si kaba ka leong luo. Eie ta karto ka mei ma ta lalaron ka mei mene. O, eie ta vodon veleongtie ka mei mene ma ta matagout ngan ka mei mene. Nga kap oit nia tsatsang petspets se Raban ma simi lakep.

*Kian va nga ta vodovodon palan
(Luka 16:13; 12:22-31)*

²⁵ “Io, o oeng senga, ‘Kian va nga ta vodovodon palan si kenga tino va misa nga ta nganie nge unumie, o misa va nga ta karie ngan kenga pirpir.’ Vasa, mi tino a kap putu rio mi nginonginou, ma mi pirpir a kap putu rio bu poul? ²⁶ Nga pare

bu ma die i kur simi mariu. Gi kap ko tsutsuor niagie o, por nginonginou i tau, o toungan magi kavu nginonginou. Eiekesen e Tamanga die i kur simi rangit a ko tabarie gie. Vasa, a kap vodon veleongtie nga rio bu ma? ²⁷ Ese mei senga a oit nia vakuora ka keipkevide ra si ken tino ngan mi vodovodon palan?

²⁸ “Ma surie misa nga ta vodovodon palan surie man poul bu piripiringa? Nga pare bu gaelgael i uot vasa gi to ven. Gi kap ko tsatsang niagie kesegie o, gi kap ko tsana kavu kepineits nia karie kegi pirpir. ²⁹ Eiekesen o oeng senga, e Solomon buer i aron man sar matvinavaso kokouk a kap nga vavaso kalei beitsak malan ka gaelgael. ³⁰ E Raban a ko vosonie vakalaie bu uotuot tso ian gi ta to nevere ma sivo gi ta vo tomeke terie gie simi leing. Io, eie ta vosonie nga rio ine bu uotuot tso. Kian va kenga vodovodon tuktuk ta lili mo. ³¹ Io, kian va nga ta vodovodon palan nge pevien, ‘Misa gei ta nganie? o, misa gei ta unumie? o, misa gei ta vavaso ngan?’ ³² Ine arie bu kepineits bu Kibang gi ko vodovodon palan surie. E Tamanga die i kur simi rangit a telekiran va nga pinat surie ine bu kepineits kokouk. ³³ Eiekesen, vourvour, nga ta ngas vengeis nia mon i pakien ken vinuor e Raban ma nga ta ngas vengeis nia tino dui i matan e Raban. Ma e Raban ta ba vosuvu vunie nga ngan ine bu kepineits kokouk. ³⁴ Io, kian va nga ta vodovodon palan surie mi ra sivo, simi vunan mi ra sivo ta vo suvuon man putu kesen. Mi ra keskes a suvuon man putu oit nian ian mi ra.

7

*Mi sinavei nia vuortie bu mei mene
(Luka 6:37,38,41,42)*

¹ “Kian va nga ta vuortie ka mene surie mi sinavien, simi vunan e Raban ta masi so vuortie nga surie bu sinavinga. ² E Raban ta so vuortie nga malan vasa nga ta vuortie venengan ka ka mene. Ma mi sana puppuo nga ta pua ngan ka ka mene, arie mo mi puppuo e Raban ta so pua nge nga.

³ “Surie misa e ta muna dengarie mi poko tsop i matan e kasi ma e kap vodon surie mi poko ei i katsomata kese? ⁴ E suvuon mi poko ei i mata. Vasa e ta oit ven va e ta oeng se kasi nge kia, ‘Kasi, o ta tsang rivie mi tsop ian i mata,’ ⁵ Evoi mi malamala ka dui! E ta ngas muna tsang rivie mi poko ei i katsomata kese, io, e ta mang so dedeng kalei nge tsang rivie mi poko tsop i katsomatan e kasi.

⁶ “Kian va e ta terie ka kepineits tamat sibu kopuen. Gi ta vuris mo nge aratie no. Kian va e ta tomekan ke sar re rakot sibu bor. Gi ta bumbut i popon nge tsang vatsakatie.

*No, nesie, nge pinpin
(Luka 11:9-13)*

⁷ “Nga no ma e Raban ta tabarie nga. Nga neneis ma e Raban ta kulie nga nia neis vorotan. Nga pinpin ma e Raban ta tsitsi vara nga. ⁸ Io, egie ese gi ta no, e Raban ta tabarie gie. Egie ese gi ta neisneis, e Raban ta kulie gie nia neis vorotan. Ma egie ese gi ta pinpin, e Raban ta tsitsi vara gie.

⁹ “Nga kap ko terie ka vout si ka natunga sien va ta nongie man ka puk tsoik. ¹⁰ Ma nga kap ko terie ka tsotsoi si ka natunga sien va ta nongie man ka ie. ¹¹ Misasien kenga sinavei a tsokor, nga telekiran nia terie bu banga kepineits sibu natunga. Ma ine, a tuktuk rovoriu va e Tamanga die i kur simi rangit ta lalaron beitsak nia tabarie gie ese gi ta nongie ngan bu banga kepineits. ¹² Io, sibu kepineits kokouk, tsana sibu mei mene malan e ta lalaron va gi ta tsana sevoi. Ine arie mi petsuon mi Vinuor se Moses ma bu nama sibu propet.

Mi matasar bargurutsits
(Luka 13:24)

¹³ “Nga ta ngas rubukien ka simi matasar ta bargurutsits, simi vunan mi matasar simi miensei a lebelebe ma mi rosar nia rakot en a molous ma buer palan bu mei gi veis ka en. ¹⁴ Eiekesen mi matasar simi tino a bargurutsits ma mi rosar nia rakot en a ngeisngeis beitsak ma ba mei kap vovo mo gi vorotan ian mi rosar.

Mi ei ma mi vuovuan
(Luka 6:43,44)

¹⁵ “Nga nenei kalei sibu propet bitbit va gi ta nemei. Simi baidendeng i marar gi ta mala sipsip, eiekesen si kegi tino gi mala kopuen tso. ¹⁶ Nga ta deng kielalagie simi vuovuagie. Bu mei gi kap ko dikitie mi vuavua ta o, mi bereu simi suo tsotso. ¹⁷ Mi banga ei ta vua ngan mi banga vuovuo ma mi tsaka ei ta vua ngan mi tsaka vuovuo. ¹⁸ Mi banga ei a kap oit nia vua ngan ka tsaka vuovuo ma mi tsaka ei a kap oit nia

vua ngan ka banga vuovuo. ¹⁹ Ma mi sana ei ta kap vua ngan ka banga vuovuan, gi ta tara nge tomekan simi leing. ²⁰ Malan ine, nga ta ba deng kielalagie bu propet bitbit simi tsinatsangagie.

²¹ “Kap va egie kokouk gi ta ko pevien seou va ‘mi Nguts, mi Nguts,’ gi ta so rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban, eiekesen egie ese gi ta ko vemusurie ken lalaron e Tamoung die i kur simi rangit, gi ta so rubukien. ²² Sien va mi ra e Raban ta vuor ta beit, palan gi ta pevien seou, ‘mi Nguts, mi Nguts. Vasa, gei kap nga vavatei ngan ken nama e Raban simi asa? Ma vasa, gei kap nga kareir rivie bu tsaka moromoruo nge tsana palan bu kepineits ni vovokudier simi asa?’ ²³ Samo, o ta vakokoit katsep segie, ‘O kap telekira nga rovoriu. Nga tsupek sorvekena iou! Mi sana nga ta nga tsana, a kap toun meie mi vinuor.’

*Mi ka sievei ma mi ka be
(Luka 6:47-49)*

²⁴ “Io, eie ese ta rongomie ine kong sar nama nge vemusurie gie, eie a malan mi ka sievei ta nga tsana ken vonuo i popon mi ropoil. ²⁵ Mi bat a nga uos peuk ma bu da gi nga taev, ma mi mour a nga tsour ngeisngeis veie mi vonuo. Eiekesen mi vonuo a kap nga kor, simi vunan a nga tuir i popon mi ropoil. ²⁶ Eiekesen eie ese ta rongomie kong sar nama eiekesen ta kap vemusurie gie, eie a malan mi ka be ta nga tsana ken vonuo i popon mi koen. ²⁷ Mi bat a nga uos peuk, bu da gi nga taev, ma mi mour a nga tsour ngeisngeis nge

tsopukie mi vonuo. Ma mi vonuo a nga katsoup kor.”

²⁸ Sien e Iesu ta nga vaton ine ken sar nama kokouk, mi bineit gi nga kudier tsak ngan ken vinasengei, ²⁹ simi vunan, a kap nga vavasengei malan magi sar vavvasengei sibu vinuor se Moses, eiekesen a nga vateteik ngan mi ngeis-geis.

8

Mi ka ta nga suvuon mi mienarouk lepra (Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Sien e Iesu tate nga peuk kovuni simi pout, mi bineit leong gi nga vemusurie. ² Ma mi ka ta nga suvuon mi mienarouk lepra a nga nemei seie nge sege pukupukukaek i matan, ma a nga pevien, “Mong Nguts, sien va e ta sunuir, e oit nia vara melemelen nge iou.”

³ Io, e Iesu a nga tsotsokan mi riman nge soburo ma a nga oeng sien, “O sunuir. E ta melemelen!” Ian ngas te, a nga tсорubeit melemelen si man mienarouk lepra. ⁴ Samo e Iesu a nga oeng sien, “Rorong! kian va e ta pengan si ka mei mene, eiekesen rakot duis nge vasanga no simi prist, ma terie mi tienebeir rakot se Raban ian e Moses ta nga vokokotie, terengien e ta mang vara tuktuk ngan sibu mei kokouk va e te to si ma mienarouk.”

*Ken vodovodon tuktuk mi muomuo simi gar-
gar ni minakiur
(Luka 7:1-10)*

⁵ Sien e Iesu ta nga beiti i Kapernaum, mi muomuo simi kulou ni minakiur sibu Roma a nga nemei sien nge no masitinoiv surie ken kuilkuil. ⁶ A nga pevien, “Mi Nguts, kong petspets a morouk mutur i popon mi tsur nikot si kong vonuo. A kap oit va ta vovureis ma a suvuon mi vinavator leong.”

⁷ E Iesu a nga oeng sien, “O ta rakot nge vatoa si man mienarouk.”

⁸ Ine mi muomuo a nga kuil nama, “Mi Nguts! O kap kalei oit va e ta rubukien si kong vonuo. Eiekesen, e ta vakokoit mo, ma kong petspets ta mang ketseketseng si man mienarouk. ⁹ Simi vunan eou buer o mon i pakien ken vinuor mong muomuo ma o suvuon buer kong sar petspets gi ta mon i pakien kong vinuor. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis seie ine, ‘Veis!’, io, eie ta veis. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis seie nikot, ‘nemei!’, io, eie ta nemei. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis si kong petspets, ‘Tsana ine!’, io, eie ta tsana.”

¹⁰ Sien e Iesu ta nga rongomie ine, a nga kudier ma a nga pevien simi kulou gi ta nga vemusurie, “O oeng tuktuk senga. O kap nga vorotan ka mei i Israel va ta nga suvuon mi vodovodon tuktuk leong malan ine. ¹¹ O oeng senga! Palan mi kulou gi ta nemei kovuni simi matanias ta rar tsour en ma simi matanias ta ros en. Ma gi ta mogos nge ngou ngan mi nires meie e Abaram, e Iakop ma e Isak i aron ken mangmagoso Nguts e Raban. ¹² Eiekesen egie ese gi ta nga muna mon i aron ken mangmagoso Nguts e Raban, gi ta tomeke

vorotsoruo gie simi ngingi e kinagie ma gi ta tata nge vengvengio bu rivogie.”

¹³ Samo e Iesu a nga pevien simi muomuo, “Rakot si ke vonuo! Ta tsorubeit malan e tate vodovodon tuktuk surie.” Ian ngas te, ine mi petspets a te nga ketseketseng si man mienarouk.

Iesu a nga vatoa bu mei palan
(Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Sien e Iesu ta nga rakot si ken vonuo e Petro, a nga vorotan ken koko e Petro ta nga mutur i popon mi tsur ngan mi mienarouk kuirkuir rarap. ¹⁵ A nga soburo mi riman ma ine mi vevien a nga to si man mienarouk. Ma a nga tsuok tamtuur nge tsang man nginginonginou e Iesu.

¹⁶ Sien tate nga reivreiv seserigo, mi kulou gi nga kir nemei ngan se Iesu palan bu mei bu tsaka moromoruo gi ta nga tsegerie gie. Ma a nga kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi namanien ma a nga vatoa gie kokouk gi ta nga morouk. ¹⁷ Ine nia vaotie misa e Isaia mi propet ta nga vokokotie,

“Eie ngas te, a nga sorokie magiet sar mienarouk ma a nga tsang rivie magiet sar mienarouk.”

Mi piner nia vemusurie e Iesu
(Luka 9:57-62)

¹⁸ Simi ra mene, sien e Iesu ta nga pare mi bineit gi ta nga beit viririsie, a nga oeng ngeisngeis si ken sar madar tovtov va gi ta nga rakot simi bienangaev ka nikot simi barateis i Galili. ¹⁹ Ma samo mi vavvasengei sibu vinuor

se Moses a nga nemei sien ma a nga pevien, “Vavvasengei! O ta vemusurie no ivie va e ta rakot en.”

²⁰ E Iesu a nga kuil nama, “Bu kopuen tso gi suvuon magi sar mat nia mutur ma bu ma gi suvuon magi sar tou, eiekesen e Natuon mi Ka a kap ken ka korot nia vuturungie mi kovan.”

²¹ Mi meinmenien ken sar madar tovtov a nga pevien, “Mi Nguts, e ta sunuir va o ta be ra muna puonongie e tamoung.”

²² Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, “Vemusurie iou. tsupuk rivie bu tamat miensei, gi ta puonongie bu turagie miensei.”

*E Iesu a nga vara tiko ngan mi barateis
(Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)*

²³ Samo e Iesu a nga ka simi galeu meie ken sar madar tovtov nge tsuk. ²⁴ Samo mi lon a si nga tsorungie gie simi barakatsep ma bu naov gi nga vakaek nge kopo vovoi simi galeu. Ian simi keipkepipe ra e Iesu a nga muang. ²⁵ Bu madar tovtov gi nga rakot sien ma gi nga vapada nge oeng sien, “Mi Nguts, Vatoa giet! Giet tate tsokor!”

²⁶ E Iesu a nga kuil nama, “Surie misa nga ta motou? Vasa, kenga vodovodon tuktuk a lili mo?” Samo a nga tuir nge oeng ngeisngeis simi lon ma a nga tiko mi barateis.

²⁷ Egie kokouk gi nga kudier tsak nge pevien, “Mi sana suada mei ine? Misasien mi mour ma bu peiv, gi tor surie ken nama!”

E Iesu a nga vatoa ba ka mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie guor

(Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Sien e Iesu tate nga beit simi enamon i Gadara simi bienangaev ka nikot simi barateis i Galili, ba ka guor ta nga ko mon sibu rie puppuon guor nga rovotsour nge suoie e Iesu. Ine ba ka bu tsaka moromoruo gi te nga tsegerie guor ma buer guor nga ko ngengeir beitsak, ma kap ka mei a ba nga oit va ta nga veis ka ian simi rosar.

²⁹ Samo guor nga koup leong, “Natuon e Raban, ke sana baitutuir meie gor? E te nemei nia me votorosie gor i muan mi ra e Raban ta nga totok telekiran?”

³⁰ Mi varin bor leong gi nga vivieir nikot i pek lili. ³¹ Samo bu tsaka moromoruo gi nga oeng se Iesu, “Sien va e ta kareir rivie gei, ture varakoto gei i aron nikot bu bor.”

³² “Nga rakot!” e Iesu a nga oeng segie. Io, gi nga tsour vekena guor ma gi nga rakot i aron bu bor. Ine mi varin bor kokouk, gi nga soer peuk simi mala tsetseir ma gi nga tsibour i rou nge kong maet. ³³ Mi kulou gi ta nga naneie bu bor, gi nga vi nge soer rakot simi taon nge pengan ine bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit ma misa ta nga beit siba ka bu tsaka moromoruo gi ta nga tsegerie guor. ³⁴ Io, bu mei kokouk kovuni simi taon gi nga rovotsour va gi ta nga ra suoie e Iesu. Sien gi tate nga vorotan, gi nga oeng sien va ta nga sorvekenan kegi enamon.

*E Iesu a nga vatoa mi muru
(Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Io, e Iesu a nga ka simi galeu leong ma a nga tsourarak simi barateis i Galili nia muerengei rakot si ken enamon. ² Ma ba ka gituo nga sor terie sien mi muru ta nga mutur i popon mi tsur. Sien e Iesu ta nga deng kielala kegituo vodovodon tuktuk, a nga oeng simi muru, “Kian va e ta vodovodon palan, natung. Ke sar sinavei tsokor o te vodon rivie.”

³ Ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses gi nga ngungu lili segie kesegie nge kia, “Ine mi ka a oeng balapoik ngan e Raban!”

⁴ E Iesu a te nga telekiran misa gi nga vodonomie. Samo a nga oeng segie, “Surie misa nga ta suvu tsaka vienviendon? ⁵ Mi sana nama a molous nia vokokotie? ‘Ke sar sinavei tsokor o te vodon rivie.’ o, ‘Tsik tamtuur nge veis.’? ⁶ Io, o ta vakatsepa senga va e Natuon mi Ka a suvuon mi duis i popon mi kabere nia vodon rivie bu sinavei tsokor.” Ma a nga oeng simi muru, “Tsik tamtuur. Sorokie ke mutumutur nge rakot si ke enamon.”

⁷ Io, ine mi ka a nga tsik tamtuur nge muer rakot si ken enamon. ⁸ Sien mi bineit gi ta nga pare ine, gi nga kudier tsak ma gi nga puongan e Raban ese ta nga turan mi ka meie ngan ine mi suada ngeisngeis.

*E Iesu a nga kukuo e Mataio
(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)*

⁹ E Iesu a nga sorvekenan ian mi enamon. Ma sien ta nga vor ve veisveis, a nga pare mi ka porpor takis, mi asan e Mataio. A nga mogos i aron ken korot nia tsatsang. E Iesu a nga

oeng sien, “Vemusurie iou!” Ma e Mataio a nga tamtuir nge vemusurie.

¹⁰ Sien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi ta nga vor ve ngongou i aron ken vonuo e Mataio, palan bu ka porpor takis ma mi kulou tsokor, gi nga nemei nge me ngou kokouk meie gie. ¹¹ Bu mene segie bu Parisaio gi nga pare ine ma gi nga vereie ken sar madar tovtov e Iesu, “Surie misa manga vavvasengei ta ngou meie bu ka porpor takis ma mi kulou tsokor?”

¹² E Iesu a nga rongomie gie ma a nga kuil nama, “Mi kulou gi ta tino kalei, gi kap pinat surie ka porpor oiv, eiekesen egie mo gi ta suvu mienarouk. ¹³ Nga ta rakot nge menise surie mi sana mi vunan mi Pakpak Leong ta vakokoit malan ne, ‘O lalaron mi aor molous, kap va mi tienebeir ni varam. Kap va mi varam ngan mi vinavinar’ O kap nga nemei nia me kukuo mi kulou duis i matan e Raban, eiekesen bu mei tsokor.”

*Mi vinirei surie mi vorvor
(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴ Samo ken sar madar tovtov e Ioanes mi ka ni sinusuruiv gi nga nemei se Iesu nge vosuoreie, “Surie misa egei ma bu Parisaio gei ko vorvor, eiekesen ke sar madar tovtov gi kap ko vorvor?”

¹⁵ E Iesu a nga kuil nama, “Ken sar vasier mi ka rei vour, gi ta kap oit nia masitinoiv sien va ta ngas mon meie gie. Eiekesen mi ra ta beit, va gi ta kir tsana ine mi ka rei vour i kotubugie. Io, gi ta nangba so vorvor.”

16 “Kap ka mei a ko dekitie ka poko lavlav vour ta kap ngas suok si ka lavlav kebeir, simi vunan ian mi poko lavlav vour ta suok nge tsana mi kadeir ta leong. 17 Ma a kap buer ka mei a ko soe teir dangi vain vour i aron bu utut kebeir gi ta tsana nge piripiri vinavinar. Sien va gi ta tsang malan ngan, bu utut gi ta puor kapot, ma mi dangi vain ta puos ririv ma bu utut gi ta tsak. Eiekesen, gi ko soe terie mi dangi vain vour i aron bu utut vour, terengien eguor kokouk guor ta mang mon kalei.”

*Mi tetsikevien mesei ma mi vevien morouk
(Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)*

18 Sien e Iesu ta ngas nga vor ve vokovokokotie ine bu nama, mi muomuo simi vona rengeir sibu Iuda a nga nemei ma a nga sege pukupukukaek i matan ma a nga pevien, “E natung vevien ine mo a ba maet. Eiekesen, nemei nge me soburo, terengien va ta mang to.” 19 E Iesu a nga tamtuir ma a nga nomeie ine mi muomuo, ma ken sar madar tovtov gi nga vemuir buer.

20 Samo mi vevien, ese ta nga suvuon mi mienarouk nia kavakava mi dar sibu avareit mi sinangavur kes ma luo, a nga ka i murien e Iesu. Ma a nga tobelie ken lavlav. 21 Ine mi vevien a nga vodon i aron ven ne, “Sien va o ta tobelie mo ken lavlav, o ta ketseketseng.”

22 E Iesu a nga vuvuris nge pare ma a nga pevien, “Natung, kian va e ta vodovodon palan! Ke vodovodon tuktuk a te vatoa no.” Ian ngas te mi vevien a nga ketseketseng si man mienarouk.

²³ Sien e Iesu tate nga so rubukien i aron ken vonuo ian mi muomuo, a nga pare ba ka guor ta nga kувie ba tatu ngan bu paka miensei ma egie ian gi ta nga ta i babaren mi tetsikevien. ²⁴ Ma a nga pevien, “Nga tsupek varan mi tetsikevien. Ine mi tetsikevien a kap mesei, a muang mo.” Eiekesen gi si nga vavangiets ngan. ²⁵ I murien mi bineit gi tate nga rovotsour i marar, e Iesu a nga rubukien si ken korot mutumutur ian mi tetsikevien ma a nga por ka i rima ma mi tetsikevien a nga tsiktamtuir. ²⁶ Mi nama surie ine mi kepineits a nga rorongovei sibu enamon kokouk.

E Iesu a nga vatoa ba kael ma mi ngong

²⁷ Sien e Iesu tate nga veis kovuni en ian, ba kael guor nga vemusurie, ma guor nga koupkoup, “Tovie gor, Natuon e Davit!”

²⁸ Sien e Iesu tate nga so rubukien i aron mi vonuo, ian ba kael guor nga nemei seie, ma a nga vosuoreie guor, “Ngado vodovodon tuktuk va o oit nia vakalaie bu katsomatangado?”

Guor nga kuil nama, “Io, mi Nguts.”

²⁹ Samo a nga soburo bu katsomataguor nge pevien, “Surie mo kengado vodovodon tuktuk ine ta tsorubeit malan sengado.” ³⁰ Ma bu katsomataguor a nga katsep. E Iesu a nga vengeng vangvangasie guor, “Ngado ta kap pengan ine si ka mei mene.” ³¹ Eiekesen guor nga rovotsour ma guor nga veis nge vor ve pepengan sibu enamon kokouk misa ta nga tsorubeit seguor.

³² Sien e Iesu meie ken sar madar tovtov gi tate nga veis rovotsour, mi kulou gi si nga kir terie

se Iesu mi ka ese mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie nge vara ngong ngan. ³³ Ma sien e Iesu tate nga kareir rivie mi tsaka moromoruo sien, a nangba nga vakaek nge patar. Mi bineit gi nga kudier tsak ma gi nga pevien, “Kap ka kepineits malan ne gei nga pare i Israel oit nevere.”

³⁴ Eiekesen bu Parisaio gi nga pevien, “Eie a kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi ngesengesien mi kovan bu tsaka moromoruo.”

Bu ka ni tsientsang a kap palan

³⁵ E Iesu a nga veisngie bu taon ma bu enamon kokouk. Ma a nga vavasengei i aron kegi sar vona rengeir bu Iuda. Ma a nga vavatei ngan mi Banga Vinavatei surie ken sinavei nia vuor e Raban, ma a nga vatoa bu tamat mienarouk sibu suasuada mienarouk. ³⁶ Sien e Iesu ta nga pare mi bineit, a nga tovie gie, simi vunan gi nga mon ngan mi mientou ma mi masitinoiv malan bu sip-sip kap magi ka ka nennei. ³⁷ Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar tovtov, “Mi nginonginou tate komois a palan beitsak, eiekesen mi kulou ni tsientsang nia por nginonginou i tau a kap palan. ³⁸ Nga ta nongie e Taman mi tau ian tate komois va ta turan mi kulou ni tsientsang nia por nginonginou si ken tau.”

10

Mi sinangavur kes ma luo bu madar tovtov (Marko 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ E Iesu a nga kukuo mi sinangavur kes ma luo ken sar madar tovtov nemei sien ma a nga teir ngeisngeis segie nia kareir rivie bu tsaka

moromoruo ma nia vatoa bu tamat mienarouk sibu suasua mienarouk simi kuirkuir ma bu mienarouk leong.

² Ine arie bu asagie mi sinangavur kes ma luo bu aposol; mi mei vourvour, e Simon (ese gi ta vuotongie ngan e Petro) ma e kasien e Andre, e Iakobo meie e Ioanes ba natuon e Sebedi, ³ e Pilipo, e Bartolomeu, e Tomas, e Mataio mi ka porpor takis, e Iakobo e natuon e Alpeo ma e Tadeo, ⁴ e Simon mi Silot, ma e Iudas Iskariot ese ta nga tuir murien veie e Iesu.

⁵ Ine mi sinangavur kes ma luo, e Iesu a nga ture vavasie gie ngan ine bu nama vinavanou, “Kian va nga ta rakot i kotubuon bu Kibang o, rubukien si ka taon mene sibu Samaria. ⁶ Eiekesen, nga ta rakot mo nia ra nesie bu sipsip kovuni i Israel gi ta nga veis bebeir. ⁷ Sien va nga ta veis, nga ta vavatei ngan ine mi nama, ‘Mi ra va e Raban ta vuor a te vatavatat.’ ⁸ Nga ta vatoa bu tamat mienarouk ma bu tamat miensei. Nga ta vara melemelen nge gie ese gi ta suvuon mi mienarouk lepra, ma kareir rivie bu tsaka moromoruo. O te nga teir resres ngan senga ine mi ngeisngeis, io, enga buer nga ta ngas tabeir resres. ⁹ Kian va nga ta poro kavo gold, silva, o, kina ma toea meie nga. ¹⁰ Kian va nga ta poro ka vovvoi nian mi vineis o, kavo vevveleis o, ka poppop mene o, ka vaong. Simi vunan, mi ka tsientsang, gi ta vaotie ken sar pinat.

¹¹ “Mi sana taon o, enamon nga ta rubukien en, nga ta nesie ka mei ta oit nia marangata nga. Ma nga ta mon meie si ken vonuo oit nga ta sorvekenan ine mi enamon. ¹² Sien va nga ta

rubukien si ka vonuo, vuot kalei segie. ¹³ Sien va ine mi vonuo gi ta resmata nga, momonongie mi namani molu meie gie, ma sien va gi ta kap resmata nga, por muerngan mi namani molu segie. ¹⁴ Sien va ka mei ta kap resmata nga o, ta kap rorong si kenga sar nama, titike rivie mi puit sibu kamenga sien va nga ta sorvekenan ian mi vonuo o, mi taon. ¹⁵ O oeng tuktuk senga, simi rangi vinuor, mi vinatoreis segie i Sodom ma i Gomora ta mamavuek beitsak vekenan simi kulou ian simi taon. ¹⁶ pare! O tura nga malan bu sipsip i kotubuon bu kopuen tso. Io, nga ta sievei malan bu tsotsoi ma nga ta menemenen malan bu buen.

¹⁷ “Nenei kalei simi kulou, surie gi ta terie nga simi vinuor, gi ta tsatsakie nga i aron bu vona rengerir sibu Iuda. ¹⁸ Surie iou mo, gi ta voturie nga i matan bu gavana ma bu kovakova ka leong va nga ta vavatei ngan mi Banga Vinavatei segie ma sibu Kibang. ¹⁹ Eiekesen, sien va gi ta voturie nga simi vinuor, kian va nga ta vodovodon pilang surie misa nga ta pengan o, vasa nga ta vakokoit ven. Ian simi keipkepide ra, nga ta so telekiran mi sana nga ta pengan. ²⁰ Simi vunan kap va enga nga ta vakokoit, eiekesen mi Morumorian e Tamanga ta vakokoit i ngutsunga.

²¹ “Mi kulou gi ta so roev terie bu kasigie va gi ta kenvamate gie, ma bu tam gi ta tsana ine mi sinavei kes malan mo sibu natugie. Bu nout gi ta leiltsei sibu tam ma kien ma gi ta terie bu tamagie ma kinagie va gi ta kenvamate gie. ²² Mi kulou kokouk gi ta so matakorot nge nga surie mi asoung, eiekesen eie ese ta tuir ngeisngeis oit

simi votovoto, e Raban ta so vatoa. ²³ Sien va gi ta tsang vatsakatie nga si ka enamon, sorvekena gie rakot si ka enamon mene. O oeng tuktuk senga, nga ta kap ngas oit nia vuruvan kenga tsientsang sibu taon kokouk i Israel i muan va e Natuon mi Ka ta muerengei.

²⁴ “Kap ka madar tovtov a leong si man vavvasengei, o, kap ka petspets va ta leong si man ka leong. ²⁵ Eiekesen, a oit ka madar tovtov va ta tsorubeit malan man vavvasengei, ma ka petspets ta tsorubeit malan man ka leong. Ma sien va mi kovan mi tietie arie mi mei va gi ta vuotongie ngan e Belsebul, egie ian simi tietie, gi ta suvuon bu as ta tsak rovoriu.

²⁶ “Io, kian va nga ta motovagie. Mi sana kepineits ian gi ta nga sarkuva, ta vasvas, ma mi sana kepineits ta mumuningei, ta tsorubeit simi taparang. ²⁷ Misa o ta vokokotie senga simi ngingi, nga ta vokokotie simi taparang, ma misa o ta vemisir ngan i tateringanga, nga ta kuiv tuvuir ngan i pungan mi vonuo. ²⁸ Kian va nga ta motovagie ese gi ta kenvamate mo mi pirpir eiekesen gi ta kap oit nia kenvamate mi moromoruo. Eiekesen nga ta ngas motovan e Raban ese ta oit nia voguersan kokouk mi moromoruo ma mi pirpir simi leing leong ian ta kap ko mesei. ²⁹ Nga ta oit nia vorie kaba ma luon ngan ka toea kes mo, eiekesen kap ka ma ta kor simi kaber sien va e Tamanga ta kap sunuir. ³⁰ Ma buer ian bu vurvur i kovanga, a te mon simi aesaes se Raban. ³¹ Io, kian va nga ta motou. Kenga tino a potokivout rio bu ma palan.

³² “Sien va ka mei ta vakokoit vasangan

simi kulou va eie seou, eou buer o ta ba vakokoit vasangan i matan e Tamoung simi rangit. ³³ Eiekesen, sien va ka mei ta vakokoit i matan mi kulou va a kap vodovodon tuktuk seou, eou buer o ta ba vakokoit i matan e Tamoung va eie kap va seou.

³⁴ “Kian va nga ta vodon va o nemei nia terie mi molu ine simi kaber. O kap nga nemei nia terie mi molu, eiekesen mi sele nian mi minakiur.

³⁵ Ma o nemei nia tsana va,

“ ‘mi ka ta matakoroit veie e taman,
mi vevien ta matakoroit veie e kinan,
ba baser anan guor ta ve matakoroit,

³⁶ man matakoroit mi ka ta kovuni ngas te i
aron ken vonuo.’

³⁷ “Eie ese ta laloron beitsak e taman o, e kinan rio iou, a kap kalei oit nia tsorubeit kong ka ni tsientsang. Ma eie ese ta laloron beitsak e natuon tamat o, e natuon vevien rio iou, a kap kalei oit nia tsorubeit kong ka ni tsientsang, ³⁸ ma eie ese ta kap sorokie man koitskoits nge vemusurie iou, eie a kap kalei oit nia tsorubeit kong ka ni tsientsang. ³⁹ Eie ese ta ruit ngan ken tino ta votsorovie, ma eie ese ta votsorovie ken tino surie iou ta suvuon mi tino.

⁴⁰ “Eie ese ta suguo nga, a suguo iou, ma eie ese ta suguo iou, a suguo eie ese ta nga tura iou.

⁴¹ Eie ese ta resmatan mi propet simi vunan eie mi propet, ta suvuon ken potpot si ken voirvoir mi propet. Ma eie ese ta resmatan mi ka duis

simi vunan eie mi ka ta duis i matan e Raban, ta suvuon ken potpot si ken voirvoir ine mi ka duis. ⁴² Ma sien va ka mei ta teir vunie ngan ka mei sasavoir ka koi da tuong surie eie kong madar tovtov, o oeng tuktuk senga, eie ta kap ba votsorovie ken voirvoir.”

11

Ken vinirei e Ioanes mi ka ni sinusuruiv surie e Iesu

(Luka 7:18-35)

¹ I murien e Iesu tate nga vakokoit vasangan mi tsientsang simi sinangavur kes ma luu ken sar madar tovtov, a nga sorvekenan ian mi korot nge rakot sibu taon i Galili ivie a nga ra vavasengei nge vavatei ngan mi Banga Vinavatei en.

² Sien e Ioanes mi ka ni sinusuruiv ta nga mon i aron mi vona vinatoreis nge rongovan bu kepineits e Iesu Karisito ta nga tsana, a nga turan ken sar madar tovtov rakot sien. ³ Ma gi nga ra vosuoreie, “Pengan segei. Arie evoi te, ian mi Ka va ta ba beit, o, gei ta rosie ngas ka mei mene?”

⁴ E Iesu a nga kuil nama, “Nga ra pengan se Ioanes misa nga ta rongomie nge pare. ⁵ Bu kael gi te dedeng, bu peong gi te veis, ma egie ese gi ta suvuon mi mienarouk lepra gi te tsorubeit melemelen, bu pi gi te rorong, bu mei maet gi te to muerengei simi miensei ma bu sinaortsak gi te rongomie mi Banga Vinavatei. ⁶ Mi nires leong ta mon seie ese ken vodovodon tuktuk seou ta kap kor.”

⁷ Sien ken sar madar tovtov e Ioanes gi tate nga muerengei, e Iesu a nga vakaek nge vakokoit

simi bineit surie e Ioanes, “Sien nga ta nga rakot simi beir, misa nga nga visi ra pare? Mi rir mi mour ta uvie? ⁸ Sien va a kap, mi sana nga nga ra visi dengarie? Mi ka ta vavaso ngan bu banga tsetstseik? A kap, egie ese gi ta ko vavaso ngan bu banga tsetstseik gi ko mon i aron bu vonuo sibu kovakova ka leong. ⁹ Io, surie misa nga ta nga rakot en? Nia ra pare mi propet? A tuktuk, o oeng senga, nga te nga pare mi ka mi tsinatsangan ta rio mi propet. ¹⁰ Ine arie mi ka ese gi ta nga vavataor surie simi Pakpak Leong,

“ ‘O ta turan kong ka ni vavatei muo sevoi, ese ta rorois ngan ke rosar i muo sevoi.’

¹¹ O oeng tuktuk senga, i kotubugie ian mi langei gi ta nga kava gie, a kap ka mei a leong rio e Ioanes mi ka ni sinusuruiv, eiekesen mi mei ese ta lili sibu mei gi ta mon si ken mangmagoso Nguts e Raban, eie a leong rio e Ioanes. ¹² Vakaek sibu ra se Ioanes mi ka ni sinusuruiv tuir oit ine, ken mangmagoso Nguts e Raban a vor ve leongleong meie ngan mi ngeisngeis leong, ma mi kulou per gi routsana meie ngan mi ngeisngeis. ¹³ Bu propet ma mi Vinuor se Moses, tuir oit se Ioanes, gi nga vokokotie surie mi sana kepineits va ta nga tsorubeit. ¹⁴ Ma sien va nga ta tor nia vodovodon tuktuk si kegi sar nama, vodovodon tuktuk va e Ioanes arie eie e Eliia ese gi ta nga vokokotie va ta nga beit. ¹⁵ Eie ese ta suvu taterieng nia rorong, ta ngas rorong.

¹⁶ “Misa o ta oit nia pua ngan mi kuoluon ine

bu ra? Gi malan bu natu madar gi ta mogos simi korot nia verikuil nge kepineits. Mi gargar ka ie gi koupkoup rakot simi gargar ka ie malan ne,

17 “ ‘Gei kuvie bu pak ngan bu poko veos va nga ta sieng,
eiekesen nga kap sieng.
Gei kavarie bu pak nian mi miensei,
eiekesen nga kap ta.’

18 E Ioanes a nga beit ma a kap nga ngou nge un dangi vain, ma bu mei kokouk gi nga pevien, ‘Eie a suvuon mi tsaka moromoruo!’ 19 E Natuon mi Ka a nga beit ma a nga ngou nge un, ma bu mei gi nga pevien, ‘Nga pare! Eie mi ka ngo ngeis ma mi ka unun, ma e palapalan mi kulou porpor takis meie mi kulou tsokor!’ Eiekesen mi kulou ese gi ta tino ngan mi banga vienviendon se Raban, gi vara tuktuk ngan va ine mi banga vienviendon a duis.”

*Mi kuoluon bu taon gi ta kap nga vodovodon tuktuk se Iesu
(Luka 10:13-15)*

20 Samo e Iesu a nga vakaek nge vakokoit petseir veie bu taon ivie palan bu kepineits ni vovokudier a nga tsana en, simi vunan gi kap nga vodon vuris. 21 “Mi tsienakor leong ta ba so beit sevoi, i Korasin! Ma evoi buer i Betsaida! Sien va ian bu kepineits ni vovokudier o ta nga tsana senga va o nga tsana i Turos ma i Sidon, kebeir ngas te, va gi nga tsekie bu tsetstseik bita nge soute puit i popogie nia vasangan va gi te nga vodon vuris. 22 Eiekesen o oeng sengado, simi

rangi vinuor, ngado ta so suvuon mi vinatoreis leong rio i Turos ma i Sidon. ²³ Ma evoi i Kapernaum, vasa, gi ta tsuok terie no i kur kien simi rangit? A kap, gi ta tomeke no peuk rovoriu i keim i Ades Sien va bu kepineits ni vovokudier o ta nga tsana sevoi va o nga tsana i Sodom, nevere va a ngas mon. ²⁴ Eiekesen o oeng sevoi, simi rangi vinuor, e ta so suvuon mi vinatoreis leong rio i Sodom.”

*Nga nemei seou nge por minaes
(Luka 10:21,22)*

²⁵ Ian simi keipkepeide ra, e Iesu a nga pevien, “Tama. Evoi man Nguts mi rangit ma mi kabere. O puonge no surie e nga muningan ine bu kepineits sibu ka sievei ma segie ese gi ta nga suvu vinasengei, eiekesen e nga vasangan sibu natu madar. ²⁶ A tuktuk, Tama, si ke lalaron kese, ine mi kepineits a nga tsorubeit malan.”

²⁷ “Ine bu kepineits kokouk e Tamoung a te nga terie seou. Kap ka mei a telekiran va mi Nout eie ese, eiekesen mi Tam kesen mo, ma kap ka mei a telekiran va mi Tam eie ese, eiekesen mi Nout kesen mo ma egie ese mi Nout ta vile gie nia vasangan segie.

²⁸ “Enga kokouk ese nga ta matpomaer nge sorokie mi sinor putu, nga nemei seou. Ma o ta terie mi minaes senga. ²⁹ Nga poro kong aigor nge terie i poponga, ma nga ta tovtov seou, simi vunan o suvuon mi molu ma mi sinavei menemenen, ma nga ta so vorotan mi minaes si kenga tino. ³⁰ Simi vunan mi aigor va o ta terie

11:23 Ades - mi namani Grik ma man vuevue va mi korot sibu miensei.

senga, a molous ma mi sinor va o ta terie senga, a mamavuek.”

12

Man Nguts mi Rangi Minaes

(Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Io, ba ra a te nga rovoriu ma simi Rangi Minaes te, e Iesu meie ken sar madar tovtov gi nga veis ka i aron bu tau wit. Ma ken sar madar tovtov gi te nga vitor ma gi nga do tsana bu kievkiev wit mene nge nganie. ² Sien bu Parisaio gi ta nga pare ine, gi nga oeng se Iesu, “Pare! ke sar madar tovtov gi tsana mi sinavei a kap vemusurie man vinuor mi Rangi Minaes.”

³ E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, nga kap ngas nga ase mi sana e Davit ma bu palapalan gi ta nga tsana sien gi ta nga vitor? ⁴ A nga rubukien si ken vonuo e Raban, meie bu palapalan ma gi nga nganie mi tsoik tamat ian gi ta kap nga oit nia nganie vemusurie mi vinuor, eiekesen bu prist mo gi ta oit nia nganie. ⁵ Vasa, nga kap ngas ase mi nama simi Vinuor se Moses ian ta pevien va sibu Rangi Minaes, bu prist gi ko pop vuturungie mi Vinuor simi vunan gi ko tsana kegi tsientsang prist simi Vona renger leong, eiekesen gi pevien va bu prist gi kap tsana ka tsienakor? ⁶ O oeng senga, mi kepineits ian ta leong rio mi Vona renger leong, a te beit. ⁷ Mi vinavataor simi Pakpak Leong a vakokoit malan ne, ‘O lalaron mi aor molous, kap va mi tienebeir ni varam. A kap va mi varam ngan mi vinavinar’ Sien va nga

katsep si man papapleis ine mi nama, nga kap oit nia votorosie bu mei gi ta kap suvu bienebeir, ⁸ simi vunan e Natuon mi Ka eie man Nguts mi Rangi Minaes.”

*Mi ka riem maet
(Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ E Iesu a nga veis sorvekenan ian mi korot, ma a nga rubukien si kegi vona rengeir bu Iuda. ¹⁰ Mi ka riem maet a nga mon ian en. Io, gi nga vosuoreie e Iesu, “A duis simi vinuor nia vatoa ka tamat mienarouk simi Rangi Minaes?” gi nga virei malan ne simi vunan gi nga lalaro vepitsie e Iesu.

¹¹ E Iesu a nga oeng segie, “Sien va ka mei senga a suvuon ken ka sipsip ma ine mi sipsip a kor loloim si ka mat simi Rangi Minaes, vasa, ine mi ka ta kap tei terie i kur ine mi sipsip?”

¹² Eiekesen, mi ka, ken tino a potokivout rio mi sipsip. Io, a duis i matan mi vinuor va giet ta tsana mi banga sinavei simi Rangi Minaes.

¹³ Samo e Iesu a nga oeng ian simi ka malan ne, “Kadosan mi rima.” Io, a nga kadosan mi riman ma mi riman a te buer nga kalei malan mi riman ka ie. ¹⁴ Eiekesen bu Parisaio gi nga rovotsour nge ra roev nian e Iesu va vasa gi ta nga kenvamate venengan.

*E Raban a nga vile e Iesu va ken ka ni
tsientsang*

¹⁵ E Iesu a nga telekiran misa bu Parisaio gi ta nga tsana, ma a nga sorvekenan ian mi korot. Palan mi kulou gi nga vemusurie ma a nga vatoa gie kokouk si magi sar mienarouk. ¹⁶ Ma a nga

vangenge gie va gi ta kap nga pepengan va eie ese. ¹⁷ Ine a vaotie mi sana e Isaia mi propet ta nga vokokotie.

¹⁸ “Ine arie kong ka ni tsientsang, ese o ta nga vile,
mi mei o ta tovie nge resmatan.

O ta terie mi Morumoruong i popon
ma eie ta vavatei ngan mi sinavei duis nia
vuor sibu Kibang.

¹⁹ Eie ta kap vevvengeis nge nama o, koupkoup,
ma kap ka mei ta rongomie mi inan sibu
rosar.

²⁰ Eie a kap oit nia do rivie ka pakapaka
meitsmeits ta korot tekiu.

Ma ta kap oit nia kuiv vamate ka puk berber
lili,
tuir oit va ta tsana mi sinavei duis ian va ta
tseiptseiprio mi sinavien mi mangmagoso
enaenamon.

²¹ Ma simi asan, bu Kibang gi ta terie kegi
vodovodon tuktuk sien.”

E Iesu ma e Belsebul
(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Samo gi nga kir nemei ngan se Iesu mi ka ese
mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie, a nga kael
ma a nga ngong. Ma e Iesu a nga vatoa ine mi
ka, io, a nangba nga oit nia vakokoit nge dedeng.

²³ Mi kulou kokouk gi nga kudier tsak ma gi nga
pevien, “Tavakier, ine mi ka eie nieng e natuon
e Davit?”

²⁴ Eiekesen sien bu Parisaio gi ta nga rongomie
ine, gi nga pevien, “Ine mi ka a kareir rivie bu

tsaka moromoruo ngan mo mi ngesengesien e Belsebul mi kovan bu tsaka moromoruo.”

²⁵ E Iesu a nga telekiran kegi sar vienviendon ma a nga oeng segie, “Ka mangmagoso nguts va ta vekapot nge veveken meie eie kesen, ta tsereir. Ma ka enamon o, ka tietie va ta vekapot nge veveken meie eie kesen, ta kap oit nia tuir ngeisngeis. ²⁶ Sien va e Satan ta kareir rivie e Satan, eie a potakie eie kesen nge veveken, vasa ta ba oit nia tuir ngeisngeis ven ken mangmagoso nguts? ²⁷ Ma sien va o kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi ngesengesien e Belsebul, se ese ken ngeisngeis, bu natunga gi ta oit nia kareir rivie ngan bu tsaka moromoruo? Io, gi ta so vara tuktuk ngan va enga nga kap duis. ²⁸ Eiekesen sien va o ta kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi ngesengesien mi Morumoruan e Raban, ine a vasangan va nga te mon i pakien ken vinuor e Raban.

²⁹ “Ma buer, vasa ka mei ta oit nia rubukien ven si ken vonuo ka ka per, nge sor vingan ken sar kepineits? Eie ta ngas muna vis vuturungie ian mi ka per, samo ta mang ba oit nia pure ken vonuo.

³⁰ “Eie ese ta kap tsok seou, eie a matakorot meie iou, ma eie ese ta kap kakakir, eie a kerekereir. ³¹ Io, o oeng senga, bu tsaka sinavei ma bu tsaka nama mi kulou gi ta oeng balapoik veie ngan e Raban, e Raban ta vodon rivie, eiekesen eie ese ta oeng balapoik ngan mi Moromoruo Tamat, e Raban ta kap oit nia vodon rivie. ³² Eie ese ta oeng balapoik ngan e Natuon mi Ka, e Raban ta vodon rivie. Eiekesen eie ese ta oeng

balapoik ngan mi Moromoruo Tamat, e Raban ta kap oit nia vodon rivie ine sibu ra ma buer ian sibu ra va ta nemei.

³³ “Mi banga ei ta vua ngan bu banga vuovuo, ma mi tsaka ei ta vua ngan bu tsaka vuovuo. Mi ei a kilakilal ngan mi vuovuan. ³⁴ Enga bu tsotsoi tsak! Enga mi kulou tsak! Vasa nga ta oit nia vokokotie ven ka banga nama? Simi vunan mi ngutsuon mi mei a vokokotie misa ta vous i aron. ³⁵ Mi banga ka a ko vorotsoruo bu banga kepineits ta noutngan i aron, ma mi tsaka ka a ko vorotsoruo bu tsaka kepineits ta noutngan i aron. ³⁶ Eiekesen o oeng senga, simi rangi vinuor, nga ta ngas so vakokoit vasangan mi vunan bu nama sasavoir kokouk nga ta nga vokokotie. ³⁷ Io, ngan kenga sar nama, e Raban ta so tienenge nga sien va nga duis, ma eie ta so votorosie nga sien va nga kap duis.”

Mi kulou gi nga nongie ngan ka totourlekier

³⁸ Samo ba mei mene sibu Parisaio ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses gi nga oeng sien, “Vavvasengei, gei lalaro pare va e ta vasangan ka totourlekier ni vovokudier.”

³⁹ E Iesu a nga kuil nama, “Mi kuoluon ine bu ra ese mi sinavigie ta tsokor meie mi sinavei tetteririv gi virei ngan ka totourlekier ni vovokudier! A kap ka totourlekier mene gi ta pare, eiekesen man totourlekier e Iona mi propet mo. ⁴⁰ E Iona a nga mon i aron mi ie leong ba rosiat tour ma ba rokati tour. Ta malan mo e Natuon mi Ka ta mon i mendien mi kabere ba rosiat tour ma ba rokati tour. ⁴¹ Simi rangi vinuor, mi kulou i Nineve gi ta so tuir veie mi

kuoluon ine bu ra, ma gi ta so vuortie gie, simi vunan gi nga vodon vuris si ken vinavatei e Iona, ma ine, mi mei ese ta tsiroup rio e Iona a te beit.

⁴² Simi rangi vinuor, mi kovakova vevien leong i Siba ta so tamtuur veie mi kuoluon ine bu ra, ma ta so vuortie gie, simi vunan a nga kovuni i tangatson mi kabere nia me rongomie ken sar banga vienviendon e Solomon, ma ine, mi mei ese ta tsiroup rio e Solomon a te beit.

⁴³ “Sien va ka tsaka moromoruo ta rovotsour vekenan ka mei, ta veisngie bu korot kap ka da en nia nesie ka korot va ta maes en, eiekesen ta kap vorotan. ⁴⁴ Samo ta pevien, ‘O ta muer surie mi vonuo o ta nga sorvekenan.’ Sien va ta muerengei, ta vorotan va ine mi vonuo kap ka mei a monongie, ma gi te videir vakalaie, ma bu kepineits gi mon dui. ⁴⁵ Samo ta muerengei nge ra kerie mi nepaririem potsu luo bu tsaka moromoruo mene gi ta tsokor rio eie, ma gi ta me rubukien nge mon ian en. Ma ken tino ian mi ka ta tsokor vekenan vourvour. Ma ine ta malan mo simi kuoluon ine bu ra bu sinavigie ta tsokor.”

*E kinan ma bu kasieng e Iesu
(Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)*

⁴⁶ Sien e Iesu ta ngas nga vor ve vakvakokoit simi bineit, e kinan ma bu kasieng gi nga me tuir i marar, ma gi nga lalaro vakokoit meie. ⁴⁷ Mi mene a nga oeng se Iesu, “E kina ma bu kasi die gi tuir i marar. Gi lalaro vakokoit meie no.”

⁴⁸ Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, “Ese e kinoung ma ese bu kasiung?” ⁴⁹ A nga tusuo ken sar madar tovtov ma a nga pevien, “Pare, egie ine arie bu kinoung ma bu kasiung. ⁵⁰ Eie ese ta

tsang vemusurie ken lalaron e Tamoung die i kur simi rangit, arie eie e kasiung ma e vevineung ma e kinoung.”

13

*Man nama puppuo mi ka tsuotstsuor
(Marko 4:1-9; Luka 8:4-8)*

¹ Ian simi ra, e Iesu a nga rovotsour simi vonuo nge ra mogos i gegen mi barateis i Galili. ² Mi bineit leong gi nga beit viririsie e Iesu. Samo a nga kesie mi galeu nge mogos i popon. Ma mi bineit gi nga tuir i koen. ³ Io, a nga vokokotie segie bu kepineits palan ngan mi nama puppuo. A nga pevien, “Nga rorong! Mi ka tsuotstsuor a nga ra rivie ken sar pi ei. ⁴ Sien ta nga rivie bu pi ei, bu pei mene gi nga kor i gegen mi baiveisveis ma bu ma gi nga nemei nge nganie gie. ⁵ Bu pi ei mene gi nga kor i popon mi popopeliets ivie mi pier a kap nga leong en. Bu pei gi nga tsutsuleik lalapus simi vunan mi pier a nga lili mo. ⁶ Eiekesen sien mi matanias ta nga par, bu ei tsuotstsuor gi nga bileits nge bukuk simi vunan a kap kavo uvigie. ⁷ Bu pi ei mene gi nga kor i kinorotuo bu suo tsotso. Ine bu suo tsotso gi nga to leong ma gi nga pipitsie bu ei tsuotstsuor. ⁸ Bu pei mene, gi nga kor simi banga pier. Gi nga to leong nge vua nge vuovuo. Bu mene keskes gi nga vua ngan bu vuovuo a nga oit mi sinangavur kes koboit (100), bu mene a nga oit bu sinangavur napaririem potsu kes ma bu mene a nga oit ba sinangavur tour rio misa gi ta nga tsuorkie. ⁹ Eie ese ta suvu taterieng ta rorong.”

¹⁰ Ken sar madar tovtov e Iesu gi nga nemei ma gi nga vosuoreie, “Surie misa e ta vakokoit rakot simi kulou ngan bu nama puppuo?”

¹¹ E Iesu a nga kuil nama, “E Raban a te nga terie senga mi sinavei nia telekiran bu kepineits mumuningei surie ken mangmagoso Nguts, eiekesen segie a kap. ¹² Io, segie ese gi ta tor surie kong sar vinasengei, e Raban ta buer veleongtie kegi sinavei. Ma gi ta vous ngan mi sinavei. Eiekesen segie ese gi ta kap lalaron nia tor surie kong sar vinasengei, misasien kegi puk sinavei ta lili, e Raban ta por tsana segie.

¹³ O vokokotie segie bu kepineits ngan mi nama puppuo, simi vunan,

“Misasien gi ta dedeng, gi ta kap dengarie,
 misasien gi ta rorong, gi ta kap rongomie o,
 katsep sien.

¹⁴ Ine mi sinavigie gi vara tuktuk ngan ken nama peteteir e Isaia mi propet ian ta pevien,

“ ‘Nga ta munu rongomie kong sar nama
 eiekesen nga ta kap katsep,
 nga ta munu dengarie mi sana o ta tsana
 eiekesen nga ta kap deng kielala.

¹⁵ Surie bu arogie ine mi kulou a te teng,
 ma bu tateringagie a kap oit nia rorong,
 ma gi te vamoge bu katsomatagie.

Sien va a kap nga malan ian, va gi nga dedeng
 ngan bu katsomatagie,
 ma gi nga rorong ngan bu tateringagie,
 ma bu arogie a nga katsep nge vuvuris,

ma o nga vatoa gie.’

¹⁶ Eiekesen nga ta ngas res simi vunan bu katsomatanga gi dengarie ma bu tateringanga gi rongomie. ¹⁷ O oeng tuktuk senga, palan bu propet ma bu ka gi ta duis i matan e Raban, gi nga lalaron beitsak nia dengarie nge rongomie misa nga tate dengarie nge rongomie, eiekesen gi kap nga oit.

¹⁸ “Io, nga rong poro misa man vuevue man nama puppuo mi ka tsuotstsuor. ¹⁹ Sien va ka mei ta rongomie mi nama surie ken mangmagoso Nguts e Raban ma a kap katsep sien, mi Tsaka Ka ta nemei nge tsang rivie misa gi tate nga tsuorkie i aron. Ine arie a malan mi pei ta nga kor simi baiveisveis. ²⁰ Bu pei gi ta nga kor i popon mi popopeliets, a malan egie ese gi ta suvuon mi nama ngan mi nires sien va gi ta rongomie. ²¹ Eiekesen ine mi nama a kap peuk i mendien ken tino ine mi ka, ma a mon lili mo. Sien va ka putu o, ka vinekikin ta beit sien surie ine mi nama, ine mi ka ta kor lalapus. ²² Bu pei gi ta nga kor i kinorotuong bu suo tsotso, a malan mi mei ese ta rongomie mi nama, eiekesen man sar aor tsak ine mi tino ma bu lalaron ni suvuram ta pipitsie ine mi nama ma ta tsana va ta kap vua. ²³ Ma bu pei gi ta nga kor simi banga pier, a malan mi kulou gi ta rongomie mi nama ma gi ta katsep sien. Gi ta vua nge vuovuo. Bu mei keskes segie gi ta vua nge vuovuo ta oit mi sinangavur kes koboit (100), bu mei mene ta oit bu sinangavur napaririem potsu kes, ma bu mei

mene buer ta oit ba sinangavur tour rio misa gi tate nga tsuorkie.”

Man nama puppuo bu tsaka uotuot

²⁴ E Iesu a nga vokokotie mi nama puppuo mene malan ne, “Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi ka ta nga tsuorkie bu banga pi ei si ken tau. ²⁵ Sien bu mei kokouk gi tate nga muang, man matakorot a nga nemei nge tsuorkie mi tsaka uotuot i kotubuon bu wit, ma a nga veis sorvekenan ine mi tau. ²⁶ Sien bu wit gi tate nga to leong nge vua, ine bu tsaka uotuot buer gi te nga to leong.

²⁷ “Ken sar petspets ine mi ka ken tau, gi nga ra vosuoreie ven ne, ‘Ka leong! Vasa, e kap nga tsuorkie bu banga pi ei mo i aron ke tau? Ine bu tsaka uotuot, ivie gi kovuni en?’

²⁸ “Mi ka ken tau a nga kuil nama, ‘Ka matakorot a tsana ine.’

“Bu petspets gi nga vosuoreie, ‘E lalaron va gei ta rakot nge tet rivie ine bu tsaka uotuot?’

²⁹ “A nga kuil nama, ‘A kap, simi vunan sien va nga ta tet rivie bu tsaka uotuot, nga ta masi tet rivie meie ngan bu wit buer. ³⁰ Nga ta sunuir va eguor kokouk guor ta to oit simi ra nia kakarie mi tau. Io, sien mi ra nia kakarie mi tau ta beit, o ta oeng simi kulou nia kakarie mi tau va gi ta muna tet rivie bu tsaka uotuot nge pokotsie gie sibu pokpok ma gi ta tunie gie. Samo nga ta ba kakarie bu wit nge terie i aron kong vonuo teteir nginonginou.’ ”

Man nama puppuo mi pi ei mastat ma mi iis

³¹ E Iesu a nga vokokotie segie mi nama puppuo mene malan ne, “Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi ka ta nga poro mi pi mastat nge ra tsuorkie si ken tau. ³² Misasien ine mi pei a lili beitsak sibu pei kokouk, sien va ta to leong, ta rio bu tsientsuor kokouk i aro tau, ma ta tsorubeit mi ei leong ivie bu ma simi mariu gi ta me tou sibu rakarakan.”

³³ E Iesu a nga vokokotie segie mi nama puppuo mene buer. “Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi vevien ta nga poro mi puk iis nge leuk meie ngan ba puol plaua tuir oit ine mi plaua kokouk a nga popoek.”

³⁴ E Iesu a nga vokokotie ine bu kepineits kokouk simi bineit ngan mo bu nama puppuo. ³⁵ A nga vakokoit malan ne nia vara tuktuk ngan mi sana mi propet ta nga vokokotie,

“O ta vakokoit ngan mi nama puppuo sien va o ta vakokoit segie.

O ta pangan segie bu kepineits ian ta nga mumuningei vakaek si man tsuoktsuok vakaek mi mangmagoso enaenamon.”

E Iesu a nga palsie man nama puppuo mi tsaka uotuot

³⁶ Samo a nga sorvekenan mi bineit ma a nga rubukien simi vonuo. Ken sar madar tovtov gi nga nemei sien ma gi nga pevien, “Palsie segei man nama puppuo mi tsaka uotuot ta to simi tau.”

³⁷ E Iesu a nga kuil nama, “Mi mei ese ta tsuorkie bu banga pi ei arie e Natuon mi Ka. ³⁸ Mi tau arie mi mangmagoso enaenamon ma bu banga pi ei a tourtelekiran bu mei gi ta mon i aron ken mangmagoso Nguts e Raban. Bu tsaka uotuot arie egie bu natuon mi Tsaka Ka. ³⁹ Ma mi matakoroit ese ta tsuorkie gie arie mi kovan bu tsaka moromoruo. Mi ra nia kakarie mi tau arie man votovoto mi mangmagoso enaenamon. Ma mi kulou tsientsang nia por nginginginou i tau arie bu angelo.

⁴⁰ “Malan mo gi ta tet rivie nge tunie bu tsaka uotuot simi leing, ta so kokouk si man ra vekvekitip mi mangmagoso enaenamon. ⁴¹ E Natuon mi Ka ta so turan ken sar angelo ma gi ta so vitseir rivie egie ese gi ta vokorongie mi kulou simi sinavei tsokor ma egie ese gi ta tsana bu sinavei tsokor si ken mangmagoso Nguts e Raban. ⁴² Gi ta tomeke gie i aron mi leing leong ivie va gi ta so tata nge vengvengio en bu rivogie. ⁴³ Samo mi kulou gi ta dui i matan e Raban gi ta so rar malan mi matanias si ken mangmagoso Nguts e Tamagie. Eie ese ta suvu taterieng ta rorong.”

Man nama puppuo mi mos gi ta muningan ma mi banga re

⁴⁴ E Iesu a nga vor ve vakvakokoit, “Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi ka ta nga neis vorotan mi mos ta nga mumuningei i aron mi tau ma a nga puonongie te buer. Io, si ken nires a nga muerengei nge poro ken sar kepineits

kokouk ma a nga verikuil ngan nge lakep. Ma a nga ra voir tsana ian mi tau.

⁴⁵ “Ma buer, mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi ka suvuram ta nga vorotan mi banga re. ⁴⁶ Io, sien tate nga ra neis vorotan ian mi banga re matkalei beitsak, a nga muerengei nge poro ken sar kepineits kokouk ma a nga verikuil ngan nge lakep. Ma a nga ra voir tsana ine mi banga re.

Man nama puppuo mi ben

⁴⁷ “Ma buer, mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi kulou vongovongon gi ta nga nun ngan kegi sar ben i rou ma bu suasuada ie gi nga me tuveir sien. ⁴⁸ Sien mi ben tate nga vous nge ie, mi kulou vongovongon gi te nga te vatare i koen. Samo gi nga mogos nge vierta gie bu ie. Gi nga terie bu ie kalei sibu leke, ma gi nga tomekan bu ie tsak. ⁴⁹ Ine arie vasa ta so ven simi ra vekvekitip si man votovoto mi mangmagoso enaenamon. Bu angelo gi ta nemei ma gi ta vierta gie bu tsaka mei sorvekenan bu mei gi ta duis i matan e Raban. ⁵⁰ Ma gi ta tomeka gie simi leing leong ivie va gi ta tata nge vengvengio en bu rivogie.”

⁵¹ E Iesu a nga vosuoreie gie, “Vasa, nga katsep ine sibu kepineits?”

Gi nga kuil nama, “Io, gei katsep.”

⁵² Samo e Iesu a nga oeng segie, “Io, bu vavvasengei kokouk sibu vinuor gi tate tsorubeit mi kulou nia vemusurie ken sar vinuor e Raban, a malan mi mei ese ta sor vorotsoruo bu kepineits

vour ma bu kepineits kebeir si ken vonuo teteir kepineits.”

Gi nga sunuran e Iesu i Nasaret

⁵³ Sien e Iesu tate nga vakokoit vaton ine bu nama puppuo, a nga sorvekenan ian mi enamon. ⁵⁴ Ma a nga muerengei rakot si ken enamon i Nasaret. Io, e Iesu a nga vakaek nge vavasengei i aron kegi vona rengeir bu Iuda, ma egie ese gi ta nga rongomie gi nga kudier. Gi nga pevien, “Ine mi ka ivie a poro en ine mi banga vienviendon ma mi ngeisngais nia tsana bu kepineits ni vovokudier? ⁵⁵ Giet si kia va eie mo e natuon mi ka tsangtsang vonuo ma e kinan e Maria, ma bu kasien, e Iakobo, e Iosep, e Simon, ma e Iudas. ⁵⁶ Ma bu vevinen buer ine gi mon meie giet. Ma ine mi ka ivie a mang poro en ine bu kepineits?” ⁵⁷ Ma gi nga mekitsan e Iesu.

Eiekesen e Iesu a nga oeng segie, “Mi propet a suvu minangarei sibu enamon mene eiekesen si ken enamon ma si ken vonuo, a kap.”

⁵⁸ Ma a kap nga tsana kavo kepineits ni vovokudier palan en, simi vunan gi kap nga vodovodon tuktuk sien.

14

Gi nga kitip tsana mi kovan e Ioanes mi ka ni sinusuruiv

¹ Ian sibu ra e Erot, mi kovakova ka leong simi enamon i Galili, a nga rongomie mi vinavatei surie e Iesu. ² Ma a nga pevien si ken sar ka ni tsientsang, “A tuktuk te, ine arie e Ioanes mi ka ni sinusuruiv. A te buer to muerengei simi

miensei! Arie mi vunan a suvuon mi ngeisngeis nia tsana bu kepineits ni vovokudier.”

³⁻⁴ Muomuo, e Erot a nga tuturei nia rakopie e Ioanes nge terie simi vona vinatoreis, simi vunan e Ioanes a nga ko munu oeng matan va a kap duis simi vinuor va a nga reie e Erodias, ken vevien e Pilipo, e kasien. ⁵ E Erot a nga lalaro kenvamate e Ioanes, eiekesen a nga motovan mi kulou, simi vunan gi nga telekiran va e Ioanes eie mi propet.

⁶ Simi nginou nia barabaramatan ken kienakav e Erot, e natuon vevien e Erodias a nga sieng i matan bu vasier ma a nga varese beitsak e Erot.

⁷ Arie mi vunan e Erot a nga vakavakariem nia terie sien ka sana kepineits ta nga nongie. ⁸ E kinan ine mi tosuor, a nga oeng ka i aron ngan misa va ta nga nongie. Io, a nga oeng se Erot, “Ine ngas te, e ta terie seou mi kovan e Ioanes mi ka ni sinusuruiv i aron ka leisleis.” ⁹ Ine mi kovakova ka leong a nga aor tsak, eiekesen surie ken vakavakariem ta nga tsana i matan ken sar vasier, a nga terie mi nama ngeisngeis nia tsang vaotie ken nono ine mi tosuor. ¹⁰ Io, a nga turan bu mei nia ra kitip tsana mi kovan e Ioanes i aron mi vona vinatoreis. ¹¹ Gi nga vuotie mi kovan i aron mi leisleis nge ra vetserie ine simi tosuor, ma a nga sor rakot ngan se kinan. ¹² Ken sar madar tovtov e Ioanes gi nga nemei nge me poro mi piripirien. Ma gi nga ra puonongie. Samo gi nga rakot nge ra pengan se Iesu.

*E Iesu a nga tabarie mi kulou mi 5,000
(Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Ioanes 6:1-14)*

¹³ Sien e Iesu ta nga rongomie misa ta nga tsorubeit se Ioanes, a nga sorvekena gie nge kesie mi galeu eie kesen rakot simi korot ta nga menemenen. Sien mi kulou gi ta nga rongovan va e Iesu a nga ka galeu, mi kulou gi nga veis vemusurie kovuni si kegi sar taon ka i sar. ¹⁴ Sien e Iesu tate nga so tsaer, a nga pare mi bineit leong ma a nga tovie gie nge vatoa gie si magi sar mienarouk.

¹⁵ Sien tate nga reivreiv seserigo, ken sar madar tovtov gi nga nemei sien nge vosuoreie, “Ine mi korot a mon peken bu enamon, ma a te vatvatta ngingi. Turan mi bineit muerengei, terengien gi ta veis rakot sibu enamon ma gi ta mang ra vorie magi kavo nginonginou.”

¹⁶ E Iesu a nga kuil nama segie, “Gi ta kap veis. Enga ngas te nga ta tabarie gie.”

¹⁷ Gi nga kuil nama, “Giet suvuon mo ba tsoik napaririem ma ba ie luo meses.”

¹⁸ A nga pevien, “Nga me terie gie seou.” ¹⁹ Ma a nga oeng simi kulou va gi ta nga mogos i keim simi potpotbor. A nga poro ba tsoik napaririem ma ba ie meses ma a nga dedeng kien i kur simi rangit nge vatamase gie. Ma a nga potakie bu tsoik. Samo a nga terie gie sibu madar tovtov nia tabarie mi bineit. ²⁰ Egie kokouk gi nga ngou nge ti. Ma bu madar tovtov gi nga vuotie bu leke mi sinangavur kes ma luo ngan bu kepide nginonginou. ²¹ Mi aesaes simi kulou gi ta nga ngou a nga oit malan bu sinangavur mi napaririem soloba (5,000). Ma gi kap nga ase mi langei ma bu natu madar.

*E Iesu a nga veis i popon mi barateis
(Marko 6:45-52; Ioanes 6:15-21)*

²² Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar tovtov va gi tate nga ka galeu nge muo rakot simi bienangaev ka nikot simi barateis. Ma eie va ta be nga mon nge vavasie mi bineit. ²³ I murien tate nga ture vavasie gie, a nga veis kien i gegen mi pout eie kesen nia ra no. Sien tate nga reivreiv seserigo, eie kesen mo a te nga mon. ²⁴ Eiekesen gi te nga mon i pek sorvekenan i koen. Ma mi galeu a nga vosuvosuvie sibu naov simi vunan gi nga samsuoieie mi mour.

²⁵ Simi to vagoso ador tate nga ta, e Iesu a nga veis i popon mi barateis beit segie. ²⁶ Sien bu madar tovtov gi ta nga pare e Iesu ta nga veis i popon mi barateis, gi nga motou, ma gi nga pevien “Mi tonuo nikot!” Ma gi nga koup ngan mi mientou.

²⁷ Eiekesen e Iesu a nga oeng lalapus segie, “Bu aronga ta menemenen! Arie eou mo. Kian va nga ta motou.”

²⁸ E Petro a nga pevien, “Mi Nguts! Sien va arie evoi mo, oeng seou va o ta veis rakot sevoi i popon mi barateis.”

²⁹ E Iesu a nga pevien, “Nemei.”

Samo e Petro a nga tsour simi galeu nge vakaek nge veis i popon mi barateis rakot se Iesu. ³⁰ Eiekesen sien ta nga pare mi mour, a nga motou ma a nga vakaek nge luluis. Ma a nga koup, “Mi Nguts, kulie iou!”

³¹ Puk lalapus mo e Iesu a nga tsotsokan mi riman nge takivan, ma a nga pevien, “Ke

vodovodon tuktuk a lili mo. Surie misa e ta basbaslieng?"

³² Sien guor ta nga ka simi galeu, mi mour a nga voto. ³³ Samo egie ian gi ta nga mon i aron mi galeu, gi nga rangarie nge pevien, "A tuktuk rovoriu, evoi e Natuon e Raban."

³⁴ Sien gi tate nga tsourarak, gi nga so tsaer i Genesaret. ³⁵ Ma sien mi kulou ian en gi ta nga kielala va e Iesu, gi nga vavasie mi nama rakot sibu enamon ververiris. Mi kulou gi nga kerie kegi sar tamat mienarouk nemei sien. ³⁶ Ma gi nga no masitinoiv va ta nga sunuir ngan bu tamat mienarouk va gi ta nga tobelie mo mi tangatson man tsetstseik, ma egie ese gi ta nga tobelie, gi nga ketseketseng si magi sar mienarouk.

15

Mi kepineits ta melemelen ma mi kepineits ta bita

(Marko 7:1-13)

¹ Samo bu Parisaio mene ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses gi nga kovuni i Ierusalem ma gi nga nemei se Iesu nge vosuoreie. ² "Surie misa ke sar madar tovtov gi ta pop vuturungie mi sinavei sibu tubugiet? Gi kap vavano bu rimagie i muan va gi ta ngou!"

³ E Iesu a nga kuil nama, "Ma surie misa nga ta pop vuturungie mi vuna vinuor se Raban nia vara matkalei ngan mi sinavei sibu tubunga?"

⁴ Surie e Raban a te nga pevien, 'Mangaran e tama ma e kina,' ma, 'Eie ese ta oeng vatsakatie

e taman o, e kinan, gi ta ngas kenvamate.’
⁵⁻⁶ Eiekesen enga nga ko pevien, ‘Sien va ka mei ta oeng se taman o, e kinan, “Mi sana kepineits o ta nga oit nia kulie ngado ngan, o te nga terie se Raban,” a kalei va ta kap mangaran e taman o, e kinan.’ Io, nga te beir rivie ken vinuor e Raban ngan mi sinavei sibu tubunga. ⁷ Enga bu malamala ka duis! A nga duis te ken nama peteteir e Isaia mi propet ta nga vokokotie surie nga:

⁸ “ ‘Ine mi kulou gi mangara iou ngan bu ngut-sugie mo,
 eiekesen bu arogie a pek sorvekena iou.

⁹ kegi rengeir nemei seou a sasavoir mo,
 kegi sar vinasengei, egie bu vinuor mo mi kulou gi te vabatie.’ ”

¹⁰ Io, i murien e Iesu ta nga kukuo mi bineit nemei sien, a nga pevien, “Nga rorong seou terengien va nga ta mang katsep kalei. ¹¹ Mi sana ta rubukien i ngutsuon mi mei a kap vara bita ngan, eiekesen mi sana mi mei ta vorotsoruo kovuni i ngutsuon, arie misa a vara bita ngan.”

¹² Samo bu madar tovtov gi nga nemei sien ma gi nga vereie, “E telekiran buer va bu Parisaio gi aor putu veie no sien gi ta rongomie ine mi nama?”

¹³ E Iesu a nga kuil nama, “Bu ei kokouk e Tamoung simi rangit ta kap nga tsuorkie, gi ta tet rivie. ¹⁴ Nga vodon tsupuk rivie gie ian bu

muomuo. Egie bu muomuo kael. Sien va ka kael ta muongan ka turan kael, eguor kokouk guor ta kor i aron ka mat.”

¹⁵ Samo e Petro a nga pevien, “Palsie segei ine mi nama puppuo.”

¹⁶ E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, kenga teletelekirei a ngas poitpoit? ¹⁷ Nga kap ngas katsep? Mi sana kepineits ta rubukien i ngutsuon mi mei a peuk mo simi kititan ma samo a te buer rovotsour. ¹⁸ Eiekesen bu kepineits ian ta rovotsour kovuni i ngutsuon mi mei a kuvu si ken vienviendon, ma ine arie a vara bita ngan.

¹⁹ Kovuni i aron mi mei, a vorotsoruo bu tsaka vienviendon, mi sinavei nia kenvamate ka mei, mi sinavei nia rei puer, mi sinavei tetteririv, mi sinavei nia puer, mi sinavei nia vokokotie mi nama binit i matan mi vinuor, ma mi sinavei nia oengoeng tsak. ²⁰ Ine bu kepineits arie gi vara bita ngan mi mei, eiekesen simi ngou ngan bu riem kap vavvaon a kap vara bita ngan.”

*Ken vodovodon tuktuk mi vevine Kanaan
(Marko 7:24-30)*

²¹ E Iesu a nga sorvekenan ian mi enamon, ma a nga rakot simi korot i Turos ma i Sidon.

²² Mi vevine Kanaan kovuni ian sibu enamon vatavatat, a nga nemei se Iesu ma a nga koup-koup, “Mi Nguts, natuon e Davit. Tovie iou! E natung vevien a suvuon mi putu leong beitsak simi vunan mi tsaka moromoruo a tsegerie.”

²³ E Iesu a kap nga kulie ken ka nama. Ma ken sar madar tovtov gi nga nemei nge no ngeisngeis sien, “Ture muerngan, simi vunan a vor ve koupkoup vemusurie giet.”

²⁴ Samo e Iesu a nga kuil nama, “E Raban a nga tura iou nian mo mi kuoluon i Israel ian gi ta malan bu sipsip gi ta bebeir.”

²⁵ Eiekesen ine mi vevien a nga nemei nge sege pukupukukaek i matan, ma a nga pevien, “Mi Nguts, kulie iou!”

²⁶ E Iesu a nga kuil nama, “A kap duis nia poro magi tsoik bu natu madar nge tomeke terie sibu kopuen.”

²⁷ Ma mi vevien a nga kuil nama, “Io, mi Nguts. Eiekesen bu kopuen buer gi ko nganie bu mememuru nginonginou ian ta ko kor kuvu simi tsur ngongou sibu tamagie.”

²⁸ Samo e Iesu a nga pevien, “Vevien, ke vodovodon tuktuk a leong beitsak! Mi sana e ta lalaron, ta tsorubeit malan.” Ma ian ngas te simi poko keipkepide ra, e natuon vevien a nga ketseketseng si man mienarouk.

E Iesu a nga tabarie mi 4,000 mi kulou

²⁹ E Iesu a nga sorvekenan ian mi korot ma a nga veis i gegen mi barateis i Galili. Samo a nga veis kien i gegen mi pout nge ra mogos. ³⁰ Mi bineit leong gi nga nemei sien, meie bu muru, bu kael, egie bu karatogie gi ta nga tsak, bu ngong ma bu suasua tamat mienarouk mene buer. Ma gi nga vuturungie gie i babaren ba kamen e Iesu. Ma a nga vatoa gie kokouk. ³¹ Mi bineit gi nga kudier tsak sien gi ta nga pare bu ngong gi nga vakokoit, bu mei ta nga tsokor bu karatogie gi nga tsorubeit kalei, bu muru gi nga veis ma bu kael gi nga dedeng. Ma gi nga puongan magi Raban bu Israel.

³² Ma e Iesu a nga kukuo ken sar madar tovtov nemei seie ma a nga pevien, “O tovie gie beitsak ine mi bineit. Gi te mon meie iou ba ra tour ma gi kap suvuon te ka kepineits nia ngou. O kap lalaro ture muer nge gie meie ngan mi vientor. Kavō mei mene segie ta masi so girigirir bu katsomatagie i sar.”

³³ Ken sar madar tovtov gi nga kuil nama, “Ivie a oit va giet ta por tsoik palan en ine simi korot beir nia tabarie mi sua bineit leong malan ne?”

³⁴ Ma e Iesu a nga virei, “A voveis bu tsoik nga suvuon?”

Gi nga kuil nama, “Mi napaririem potsu luo, ma ba natu ie meses.”

³⁵ Io, a nga oeng simi bineit va gi ta nga mogos i keim simi kaber. ³⁶ Samo e Iesu a nga poro bu tsoik mi napaririem pouts luo ma ba ie meses, ma sien tate nga vuot kalei ngan se Raban, a nga potakie gie nge terie si ken sar madar tovtov. Ma gi nga vakaek nge tabarie ngan mi bineit. ³⁷ Egie kokouk gi nga ngou nge ti. Ma bu madar tovtov gi nga tsuokopie bu kepide nginonginou nge vovosuo mi napaririem potsu luo bu leke leong. ³⁸ Mi aesaes simi kulou gi ta nga ngou a nga oit ba sinangavur voveit soloba (4,000), ma gi kap nga ase mi langei ma bu natu madar. ³⁹ I murien e Iesu tate nga ture vavasie mi bineit a nga ka simi galeu ma a nga tsorurak rakot sibu enamōn vatavatāt i Magadan.

16

Mi vinirei surie ka totourlekier

¹ Bu Parisaio ma bu Sadukaio gi nga nemei se Iesu ma gi nga konon ngan mi vinirei. Gi nga vosuoreie va ta nga tsang vasangan segie ka totourlekier ni vovokudier kovuni simi rangit.

² E Iesu a nga kuil nama, “Sien va tate reivreiv, nga ko pevien, ‘Mi banga ra ta vo beit simi vunan mi rararangien mi matanias a mereik!’

³ Ma tsourvovo nga ko pevien, ‘Nevere ta uos ma ta mour, simi vunan mi matanias a rar mereik ma a bungou.’ Nga telekiran vasa nga ta palsie venengan mi baidendeng surie mi matanias, eiekesen nga kap oit nia palsie man sar totourlekier ine bu ra. ⁴ Mi kuoluon ine bu ra ese mi sinavigie ta tsokor meie mi sinavei tetteririv, gi nesie ka totourlekier ni vovokudier. Eiekesen a kap ka totourlekier mene gi ta pare, eiekesen man totourlekier e Iona.” Samo e Iesu a nga veis sorvekena gie.

Mi iis sibu Parisaio ma bu Sadukaio

⁵ Sien gi tate nga tsourarak simi barateis i Galili, bu madar tovtov gi nangba nga so vodonomie va gi kap nga poro ka tsoik. ⁶ E Iesu a nga pevien segie, “Nga nenei kalei. Nga ta ngas naneie nga simi iis sibu Parisaio ma bu Sadukaio.”

⁷ Gi nga vevuor surie ine mi nama i kotubugie ma gi nga pevien, “A vakokoit ven ne simi vunan giet kap poro kavovo tsoik.”

⁸ E Iesu a te nga telekiran mi sana gi nga vevuran ma a nga virei, “Kenga sar vodovodon tuktuk a lili ngas te. Mi sana mi vunan nga ta vevuor surie va nga kap suvu tsoik? ⁹ Vasa, nga kap ngas katsep? Nga te vodon punan o ta

nga tabarie bu sinangavur mi napaririem soloba (5,000) mi kulou ngan ba tsoik mi napaririem? Ma a nga voveis bu leke nga nga vovosuo nge kapekapien? ¹⁰ O, nga te vodon punan buer o ta nga tabarie ba sinangavur voveit soloba (4,000) ngan bu tsoik mi napaririem potsu luu, ma a nga voveis bu leke nga nga vovosuo nge kapekapien? ¹¹ Surie misa nga ta kap katsep va o kap vakokoit senga surie mi tsoik? Eiekesen nga ta ngas naneie nga simi iis sibu Parisaio ma bu Sadukaio.” ¹² I murien ine, bu madar tovtov gi nangba nga katsep va e Iesu a kap nga oeng segie va gi ta nga naneie gie simi iis nia tsang tsoik, eiekesen surie bu vinasengei sibu Parisaio ma bu Sadukaio.

Ken vinakokoit katsep e Petro surie e Iesu

¹³ Sien e Iesu tate nga beit simi korot leong i Kaesarea Pilippoi, a nga vosuoreie ken sar madar tovtov, “Mi kulou gi ko pevien va e Natuon mi Ka eie ese?”

¹⁴ Gi nga kuil nama, “Bu mei mene gi pevien va eie e Ioanes mi ka ni sinusuruiv, a, bu mei mene gi pevien va eie e Eliia, ma bu mei mene buer gi pevien va eie e Ieremia o, ka meinmenien bu propet.”

¹⁵ E Iesu a nga vosuoreie gie, “Ma enga vasa? Nga pevien va eou ese?”

¹⁶ E Simon Petro a nga kuil nama, “Evoi mi Messia e Natuon e Raban ta tino.”

¹⁷ Io, e Iesu a nga kuil nama, “Simon, natuon e Iona. E ta res, simi vunan kap ka mei a nga pangan sevoi ine mi nama, eiekesen e Tamoung die i kur simi rangit a nga pangan sevoi. ¹⁸ Ma

buer o oeng sevoi va evoi e Petro. Ma i popon ine mi vunavout, o ta tsuok voturie kong kulou ni vodovodon tuktuk malan mi ka tsangtsang vonuo ta voturie mi vonuo i popon mi vunavout. Ma mi ngesengesien mi miensei ta kap oit nia tseiptseiprio gie. ¹⁹ O ta terie sevoi bu tsitstsi nian mi mangmagoso Nguts se Raban. Bu sana kepineits e ta rorotsie ine i keim simi kabere gi ta rorotsie i kur simi rangit. Ma bu sana kepineits e ta ruobatie i popon mi kabere gi ta ruobatie buer i kur simi rangit.” ²⁰ I murien ine, a nga vangenge gie ken sar madar tovtov va gi ta kap nga pengan si ka mei mene va eie mi Messia.

Ken nama peteteir e Iesu surie ken miensei

²¹ Vakaek ian simi ra, e Iesu a nga vakaek nge palsie si ken sar madar tovtov va eie ta ngas nga rakot i Ierusalem ma ta suvu vinekikin palan kuvu i riman bu muomuo sibu Iuda, bu prist leong ma bu vavvasengei simi vinuor. Ma gi ta kenvamate, ma simi ra ta tourngan ta to muerengei.

²² E Petro a nga kir terie e Iesu i gege ma a nga vakaek nge patsarie.

Ma a nga pevien, “A kap, mi Nguts! Ine mi kepineits ta kap tsorubeit sevoi!”

²³ E Iesu a nga vuris ma a nga oeng se Petro, “Satan! tsupek vekena iou. Evoi mi kepineits nia tsuotsuobakei seou. Bu vienviendon e ta suvuon a kap kovuni se Raban, eiekesen kovuni simi ka mo.”

24 Samo e Iesu a nga pevien si ken sar madar tovtov, "Sien va ka mei ta lalaro vemusurie iou, eie ta ngas vodon rivie ken sar lalaron surie eie kesen ma ta ngas tsuok sorokie man koitskoits nge vemusurie iou. 25 Eie ese ta ruit ngan ken tino, ta rivie ken tino. Eiekesen eie ese ta kap ruit ngan ken tino surie iou, ta so suvuon mi tino. 26 Mi sana man kienelei, sien va ka mei a suvuon mi kabere kokouk eiekesen eie ta rivie ken tino? O, mi sana kepineits mi ka ta oit nia verikuil meie ngan ken tino? 27 E Natuon mi Ka ta muerengei meie ken sar angelo si man matvinavaso e Taman, ma ian simi ra ta vorie mi kulou kokouk vaotie mi sana sinavei gi tate nga tsana. 28 O oeng tuktuk senga. Kavo mene senga gi ta tuir ine, gi ta kap so maet i muan mi ra va gi ta pare e Natuon mi Ka va ta muerengei nia vuor malan mi kovakova ka leong."

17

Man baidendeng e Iesu ta nga tsorubeit kekineits

(Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 I murien bu ra mi napaririem potsu kes, e Iesu a nga kerie e Petro meie ba baser kasien e Iakobo ma e Ioanes, ma a nga kir kien nge gituo i popon mi pout leong ivie egie mo gi ta nga mon kesegie en. 2 Ian en, a nga tsorubeit kekineits si kegituo baidendeng, ma mi matan a nga rar malan mi matanias ma man sar tsetstseik a nga tsorubeit puneits malan mi rararangien mi matanias. 3 Samo e Moses ma e Eliia guor nga

beit i matagituo ma guor nga vakokoit meie e Iesu.

⁴ E Petro a nga oeng se Iesu, “Mi Nguts, a kalei sien giet ta mon ine, sien va e ta lalaron, o ta tsana kaba papael tour, ke ka mene, a, ken ka mene e Moses, ma ken ka mene e Eliia.”

⁵ Sien ta ngas nga vor ve vakvakokoit, mi balbal ta nga rar beitsak a nga kuva gie ma mi ien kovuni simi balbal a nga pevien ne, “Ine arie e Natung, ese o ta tovie ma o resmatan beitsak. Nga rorong sien!”

⁶ Sien ba madar tovtov gituo ta nga rongomie ine, gituo nga motou beitsak ma gituo nga kor mutur matan i keim simi kaber. ⁷ Eiekesen e Iesu a nga nemei ma a nga soburo gituo nge pevien, “Ngatuo tamtuir. Ngatuo ta kap motou.” ⁸ Sien gituo ta nga dedeng kien, gituo kap nga pare ka mei mene eiekesen e Iesu kesen mo te.

⁹ Sien gi ta nga vor ve peukpeuk kovuni simi pout e Iesu a nga vengeng vangvangasie gituo ven ne, “Kian va ngatuo ta pangan si ka mei mene misa ngatuo tate pare, oit simi ra va e Natuon mi Ka ta to muerengei simi miensei.”

¹⁰ Ba madar tovtov gituo nga vosuoreie, “Surie misa bu vavvasengei sibu vinuor gi ta pevien va e Eliia ta ngas muna beit?”

¹¹ E Iesu a nga kuil nama, “A tuktuk, e Eliia ta ngas muna beit nge vuduis muerngan bu kepineits kokouk. ¹² Eiekesen o oeng sengatuo, e Eliia a te nga beit ma gi kap nga deng kielala. Gi nga tsana bu suada kepineits kokouk gi ta nga lalaro tsana sien. Io, simi rosar kes mo, e Natuon mi Ka ta so suvu vinekikin i naparimagie.”

¹³ Samo gituo nangba nga katsep va e Iesu a nga vakokoit surie mo e Ioanes mi ka ni sinusuruiv.

E Iesu a nga vatoa mi madar mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie

(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Sien gi tate nga muerengei vorotan mi bineit, mi ka a nga nemei se Iesu ma a nga sege pukupukukaek i matan. ¹⁵ Ma a nga pevien, “Mi Nguts, Tovie e natung tamat. A ko gong ma a suvuon mi vinekikin leong. A ko munu kor i popon mi leing ma i aron mi da. ¹⁶ O kir nemei ngan si ke sar madar tovtov, eiekesen gi kap oit nia vatoa.”

¹⁷ E Iesu a nga kuil nama, “Enga mi kuoluon ine bu ra, kap kenga ka vodovodon tuktuk ma mi sinavinga a tsokor. Ese a ba nga pare o ta nga mon meie nga? Ma ese a ba nga pare o ta nga sorokie kenga sar putu? Nga kir nemei ngan mi madar seou.” ¹⁸ E Iesu a nga patsarie mi tsaka moromoruo ma a nga tsourvekenan mi madar. Ma ian ngas te, a nga ketseketseng si man mienarouk.

¹⁹ Samo bu madar tovtov gi nga nemei se Iesu ma gi nga virei menentan, “Surie misa gei ta kap oit nia kareir rivie ine mi tsaka moromoruo?”

²⁰ E Iesu a nga kuil nama, “Simi vunan kenga vodovodon tuktuk a lili beitsak. O oeng tuktuk senga, sien va kenga vodovodon tuktuk va a lili malan mo mi pi mastat, nga oit nia oeng ine simi pout, ‘Tamtuir en ne nge rakot nikot,’ ma ta tamtuir nge rakot. Ta kap ka kepineits ta mavev senga. ²¹ [Eiekesen ine mi suada tsaka

moromoruo nga oit nia kareir rivie ngan mo mi nono ma mi vorvor.”]

²² Sien bu madar tovtov kokouk gi tate nga me beit kouk i Galili, e Iesu a nga oeng segie, “E Natuon mi Ka gi ta so roev terie i napariman mi kulou. ²³ Gi ta so kenvamate, ma simi ra ta tourngan ta to muerengei simi miensei.” Ma bu madar tovtov gi nga vous ngan mi aor tsak.

Mi takis rakot simi Vona rengeir leong

²⁴ I murien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi tate nga beit i Kapernaum, bu ka porpor takis nian mi Vona rengeir leong gi nga nemei se Petro ma gi nga vosuoreie, “Manga vavvasengei a ko vorie buer mi takis rakot simi Vona rengeir leong?”

²⁵ E Petro a nga kuil nama, “Io, a ko vovoir.”

Sien e Petro tate nga me rubukien i aron mi vonuo, e Iesu a nga muna vakokoit nge virei, “Vasa ke vienviendon, Simon? Ese a ko voir takis rakot sibu muomuo leong simi mangmagoso enaenamon? Bu natugie o, bu mei mene?”

²⁶ E Petro a nga kuil nama, “Bu mei mene.” E Iesu a nga oeng sien, “Io, a mat malan va bu nout gi ta kap vovoir. ²⁷ Eiekesen, giet ta masi vamangarie gie. Peuk i koen nge tomekan ke suoauil. Poro mi ie vourvour va e ta aulie nge por vapanganga mi ngutsuon ma e ta so vorotan kaba silva lakep. Poro nge ra terie gie sibu ka porpor takis nian kenata takis.”

18

Mi mei ta tsiroup i aron ken mangmagoso Nguts e Raban

(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Ian simi keipkevide ra, bu madar tovtov gi nga nemei se Iesu nge vereie, “Ese a tsiroup i aron ken mangmagoso Nguts e Raban?”

² E Iesu a nga kukuo mi natu madar ma a nga voturie i kotubugie. ³ Ma a nga pevien, “O oeng tuktuk senga, sien va nga ta kap vurise aor nge tsorubeit malan bu natu madar, nga ta kap oit nia rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban. ⁴ Io, eie ese ta vilikitie eie kesen malan ine mi natu madar, eie a leong beitsak i aron ken mangmagoso Nguts e Raban.

⁵ “Ma eie ese ta suguo ka natu madar malan ne simi asoung, a suguo iou. ⁶ Eiekesen sien va ka mei ta vokorongie ka mei segie ine bu sinavoir gi ta vodovodon tuktuk seou va ta tsana mi sinavei tsokor, ta kalei beitsak va gi ta pala ka dodou leong i konokonon nge ra votsorovie simi raman megeot.

⁷ “Mi tsienakor ta leong simi mangmagoso enaenamon surie bu kepineits gi ta vokorongie mi kulou va gi ta tsana mi sinavei tsokor! Bu suada kepineits ine ta ngas tsorubeit, eiekesen mi tsienakor ta leong simi ka ta tsang vabatie ine bu kepineits! ⁸ Sien va mi rima o, mi kame ta vokorongie no va e ta tsana mi sinavei tsokor, tav rivie nge tomekan. A kalei beitsak sien va e ta rubukien simi tino rovoriu meie ngan mo ka riem o, ka kaek kes, sien a kap kalei va e ta suvuon ba rima o, ba kame luo ma gi ta tomeka

no simi leing ian ta kap ko mesei. ⁹ Ma sien va mi katsomata ta vokorongie no va e ta tsana mi sinavei tsokor, gaol rivie nge tomekan. A kalei beitsak va e ta rubukien simi tino rovoriu meie ngan mo mi katsomata kes, sien a kap kalei va e ta suvuon ba katsomata luo ma gi ta tomeka no simi leing leong ian ta kap ko mesei.”

*Man nama puppuo mi sipsip ta nga bebeir
(Luka 15:3-7)*

¹⁰ E Iesu a te buer nga vakokoit, “Nenei kalei, kian va nga ta matagout ngan ka mei segie ine bu mei kap asna. O oeng senga, magi sar angelo die i kur, gi ko munu pare mi matan e Tamoung die i kur simi rangit. ¹¹ [E Natuon mi Ka a nga me vatoa mi kulou gi ta nga bebeir.]

¹² “Sien va ka ka a suvuon bu sipsip mi sinangavur kes koboit (100), ma ka mei segie a veis bebeir, vasa, eie ta kap be voturie bu sinangavur napaririem potsu voveit ma mi napaririem potsu voveit (99) bu sipsip simi kuitskuits nge ra nesie ian mi mene ta nga veis bebeir? ¹³ O oeng tuktuk senga, sien va ta neis vorotan, ta resmatan beitsak ine mi sipsip rio bu sinangavur napaririem potsu voveit ma mi napaririem potsu voveit (99) bu sipsip gi ta kap nga veis bebeir. ¹⁴ Malan mo, e Tamanga die i kur simi rangit a kap lalaron va ka mei ine sibu mei kap asna va ta veis bebeir.

E kasi ese ta tsana mi sinavei tsokor veie no

¹⁵ “Sien va e kasi ta tsana mi sinavei tsokor veie no, rakot nge vasangan sien ken bienebeir. Tsana i kotubungado mo. Sien va ta rorong

sevoi, e te buer kir muerngan e kasi. ¹⁶ Eiekesen sien va ta kap rorong sevoi, kerie ka ka kes o, luo meie no, terengien bu nama kokouk e ta vokokotie sien, ine ba ka luo o, a tour gituo ta mang vakokoit katsep ngan va a tuktuk. ¹⁷ Sien va ta mereis nia rorong segituo ine ba ka, pengan simi kulou kokouk ni vodovodon tuktuk. Sien va ta kap rorong buer, tsana sien malan nga ta ko tsana sibu Kibang o, sibu ka porpor takis.

¹⁸ “O oeng tuktuk senga, mi sana nga ta rorotsie ine simi kabere, e Raban ta rorotsie buer die i kur simi rangit, ma mi sana nga ta ruobatie ine simi kabere, e Raban ta ruobatie buer die i kur simi rangit.

¹⁹⁻²⁰ “O ta buer pengan senga, sien va kaba mei luo senga guor aor kes ngan ka kepineits, nga ta no surie ine simi kabere. E Tamoung die i kur simi rangit ta tsang vaotie senga, simi vunan, ivie a luo o, a tour, gituo oir kouk en simi asoung, ian en, o mon i kotubugituo.”

Man nama puppuo mi petspets kap ken ka tentoiv

²¹ Samo e Petro a nga nemei se Iesu ma a nga vosuoreie, “Mi Nguts! Ta voveis bu keipkevide ra o ta ngas vodon rivie bu sinavei tsak e kasiung ta munu tsana seou? Ta oit mi napaririem potsu luo bu keipkevide ra?”

²² E Iesu a nga kuil nama, “O oeng sevoi, a kap va bu keipkevide ra mi napaririem potsu luo mo, eiekesen bu pokpok keipkevide ra simi napaririem potsu luo va ta ra toun beit bu sinangavur mi napaririem potsu luo (70 x 7).

23 “Mi sinavien e Raban ta vuor a malan mi muomuo leong ta nga visi vodusie mi sinasoren ken sar lakep meie ken sar petspets, 24 Sien ta nga vakake ken tsientsang nia vuduis, gi nga kir nemei ngan mi mei ese ta nga poro sien bu lut lakep talent bu sinangavur sinangavur soloba (10,000). 25 Ine mi petspets a kap nga oit nia kulie ine bu lakep, io, ine mi muomuo leong a nga tuturei va ine mi petspets meie ken vevien ma bu natuguor ma bu kepineits kokouk ta nga suvuon va gi ta nga verikulie nge lakep ma gi ta nga poro ine mi lakep nge kulie ngan bu lakep ta nga poro.

26 “Ine mi petspets a nga sege pukupukukaek i matan ine mi muomuo leong ma a nga no masitinoiv, ‘E ta onvidit nge iou ma o ta kuil muerngan bu lakep kokouk.’ 27 Man muomuo leong ine mi petspets a nga tovie nge beir rivie ken ora ma a nga ture vavasie.

28 “Eiekesen sien ine mi petspets ta nga rovtour a nga suoie e turan petspets ese ta nga poro sien bu lakep denari mi sinangavur kes koboit (100). A nga rakopie nge vakaek nge kuts konokonon ma a nga oeng sien, ‘Lalapus, kulie bu lakep e ta nga poro seou!’

29 “Ine e turan petspets a nga sege pukupukukaek i matan ma a nga no masitinoiv,

18:24 talent - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit mi voirvoir mi ka tsatsang ta poro sibu avareit mi sinangavur kes ma mi napoririem i popon. **18:28** denari - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit man voirvoir ka mei ta tsatsang simi ra kes.

‘E ta onvidit nge iou ma o ta kuil muerngan kong ora o ta nga poro.’

³⁰ “Eiekesen ine mi petspets a kap nga rorong, a nga poro ine e turan petspets ma a nga vurukude simi vona vinatoreis tuir oit va ta nga kuil vuruvan ken ora. ³¹ Sien bu petspets ka ie gi ta nga pare mi sana kepineits ta nga tsorubeit, gi nga aor putu beitsak ma gi nga rakot nge penganian si magi muomuo leong bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit.

³² “Ine mi muomuo a nga kuk vurukude ine mi petspets ma a nga oeng sien. ‘Evoi mi tsaka petspets. O nga vodon rivie bu lakep kokouk e ta nga poro, simi vunan e nga no masitinoiv seou.

³³ A nga oit mo va e ta nga aor molous ngan e tura petspets malan mo eou o ta nga aor molous nge no.’ ³⁴ Meie ngan ken pientseir leong ine mi muomuo leong a nga terie ine mi petspets i napariman mi ka nennei simi vona vinatoreis va gi ta nga votorosie oit va ta ngas nga kulie bu lakep kokouk ta nga poro sien.

³⁵ “Ine arie vasa e Tamoung die i kur simi rangit ta so tsang venenga nga keskes, sien va nga ta kap vodon rivie tuktuk sibu aronga bu sinavei tsak bu kasinga gi ta tsana senga.”

19

Mi vinekapot simi rei (Marko 10:1-12)

¹ Sien e Iesu tate nga vakokoit vaton ine bu nama, a nga sorvekenan i Galili ma a nga rakot simi enamon leong i Iudea simi bienangaev ka

nikot simi barada i Ioridan. ² Mi bineit leong gi nga vemusurie, ma a nga vatoa gie si magi sar mienarouk ian en.

³ Bu Parisaio mene gi nga nemei se Iesu nia konon. Ma gi nga vosuoreie, “Vasa, a duis simi vinuor va ka mei va ta vekapot sorvekenan ken vevien surie ka vunan vende eie a telekiran?”

⁴ E Iesu a nga kuil nama, “Vasa, nga kap nga ase mi Pakpak Leong ian ta pevien va simi tsuoktsuok vakaek e Raban a nga tsana mi ka ma mi vevien? ⁵ Arie mi vunan mi ka ta ngas sorvekenan e taman meie e kinan ma ta mon meie ken vevien, ma guor ta tsorubeit kes. ⁶ Io, guor kap ba buer luo eiekesen guor te kes. Io, misana e Raban tate nga votsok kakakuon, kian va mi ka ta potakie.”

⁷ Bu Parisaio gi nga vosuoreie, “Surie misa e Moses ta nga terie mi vinuor va mi ka ta teir vunie ngan ken vevien ka pakapaka rorou nia tourtelekiran va keguor mienagos ni rei a te vekapot ma ta ture rivie ken vevien?”

⁸ E Iesu a nga kuil nama, “E Moses a nga tor va nga ta vekapot sorvekenan kenga sar vevien simi vunan bu aronga a nga bakiet. Eiekesen a kap nga malan ian si man tsuoktsuok vakaek mi mangmagoso enaenamon. ⁹ Ma o oeng senga, ese ka ta vekapot sorvekenan ken vevien nge reie ka vevien mene misasien ken vevien a kap tsana ka sinavei nia tetteririv, a te tsana mi sinavei nia rei puer.”

¹⁰ Ken sar madar tovtov gi nga pevien, “Sien va mi mienagos ni rei ta malan ne, a kalei va kian te mi rei.”

¹¹ E Iesu a nga kuil nama, “Ine bu nama vavasengei a kap rakot sibu mei kokouk, eiekesen segie mo ese e Raban ta teir vunie nge gie.

¹² Kavō mei gi kap oit nia rei simi vunān gi nga beit malan te si ken kienakav. Ma kavō mei mene gi kap oit nia rei simi vunān mi kulou gi nga tsana va gi ta nga tsorubeit malan. Ma kavō mei mene gi kap rei surie mi tsientsang simi mangmagoso Nguts e Raban. Eie ese ta oit nia suvuon ine mi nama vavasengei, ta vemusurie.”

*E Iesu a nga vatamase bu natu madar
(Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Mi kulou gi nga kir nemei ngan bu natu madar se Iesu va ta nga teir riem i popogie nia vatamase nge no surie gie. Eiekesen bu madar tovtov gi nga patsarie mi kulou.

¹⁴ Eiekesen e Iesu a nga pevien, “Nga ta ngas sunuir va bu natu madar gi ta nemei seou ma kian va nga ta vangenge gie, simi vunān mi vavatamaes kovuni si ken mangmagoso Nguts e Raban a sogove gie bu suada mei malan ne.”

¹⁵ E Iesu a nga teir riem i popogie ma a nga veis sorvekena gie.

*Mi ka vour ta nga suvuram
(Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)*

¹⁶ Mi ka a nga ra nemei se Iesu ma a nga virei, “Vavasengei! Mi sana banga kepineits o ta ngas tsana nia suvuon mi tino rovoriu?”

¹⁷ E Iesu a nga kuil nama, “Surie misa e ta vosuoreie iou ngan va misa a kalei? E Raban kesen mo a kalei. Sien va e ta lalaro suvuon mi tino rovoriu, e ta ngas vemusurie bu vuna vinuor kokouk.”

¹⁸ A nga virei, “Bu sana vuna vinuor?”

E Iesu a nga kuil nama, “Kian va e ta kenvamate ka mei. Kian va e ta tsana mi sinavei nia rei puer. Kian va e ta puer. Kian va e ta vokokotie ka nama binit i matan mi vinuor. ¹⁹ E ta ngas mangaran e tama ma e kina. Ma e ta ngas tovie e palapala malan e ta tovie no kese.”

²⁰ Ine mi ka vour a nga kuil nama, “Ine bu vuna vinuor kokouk o te nga vemusurie. Ma misa buer o ta ngas tsana?”

²¹ E Iesu a nga kuil nama, “Sien va e ta lalaro tsorubeit duis, veis nge ra verikuil ngan ke sar sinsuv nge lakep ma terie sibu sinaortsak, io, e ta ba so suvuon mi banga mos die i kur simi rangit. I muir, e ta nemei nge vemusurie iou.”

²² Sien ine mi ka vour ta nga rongomie ine, a nga mesirik ma a nga veis sorvekenan, simi vunan a nga suvuram beitsak.

²³ Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar tovtov, “O oeng tuktuk senga, a ngeisngeis si ka ka suvuram va ta rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban. ²⁴ O ta buer oeng senga. A ngeisngeis beitsak simi ka suvuram va ta rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban rio mi kamel ta bilok ka i aron mi mat simi pide re.”

²⁵ Sien bu madar tovtov gi ta nga rongomie ine, gi nga kudier ma gi nga pevien, “Sien va ta malan, ese mo ta ba oit nia suvuon mi vavato?”

²⁶ E Iesu a nga dedeng duis rakot segie ma a nga kuil nama, “Ine a mavev simi kulou eiekesen se Raban bu kepineits kokouk a oit va ta tsana.”

²⁷ Samo e Petro a nga pevien, “Pare! Gei nga sorvekenan kegei sar kepineits kokouk nge vemusurie no. Ma mi sana kepineits gei ta so suvuon?”

²⁸ E Iesu a nga oeng segie, “O oeng tuktuk senga. Si ka ra mene bu kepineits kokouk gi ta so tsorubeit vour ma e Natuon mi Ka ta so mogos si ken mogomogos ni Nguts meie ngan mi matvinavaso. Ma ian simi ra, enga ese ine nga tate nga vemusurie iou, enga buer nga ta so mogos i popon mi sinangavur kes ma luo bu mogomogos ni nguts nge vuortie ian mi sinangavur kes ma luo bu matabu sibu Israel.”

²⁹ Ma egie ese gi ta nga sorvekenan kegi sar vonuo, o, bu kasigie, o, bu tamagie, o, bu kinagie, o, bu natugie, o, kegi sar tau surie mi asoung, gi ta suvuon mi sinangavur kes koboit (100) i popon kegi sinsuv ian gi ta nga sorvekenan, ma gi ta so suvuon mi tino rovoriu. ³⁰ Eiekesen palan bu mei gi ta muomuo ine, gi ta so vevemuir te, ma palan bu mei gi ta vevemuir ine, gi ta so muomuo.

20

Man nama puppuo bu petspets simi tau vain

¹ “Io, mi sinavien e Raban nia vuor a malan ne. Mi ka a nga vo veis sivovo nia kerie kavo petspets nia tsatsang suri lakep si ken tau vain. ² A nga

sunuir va ta nga vorie gie ngan mi silva lakep kes ian simi ra, ma a nga tura gie nia tsatsang si ken tau vain.

³ “E taman mi tau vain a nga rakot simi korot nia verikuil nge kepineits simi 9 kilok sivovo, ma a nga pare mi kulou mene gi ta nga veririu tuvuo mo en ian. Gi kap nga tsana ka tsientsang. ⁴ A nga oeng segie, Enga buer nga rakot nge ra tsatsang si kong tau vain, ma o ta vorie nga ngan man voirvoir mi ra kes. ⁵ Io, gi nga veis rakot simi tau vain.

“Samo, sisia potaram e taman mi tau vain a te buer nga ra kakir ma simi 3 kilok sireivreiv, a te buer nga tsana malan. ⁶ A te nga vatvatta mi 5 kilok sireivreiv, a te buer nga rakot simi korot nia verikuil nge kepineits ma a nga pare bu mei mene te buer gi ta ngas nga vor ve verveririu tuvuo mo en ian. Ma a nga vosuoreie gie, ‘Surie misa nga ta veririu tuvuo ine simi ra pu ma nga kap tsana ka tsientsang?’

⁷ “Gi nga kuil nama, ‘Simi vun an kap ka mei a kerie gei nia tsatsang suri lakep.’ Io, ine e taman mi tau vain a nga oeng segie, ‘Enga buer nga ta rakot nge tsatsang si kong tau vain.’

⁸ “Sien tate nga reivreiv seserigo, e taman mi tau a nga oeng simi ka ta nga muomuo ngan mi tsientsang ven ne, ‘Kuk kakaku gie bu petspets ma vorie gie ngan magi sar voirvoir, vakaek nge gie gi ta beit i muir ma voto ngan egie gi ta muna vo beit nia tsatsang.’

⁹ “Bu petspets gi ta nga tsuok vakaek simi 5 kilok sireivreiv a nga vorie gie ngan mi silva lakep keskes segie kokouk. ¹⁰ Io, sien bu petspets

ese gi ta nga muna beit nia tsatsang, gi nga nemei nia por voirvoir. Gi si nga vodon va gi ta nga popor palan. Eiekesen egie buer a nga vorie gie ngan mi silva lakep keskes mo segie kokouk. ¹¹ Sien gi ta nga poro kegi sar voirvoir, gi nga vakaek nge nama vevengeis meie e taman mi tau vain. ¹² Gi nga pevien, 'Ine bu petspets ese e tate kerie gie i muir, gi te tsatsang mi aua kes mo. Eiekesen e te vorie gie malan mo e tate vorie gei ese gei tate tsatsang ngeisngeis simi ra pu i aron mi parpar leong.'

¹³ "E taman mi tau a nga kuil nama simi mei segie, 'Palapala. O kap nga bitie no. Vasa, e kap nga tor nia tsana mi tsientsang nia poro mi silva lakep kes mo? ¹⁴ Poro ke voirvoir nge veis. O lalaro vorie gie ese gi ta ba me tsatsang i muir kokouk malan evoi e ta muna tsatsang. ¹⁵ Vasa, o kap suvuon mi duis nia tsana misa o lalaro tsana ngan kong sar lakep? Tavakier nieng nga ngungutsuo iou simi vunan eou mi ka tabetabeir?'

¹⁶ "Io, egie ese gi ta vevemuir te, gi ta so muomuo, ma egie ese gi ta muomuo, gi ta so vevemuir te."

*E Iesu a nga vakokoit surie ken miensei
(Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ Sien e Iesu tate nga veis rakot i Ierusalem, a nga kerie mi sinangavur kes ma luo ken sar madar tovtov rakot i gege ma a nga oeng segie, ¹⁸ "Giet tate rakot i Ierusalem, ma e Natuon mi Ka gi ta terie i riman bu prist leong ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses. Ma gi ta so vuor terie simi miensei. ¹⁹ Ma gi ta terie i riman bu Kibang

ese va gi ta vavangiets ngan nge beilbeiltsie nge vetekiuo simi koitskoits. Eiekesen simi ra ta tourngan ta ba buer to muerengei simi miensei!”

*Ken no e kinan e Ioanes ma e Iakobo
(Marko 10:35-45)*

²⁰ Samo e kinan ba natuon tamat e Sebedi, e Iakobo ma e Ioanes, a nga ra nemei se Iesu meie ba natuon, ma a nga me sege pukupukukaek i matan nge vereie va ta nga tsang vaotie ken lalaron.

²¹ E Iesu a nga vosuoreie, “Misa e lalaron?”

A nga pevien, “Sunuir ngan va ka mei kes ine siba natung ta so mogos si ke riem suv ma ka mei mene si ke riem kieir sien va e ta so tsorubeit mi kovakova ka leong.”

²² E Iesu a nga kuil nama, “Ngatuo kap telekiran misa ngatuo vovosurei ngan. A oit va ngado ta un ine simi koi ni vinekikin ian o tate rorois nia unumie?”

Guor nga kuil nama sien, “Gor oit.”

²³ E Iesu a nga oeng seguor, “Ngado oit nia un si kong koi. Eiekesen, o kap suvuon mi duis nia vile ese va ta mogos si kong riem suv, o, si kong riem kieir. Ine ba mogomogos segie ese e Tamoung tate tsang rosie gie ngan.”

²⁴ Sien mi sinangavur kes bu madar tovtov mene gi ta nga rongomie ine, gi nga aor putu veie ine ba baser kasien. ²⁵ Io, e Iesu a nga kuk kakaku gie nge pevien, “Nga telekiran va bu muomuo ni vuor sibu Kibang, gi suvu ngeisngeis nia vuortie mi kulou gi ta mon si kegi nennei. Ma magi sar muomuo gi ko ngeisngeis va mi kulou gi ta vemusurie kegi sar vinuor. ²⁶ Kenga

mienagos ta kap malan ine. Eie ese ta lalaron va ta leongleong i kotubunga, eie ta ngas muna tsorubeit kenga petspets. ²⁷ Ma eie ese ta lalaron va ta muomu eie ta ngas tsorubeit va eie kenga petspets. ²⁸ Malan mo e Natuon mi Ka a kap nga nemei va gi ta tsatsang petspets sien, eiekesen a nga nemei nia tsatsang petspets segie mi kulou ma nia terie ken tino nia voir tsana mi kulou palan.”

*E Iesu a nga vatoa ba kael
(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Sien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi tate nga sorvekenan i Ieriko, mi bineit leong gi nga vemusurie gie. ³⁰ Ba kael guor nga mogos i gegen mi rosar. Sien guor tate nga rongomie va e Iesu a nga me veis rov riu ine simi rosar, guor nga vakaek nge koupkoup, “Mi Nguts, Natuon e Davit, tovie gor!”

³¹ Mi bineit gi nga patsarie guor nge oeng seguor va guor ta nga bong, eiekesen guor nga koupkoup leong beitsak, “Mi Nguts, Natuon e Davit, tovie gor!”

³² E Iesu a nga so tuir nge kukuo guor, ma a nga vosuoreie guor, “Misa ngado lalaron va o ta tsana sengado?”

³³ Guor nga kuil nama, “Mi Nguts, gor lalaron va gor ta dedeng.”

³⁴ E Iesu a nga tovie guor ma a nga tobelie bu katsomataguor. Ma ian ngas te bu katso-mataguor a nga katsep ma guor nga vemusurie e Iesu.

21

E Iesu a nga rubukien i Ierusalem malan mi kovakova ka leong

¹ Sien gi ta nga beit vatvatta i Ierusalem, gi te nga beit i Betpage i popon mi pout i Oliv. Ian en, e Iesu a nga turan ba madar tovtov luo, ² ma a nga oeng seguor ven ne, “Ngado ta rakot simi enamon i muangado, ma ian en, ngado ta so pare mi kina dongki gi pala meie e natuon i babaren. Ngado ta ruobatie guor nge kir nemei ngan. ³ Sien va ka mei ta pengan ka sana nama sengado, ngado ta oeng sien va mi Nguts a pinat surie, ma ian ngas te ta ruom terie sengado.”

⁴ A nga tsorubeit malan ine nia vara tuktuk ngan mi sana mi propet ta nga vokokotie:

⁵ “Pengan se natuon vevien i Sion.

‘Pare, ma kovakova ka leong ian a nemei sevoi.

A menemenen mi sinavien ma a mogos i popon mi dongki,
e natuon mi kina dongki.’ ”

⁶ Ine ba madar tovtov guor nga veis nge tsang malan ngan e Iesu tate nga vokokotie seguor.

⁷ Guor nga kir nemei ngan mi dongki meie e natuon, ma guor nga poro maguor sar tsetstseik nge terie i popon ba dongki ma e Iesu a nga mogos i popon. ⁸ Mi bineit leong gi nga poro magi sar tsetstseik nge paparan i sar, ma bu mei mene gi nga tara bu pakapaka bebei nge paparan i sar.

⁹ Mi kulou gi ta nga muo ngan e Iesu ma e gie gi ta vemuir gi nga koupkoup,

“Osana, rakot se Natuon e Davit!
E Raban ta vatamase eie ese ta nemei simi asan mi Nguts!
Osana i kur beitsak!”

¹⁰ Sien e Iesu tate nga rubukien i Ierusalem mi kulou kokouk i aron mi taon leong gi nga tsuorovo ma gi nga virei, “Ese ine?”

¹¹ Mi bineit gi nga kuil nama, “E Iesu, mi propet kovuni i Nasaret i Galili.”

E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona renger leong
(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Ioanes 2:13-22)

¹² E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona renger leong, ma a nga kareir vorotsoruo egie kokouk ese gi ta nga vevoir ma egie ese gi ta nga terie kegi sar kepineits nia vovoir ian en. A nga vuir matan ngan i keim kegi sar tsur vovvoturu bu ka ververieis nge lakep ma kegi sar tsur bu mei gi ta nga verikuil nge lakep ngan bu buen.
¹³ Ma a nga oeng segie, “Mi Pakpak Leong a pevien, ‘Kong vonuo gi ta vuotongie va mi vonuo nia renger.’ Eiekesen nga me tsana va magi rie kokkoiv bu ka puerpuer!”

¹⁴ Bu kael ma bu muru gi nga nemei sien simi vona renger, ma a nga vatoa gie. ¹⁵ Eiekesen

sien bu prist leong ma bu vavvasengei simi vinuor se Moses gi ta nga pare bu banga kepineits ta nga tsana, ma buer bu natu madar gi ta nga koupkoup i mararan mi vona renger ven ne, "Osana rakot se Natuon e Davit," gi nga aor rarap.

¹⁶ Ma gi nga vereie e Iesu, "E rongomie mi sana ine bu natu madar gi ta koupkoup pevien?"

A nga kuil nama, "Io. Vasa, nga kap ngas ase mi Pakpak Leong ian ta pevien malan ne?"

" 'Kovuni i ngutsuon bu natu madar ma bu natu madar sosor,
e Raban a te nga vasangan segie mi sinavei nia tietienengei.' "

¹⁷ Ma e Iesu a nga veis sorvekena gie i Ierusalem nge rakot i Betani ivie a nga ra muturen ian sikati.

*Mi ei fik a nga bileits
(Marko 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Tsourvovo mokuopkuop sien e Iesu tate buer nga muerengei rakot i Ierusalem, a nga vitor. ¹⁹ A nga pare mi ei fik i gege sar, ma a nga veis rakot sien, eiekesen a kap nga vorotan kavo vuovuo, eiekesen bu pakpak mo. Samo a nga oeng simi ei, "E ta kap ba buer oit nia vua ngan kavo vuovuo!" Ian ngas te ine mi ei a nga bukuk.

²⁰ Sien bu madar tovtov gi ta nga pare ine, gi nga kudier, ma gi nga virei, "Vasa a bileits lalapus ven ine mi ei fik?"

²¹ E Iesu a nga kuil nama, “O oeng tuktuk senga, sien va nga suvu vodovodon tuktuk ma nga kap basbaslieng, nga oit nia tsana misa ta tsorubeit ine simi ei fik, ma buer nga oit nia oeng ine simi pout, ‘Tamtuir nge tsibour i rou,’ ma ta tsorubeit malan. ²² Sien va nga ta vodovodon tuktuk, nga ta suvuon mi sana nga ta nongie i aron kenga sar nono.”

Gi nga virei surie mi vunan mi duis e Iesu ta nga suvuon

(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona rengeir leong. Ma sien ta nga vor ve vavvasengei, bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga nemei sien nge vereie, “Ngan mi sana duis e tsana ine bu kepineits? Ma ese a terie sevoi ine mi duis?”

²⁴ E Iesu a nga kuil nama, “Eou buer o ta vereie nga ngan mi virevirei kes. Sien va nga ta kuil vaotie ine kong vinirei, eou buer o ta pengan senga ngan mi sana duis o tsana ine bu kepineits. ²⁵ Ken sinusuruiv e Ioanes, ivie a nga kovuni en? A kovuni simi rangit, o, a kovuni simi kulou?”

Gi nga vevuran i kotubugie ma gi nga pevien, “Sien va giet ta pevien va a kovuni simi rangit, eie ta virei, ‘Ma surie misa nga ta kap nga vodovodon tuktuk sien?’ ²⁶ Ma sien va giet ta pevien va a kovuni simi kulou, giet ta ngas moungmoung simi kulou, simi vunan gi vodovodon tuktuk va e Ioanes eie mi propet.”

²⁷ Io, gi nga kuil nama se Iesu, “Gei kap telekiran.”

Ma a nga pevien, “Eou buer o ta kap pengan senga ngan mi sana duis o tsana ine bu kepineits.

Man nama puppuo ba madar tamat

²⁸ “Vasa kenga vienviendon? Mi ka a nga suvuon ba natuon luo. A nga rakot simi mei vourvour ma a nga oeng sien, ‘Natung, nevere, rakot nge tsatsang simi tau vain.’

²⁹ “E natuon a nga kuil nama, ‘O ta kap ra tsatsang.’ Eiekesen i muir, a nga vurisan ken vienviendon ma a nga veis nge ra tsatsang.

³⁰ “Samo e tamaguor a nga rakot simi mei ka ie nge oeng sien malan mo ken nama simi mei vourvour. A nga kuil nama, ‘O ta tsatsang, tama,’ eiekesen i muir, a kap nga ra tsatsang.

³¹ “Mi sana mei ine siba baser kasien a nga tsang vaotie ken lalaron e tamaguor?”

Gi nga kuil nama, “Mi mei vourvour.”

E Iesu a nga oeng segie, “O oeng tuktuk senga, mi kulou porpor takis ma bu tetteririv nia por lakep, gi ta muna rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban i muo senga. ³² Surie e Ioanes a nga nemei senga nia me vasangan mi saran mi duis, ma nga kap nga vodovodon tuktuk sien, eiekesen mi kulou porpor takis ma bu tetteririv nia por lakep, gi nga vodovodon tuktuk sien. Misasien nga tate nga pare ine, nga kap nga vodon vuris nge vodovodon tuktuk sien.”

*Man nama puppuo mi tsaka kulou nennei i tau
(Marko 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ “Nga rorong ine simi nama puppuo mene. Mi ka a nga mon ese ta nga suvuon ken poko pier, a nga tsuorkie mi tau vain. A nga oir viririsie

ine mi tau nge tsopuo mi mat nia pop poltsan bu kievkiev vain ma a nga tsana mi vonuo nennei tau. Samo a nga oeng terie ken tau simi kulou tsuotstsuor va i muir gi ta ba nga pot terie ken ka potpot sibu vuovuo. ³⁴ Sien mi ra nia kakarie mi tau tate nga beit, a nga turan ken sar petspets rakot simi kulou tsuotstsuor nia ra poro ken potpot sibu vuavua vain.

³⁵ “Mi kulou tsuotstsuor gi nga rakopie ken sar petspets, mi mene kes gi nga tsatsakie, mi mene gi nga kenvamate, ma mi mene a tourngan gi nga tome nge vout. ³⁶ Samo a nga turan bu petspets mene te buer rakot segie, gi nga palan rio ba mei vourvour, ma bu ka tsuotstsuor gi nga tsang malan nge gie mo ba mei vourvour. ³⁷ I muir rovoriu mi ka ken tau a nga turan e natuon tamat rakot segie, ma a nga vodon nge kia, ‘Gi ta mang so mangaran e natung.’

³⁸ “Eiekesen, sien bu ka tsuotstsuor gi ta nga pare e natuon, gi nga pevien segie keskes, ‘Arie eie ine ta so suvuon bu sinsuv se taman. Maga, giet ta kenvamate nge poro ken sar sinsuv.’ ³⁹ Io, gi nga raok tomeke vorotsoruo i muirmuir simi tau vain ma gi nga kenvamate.

⁴⁰ “Io, sien va e taman ine mi tau vain va ta nemei, misa ta me tsana segie ian bu ka tsuotstsuor?”

⁴¹ Gi nga kuil nama, “Eie ta ngas kenvamate gie ine bu tsaka ka, ma ta terie mi tau vain simi kulou tsuotstsuor mene egie ese gi ta terie ken potpot sibu kievkiev vain simi ra nia poro bu vuovuo.”

⁴² E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, nga kap ko ase bu nama simi Pakpak Leong ian ta pevien malan ne?

“ ‘Mi vunavout ian mi kulou tsangtsang vonuo gi ta nga purusie,
a me tsorubeit mi vout mogos;
mi Nguts a nga tsang vabatie ine,
ma a matmatot si kegiet baidendeng.’

⁴³ “Io, o oeng senga, kenga duis nia mon i pakien ken vinuor e Raban, eie ta por tsana senga ma ta terie simi kulou ese gi ta vabatie bu banga vuovuo si kegi tino. ⁴⁴ Egie ese gi ta kor i popon ian mi vunavout gi ta katokatoim vuolili, eiekesen egie ese ian mi vunavout ta kor i popogie, gi ta kaviekaviets.”

⁴⁵ Sien bu prist leong ma bu Parisaio gi ta nga rongomie ken nama puppuo e Iesu, gi nga telekiran va a nga vakokoit surie gie. ⁴⁶ Io, gi nga nesie ka rosar nia rakopie, eiekesen gi nga motovan mi bineit, simi vunan mi kulou gi nga telekiran va eie mi propet.

22

*Man nama puppuo mi nginou ni verei
(Luka 14:15-24)*

¹ E Iesu a te buer nga vakokoit ngan mi nama puppuo sibu mei ven ne. ² Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi kovakova ka leong ese ta nga potsie mi nginou ni verei se natuon. ³ A nga

turan ken sar petspets nia ra oeng segie ian bu mei tate nga muna nongie gie va gi tate nga beit ian simi nginou, va gi tate nga nemei. Eiekesen gi nga mereis nia nemei.

⁴ “Samo a nga turan te buer ken sar petspets mene nge pevien, ‘Nga ra oeng segie ian bu mei o ta nga nongie gie malan ne; O te rorois ngan kong nginou. Kong sar bulumakau tamat ma kong sar banga ginem gi te keda gie, ma bu kepineits kokouk gi te rorois. Nga tate ra nemei ine simi nginou ni verei.’

⁵ “Eiekesen gi kap nga rorong ma gi nga veis muirmuir. Mi mei mene a nga rakot si ken tau, ma mi mei mene a nga rakot si ken vonuo nia verikuil nge kepineits. ⁶ Ma bu mei mene gi nga rakopie ine bu petspets nge tsatsakie gie nge kenvamate gie. ⁷ Ine mi kovakova ka leong a nga petseir beitsak, ma a nga turan ken sar ka ni minakiur nia ra voguersan ian mi kulou kenken nge tunie kegi taon.

⁸ “Samo a nga oeng sibu petspets, ‘Mi nginou ni verei a te rorois, eiekesen ian mi kulou o ta nga kukuo gie, gi kap kalei oit nia me ngou. ⁹ Nga ta rakot sibu tangatso rosar nge kukuo nemei ngan simi nginou ese mune nga ta vorota gie.’ ¹⁰ Io, bu petspets gi nga rakot sibu tangatso rosar nge kerie mi kulou kokouk gi ta nga vorota gie, bu mei kalei ma bu mei tsokor, ma ian mi vona verei a nga vous nge vasier.

¹¹ “Eiekesen, sien mi kovakova ka leong ta nga rubukien nia pare gie bu vasier, a si nga pare mi ka mene a kap nga vavaso ngan man ka tsetstseik nian mi verei. ¹² Ma a nga pevien, ‘Palapala,

vasa e rubukien ven sien e ta kap tsekie ma ka tsetstseik nian mi verei?' Eiekesen mi ka a nga bong mogos.

¹³ "Samo ine mi kovakova ka leong a nga oeng sibu petspets, 'Nga visie ba riman ma ba kamen nge tomeke terie simi ngingi e kinagie ivie ta so tata nge vengvengio en bu rivon.'

¹⁴ "Io, E Raban a kukuo bu mei palan eiekesen ta vile mo ba mei kap vovo."

Mi vinirei surie mi takis
(Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Samo bu Parisaio gi nga sorvekenan, ma gi nga roev nia romuo e Iesu ngan kavo vinirei.

¹⁶ Io, gi nga turan kegi sar madar tovtov meie mi kulou simi gargar se Erot. Ma gi nga pevien, "Vavvasengei, gei telekiran va evoi mi ka simi tuktuk. Ma e ko vavasengei ngan mi saran e Raban ngan mi tuktuk. E kap ko vemusurie mi tinatakien ka mei mene, simi vunan e kap ko oeng potakie mi ka ta asna ma mi ka ta kap asna.

¹⁷ Io, be pengan segei, vasa e vodon ven. A duis va giet ta voir takis rakot se Kaesar o, a kap?"

¹⁸ Eiekesen e Iesu a te nga telekiran ian kegi tsaka roevroev, ma a nga kuil nama, "Enga bu malamala ka duis! Surie misa nga ta lalaro kono iou?"

¹⁹ Nga vasangan seou ka silva lakep sibu Roma nga ta ko voir takis ngan." Gi nga por nemei ngan seie mi mene nge silva lakep. ²⁰ Ma a nga vereie gie, "Mi patsapatsan ma mi asan ese a mon ine simi lakep?"

²¹ Gi nga kuil nama, "E Kaesar."

Ma e Iesu a nga pevien, “Terie rakot se Kaesar ian se Kaesar, ma terie rakot se Raban ian se Raban.”

²² Sien gi ta nga rongomie ine, gi nga kudier ma gi nga sorvekenan e Iesu.

*Man vinirei mi tino mumuerengei
(Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Ian simi ra ngas te bu Sadukaio ese gi ta nga ko pevien va kap ka tino mumuerengei, gi nga nemei se Iesu nge me vosuoreie ngan mi virevirei. ²⁴ Gi nga pevien, “Vavvasengei, e Moses a nga pevien, ‘Sien va ka ka ta maet sorvekenan ken vevien ma a kap ka natuon, ka kasien tuir muir ta ngas reie te buer ine mi vevien nge suvu nout ken e kasien.’ ²⁵ Mi napaririem potsu luo bu baser kasien gi nga mon. Mi muariem a nga rei ma a nga maet. Ma a kap nga suvu nout ine si ken vevien, io, e kasien a te buer nga reie ine mi vevien. ²⁶ Simi rosar kes mo a nga malan se kasien ta luo ngan ma ta tour ngan, beit se kasigie mi vemuir vekvekitip ian simi napaririem potsu luo. ²⁷ I muir nangba mi vevien a nga maet. ²⁸ Io, simi tino mumuerengei, ese te ken vevien segie ine mi napaririem potsu luo bu baser kasien, simi vunan egie kokouk gi nga reie?”

²⁹ E Iesu a nga kuil nama, “Nga bebeir, simi vunan nga kap telekiran mi nama simi Pakpak Leong o, mi ngesengesien e Raban. ³⁰ Simi tino mumuerengei, mi kulou gi ta kap ba so rei, eiekesen gi ta tsorubeit malan bu angelo die i kur simi rangit. ³¹ Eiekesen surie mi tino

mumuerengei, vasa, nga kap ko ase mi nama simi Pakpak Leong misa e Raban ta pengan senga? ³² A nga pevien, 'Eou man Raban e Abaraam, a, man Raban e Isak, ma man Raban e Iakop.' Io, eie a kap va magi Raban bu mei maet, eiekesen magi Raban bu mei gi ta tino."

³³ Sien mi bineit gi ta nga rongomie ine, gi nga kudier tsak si ken vinakokoit.

Mi Vuna Vinuor ian ta tsiroup

(Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Sien bu Parisaio gi ta nga rongomie va e Iesu a te nga vabongo gie bu Sadukaio, egie kokouk gi nga nemei. ³⁵ Ma mi meinmenigie, eie mi ka sinavei sibu vinuor se Moses, a nga konon e Iesu ngan mi vinirei.

³⁶ "Vavvasengei, mi sana vinuor eie a tsiroup sibu Vuna Vinuor kokouk?" ³⁷ E Iesu a nga kuil nama, " 'E ta ngas lalaron beitsak mi Nguts ma Raban ngan mi aro kokouk ma mi morumorua kokouk ma mi vinavinadodo kokouk.' ³⁸ Ine arie mi vuna vinuor ian ta tsiroup ma eie mi vunan bu vuna vinuor kokouk. ³⁹ Ma mi vinuor a luongan a malan ne, 'E ta ngas tovie e palapala malan e ta tovie no kese.' ⁴⁰ Bu Vinuor se Moses kokouk ma bu vinasengei sibu propet gi vunan ine siba vuna vinuor luo."

Mi virevirei surie mi Messia

(Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Sien bu Parisaio gi ta nga mon kouk, e Iesu a nga vereie gie, ⁴² "Nga vodon va mi Messia eie ese? Eie mi tietie se ese?"

Ma gi nga kuil nama, “Eie mi tietie se Davit.”

⁴³ Samo e Iesu a nga virei, “Ma surie misa mi Moromoruo Tamat ta nga teir vienviendon se Davit va e Davit ta nga vuotongie mi Messia va ‘mi Nguts’? E Davit a nga oeng malan ne,

⁴⁴ “ ‘Mi Nguts a nga pevien si mong Nguts;
 “Mogos si kong riem suv
 oit o ta terie ma sar matakorot
 i pakien ba naparikame.” ’

⁴⁵ Sien va e Davit a nga vuotongie va eie man Nguts, vasa te buer va mi Messia eie mi tietie se Davit?” ⁴⁶ A kap ka Parisaio va ta nga oit nia kulie ken vinirei e Iesu. Ma vakaek ian ma i muir kap ka mei a ba nga vanvando vereie ngan ka vinirei te buer.

23

Mi namani vinavanou surie bu tsaka sinavien bu Parisaio

(Marko 12:38,39; Luka 11:43,46; 20:45,46)

¹ Samo e Iesu a nga oeng simi bineit ma si ken sar madar tovtov. ² “Bu vavasengei simi vinuor se Moses ma bu Parisaio arie egie gi sievei nia vasangan mi vinuor se Moses. ³ Io, nga ta ngas vemusurie bu kepineits kokouk gi ta vokokotie senga va nga ta tsana. Eiekesen kian va nga ta vemusurie misa gi ta ko tsana, simi vunan gi kap ko vemusurie misa gi ta ko vavasengei ngan. ⁴ Gi ko puputungie nge vosorkie gie mi kulou ngan mi sinor putu, eiekesen egie kesegie gi ta kap sunuir

va gi ta terie ka pitsipitsiriem nia kuil ian simi sinor.

⁵ “Gi ko tsana bu suasuada kepineits va mi kulou gi ta mang pare gie. Gi ko vavataor tsana bu vinavataor simi Pakpak Leong nge vuotie sibu puk vovvoi a leong rio sibu mei ka ie ma gi ko rorotsie terie i matadigie ma i rimagie. Ma gi ko tsana mi napa lavlav kuar nge ruovan ian ta tsiu peuk i keim. ⁶ Ma gi ko lalaron beitsak kegi mogomogos bu muomuo sibu nginou ma si kegi sar vona rengeir. ⁷ Ma gi ko lalaron beitsak va mi kulou sibu korot nia verikuil nge kepineits, gi ta mangara gie. Ma gi ko lalaron buer va gi ta ve vuotongie gie va egie bu ‘Vavvasengei.’

⁸ “Eiekesen kian va nga ta sunuir va gi ta vuotongie nga va enga bu ‘Vavvasengei’, simi vunan enga bu baser kasien ma manga vavvasengei a kes mo. ⁹ Ma kian va nga ta vuotongie ka mei ine simi kabere va e tamanga, simi vunan e Tamanga a kes mo die i kur simi rangit. ¹⁰ Ma kian buer va nga ta sunuir va gi ta vuotongie nga va enga bu ka leong, simi vunan manga ka leong a kes mo, ma eie mi Messia. ¹¹ Eie ese ta muomuo senga, eie ta ngas tsorubeit kenga petspets. ¹² Io, eie ese ta veleveleongtie eie kesen, e Raban ta so vilikitie, ma eie ese ta vilikitie eie kesen, e Raban ta so veleongtie.

¹³ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei sibu vinuor ma enga bu Parisaio! Enga bu malamala ka dui! Nga ko tuir kitipan mi kulou va gi ta kap rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban. Ma enga buer nga kap ko rubukien, ma nga kap ko tuir vara gie ese gi

ta ko lalaron nia rubukien. ¹⁴ [Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei sibu vinuor se Moses ma bu Parisaio. Enga bu malamala ka duis! Nga ko bit tsana kegi sar vonuo bu vevien naor gi tate nga mamaet labeit ma nga ko vakam ngan mi nono kuar. Io, nga ta suvuon mi vinatoreis leong.]

¹⁵ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei simi Vinuor ma bu Parisaio! Enga bu malamala ka duis! Nga ko veisngie bu enamon nge tsourrak barateis nia oeng vikisie bu vinavinadodon mi kulou nia vemusurie kenga sinavei nia rengeir. Sien va nga ta vikisie kegi vienviendon kavo mei, nga ko tsana va magi vinekikin i aron mi leing leong ian ta kap ko mesei ta so leong vuluo rio senga.

¹⁶ “Mi tsienakor leong ta monongie nga, enga bu muomuo nga kael! Nga ko pevien, ‘Sien va ka mei ta vakavakariem ngan mi vona rengeir, ian a tuvuon, eiekesen sien va ka mei ta vakavakariem ngan bu gold i aron mi vona rengeir, ian a tuktuk ma a ngeisngeis.’ ¹⁷ Enga bu kael ma nga be! Misa a potokivout senga, mi gold o, mi vona rengeir ian a tsana mi gold va ta tsorubeit tamat? ¹⁸ Ma nga ko pevien buer, sien va ka mei ta vakavakariem ngan mi korot nia tu tienebeir, ian a tuvuon, eiekesen sien va ka mei ta vakavakariem ngan mi tienebeir i popon mi korot nia tu tienebeir, ian a tuktuk ma a ngeisngeis? ¹⁹ Enga bu kael! Misa a potokivout? Mi tienebeir o, mi korot nia tu tienebeir arie eie a tsana mi tienebeir va ta tamat? ²⁰ Io, eie ese ta vakavakariem ngan mi korot nia tu tienebeir,

a vakavakariem ngan meie ngan bu tienebeir i popon. ²¹ Ma eie ese ta vakavakariem ngan mi Vona renger leong, a vakavakariem ngan meie ngan eie ese ta mon i aron. ²² Ma eie ese ta vakavakariem ngan mi rangit, a vakavakariem ngan ken mogomogos e Raban meie ngan eie ese ta mogos sien.

²³ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei sibu vinuor ma enga bu Parisaio! Enga bu malamala ka duis! Nga ko terie se Raban mi korot kes simi karton mi sinangavur kes si kenga sar tsientsuor nia vesena mi nginonginou gi ta vuotongie ngan mi mint, mi dill, ma mi kumin. Eiekesen nga te vodon sasavoir ngan bu vinasengei ian ta leong simi Vinuor, malan mi duis, mi aor molous ma mi vodovodon tuktuk. Ine arie ba kepineits kokouk nga ta ngas tsang vaotie ma kian va nga ta vodon sasavoir ngan kavov vinuor ka ie. ²⁴ Enga bu muomuog nga kael! Nga ko tsang rivie bu ngenngen i aron manga sar koi da, eiekesen nga ko konobiel ngan mi kamel!

²⁵ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio! Enga bu malamala ka duis! Nga ko govorie mi kurikurien kenga sar koi unun ma kenga sar koi ngongou, eiekesen i aron a vous ngan mi sinavei nia ngaguo ma mi sinavei nia vavada. ²⁶ Evoi mi Parisaio! Evoi mi kael! E ta ngas muna govoir rivie misa ta mon i aron mi koi unun ma mi koi ngongou ma mi kurikurien buer ta melemelen!

²⁷ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio! Enga bu malamala ka duis! Nga malan bu

monmon ian gi ta kovuo nge puneits. Ma a matkalei ka i marar, eiekesen, i aron, a vous ngan bu tsirien bu mei mesei ma bu kepineits molubiets. ²⁸ Malan be mo, i marar nga matkalei i matan bu mei kokouk, eiekesen bu aronga a vous ngan mi sinavei nia malamala ka duis ma bu sinavei tsokor.

²⁹ “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio! Nga tsana magi sar tetteir bu propet ma nga vosonie magi sar monmon mi kulou gi ta duis i matan e Raban. ³⁰ Ma nga pevien ne, ‘Sien va gei nga mon ian sibu ra simi tubugei, gei kap nga oit nia tuir meie gie gi ta nga kenvamate bu propet.’ ³¹ Io, enga kesenga nga vavatei katsep ngan va enga bu natuon egie ese gi ta nga kenvamate bu propet. ³² Maga, nga vuruvan misa bu tubunga gi tate nga tsuok vakake!

³³ “Enga bu tsotsoi! Enga bu natuon bu tsotsoi tsokor! Vasa nga ta vi ven si manga vinatoreis kuvu simi leing leong ian ta kap ko mesei? ³⁴ Io, o te ture terie senga bu propet ma bu ka sinavei ma bu vavvasengei. Kavomei mene segie nga ta kenvamate, a, kavomei mene, nga ta vetekiuo simi koitskoits, ma kavomei mene, nga ta tsatsakie gie i aron kenga sar vona renger nge vikikinie gie sibu taon kokouk. ³⁵ Io, surie ine, mi vinatoreis leong ta kor i poponga surie mi daran mi kulou kokouk gi ta duis i matan e Raban, vakaek simi daran e Abel ese ta duis i matan e Raban, beit simi daran e Sakaria e natuon e Barakia ese nga ta nga kenvamate i kotubuon mi Vona renger leong ma mi korot nia tu tienebeir.

³⁶ O oeng tuktuk senga, man vinatoreis ine bu kiden ta kor i popon mi kuoluon ine bu ra.

³⁷ “Ierusalem, Ierusalem! Evoi e nga kenvamate bu propet nge tomerie nge vunavout egie ese e Raban ta nga ture terie sevoi. Palan bu ra o nga lalaro govite kakakuon bu natu, malan mi kina to ta govitan bu natuon i pakien ba poroporuon, eiekesen e kap nga sunuir seou!

³⁸ Pare! Ke vona rengeir tate mon tuvuon nge ringringidin. ³⁹ O oeng senga, “Nga ta kap dengarie iou te buer, tuir oit va nga ta pevien, ‘Mi vavatamaes ta mon seie ese ta nemei ngan mi asan mi Nguts.’ ”

24

Man sar totourlekier man votovoto mi mangmagoso enaenamon

(Marko 13:1,2; Luka 21:5,6)

¹ Sien e Iesu tate nga sorvekenan mi Vona rengeir leong, ken sar madar tovtov gi nga nemei sien nge tus vasangan seie bu vonuo i mararan mi Vona rengeir leong. ² Io, a nga pevien segie, “Nga pare ine bu vonuo leong? O oeng tuktuk senga. Kap ka vout kes ta so muturungie ka turan vout. A tuktuk, bu vout kokouk gi ta vatsarerie vuturungie gie i keim.”

³ Sien e Iesu ta nga mogos simi pout i Oliv bu madar tovtov gi nga nemei kesegie mo sien ma gi nga vereie, “Pengan segei. Venenges ine mi ra va ta beit ma man sana totourlekier ke minuer ma man votovoto mi mangmagoso enaenamon?”

⁴ E Iesu a nga kuil nama, “Nga ta nenei kalei. Kian va ka mei ta bitie nga. ⁵ Palan bu mei gi ta nemei ngan mi asoung nge pevien, ‘Eou mi Messia,’ ma gi ta bitie palan bu mei. ⁶ Ma nga ta so rongovan bu vinevineken vatavatat ma bu nama i sar surie bu vinevineken i pek. Eiekesen kian va nga ta aor tsak. Ine bu kepineits ta ngas tsorubeit, eiekesen man votovoto mi mangmagoso enaenamon ta kap ngas beit. ⁷ Bu enamon leong gi ta veken nge gie kesegie, bu mangmagoso nguts gi ta vemikiur nge gie kesegie ma bu se ma bu oen ta beit sibu korot palan. ⁸ Ine bu kepineits ta malan mi vinavasor vourvour simi vevien va ta por madar.

⁹ “Samo gi ta so rakopie nga nge terie nga va gi ta vikikinie nga nge kenvamate nga. Mi kulou gi ta karto nga simi vunan nga vodovodon tuktuk seou. Bu mei kokouk gi ta matakorot nge nga surie mi asoung. ¹⁰ Ian simi ra, palan bu mei gi ta so kor vekenan e Raban, ma gi ta so veroev nge terie gie kesegie ma vematakorot nge gie. ¹¹ Ma palan propet bitbit gi ta so tamtuir nge bitie palan bu mei. ¹² Ma surie mi sinavei tsokor ta beit leong, palan bu mei gi ta so tsupuk rivie kegi sar lalaron sibu palapalagie. ¹³ Eiekesen eie ese ta tuir ngeisngeis oit simi ra votovoto ta so suvuon mi vavato. ¹⁴ Ma ine mi Banga Vinavatei surie ken sinavei nia vuor e Raban gi ta vavatei ngan i aron mi mangmagoso enaenamon kokouk terengien bu mei gi ta mang oit nia vodovodon tuktuk, ma i muir mi ra votovoto ta ba beit.

¹⁵⁻¹⁶ “Io, sien va nga ta pare ‘mi kepineits ian

ta molubiets' va tate tuir simi korot tamat malan e Daniel mi propet ta nga vokokotie, egie gi ta mon i Iudea gi ta ngas vi ra kien sibu pout. Io, eie ese ta ase ine ta ngas katsep. ¹⁷ Sien va ka mei ta mon i pungan ken vonuo, kian va ta tsour nge rubukien nia poro ken sar kepineits. ¹⁸ Sien va ka mei ta mon i tau, kian va ta muerengei nge poro man kuirkuir. ¹⁹ Lavei! Mi masitinoiv leong segie mi langei gi ta tian ma mi langei vusus ian simi keipkepe ra. ²⁰ Nga no va kenga vini ta kap tsorubeit sibu rangi bat o, simi Rangi Minaes, ²¹ simi vunan ian simi ra mi tsienakor leong beitsak ta so beit, ian ta kap nga tsorubeit vakaek si man tsuoktsuok vakaek mi mangmagoso enaenamon oit nevere, ma i murien ta kap kavo kepineits tsak malan te buer. ²² Sien va e Raban a kap nga por potiepotien ine bu ra, va kap ka mei a nga to, eiekesen ine bu ra, eie ta ngas por potiepotiegie nia kulie ken kulou vivviel. ²³ Ian sibu ra, sien va ka mene ta pevien senga, 'Pare, ine arie mi Messia! o, eie nikot!' kian va nga ta vodovodon tuktuk sien, ²⁴ simi vunan bu Messia bitbit ma bu propet bitbit gi ta beit ma gi ta so tsana bu suasuada totourlekier leong ma bu kepineits leong ni vovokudier. Sien va ta oit, gi ta bit tsana ken kulou vivviel e Raban. ²⁵ pare! O te muna pengan senga ine bu kepineits i muan va gi ta ba so beit.

²⁶ "Io, sien va ka ka ta pengan senga, 'Pare eie nikot a mon simi beir,' kian va e ta rakot o, sien va ta pevien, 'Pare eie die a mon i ruom,' kian va

e ta vodovodon tuktuk sien. ²⁷ Sien va e Natuon mi Ka ta nemei eie ta malan mi kutsukutsuleip ian ta kutsuleip simi mariu kovuni simi matanias ta rar tsour oit simi matanias ta ros. ²⁸ Ivie mi piripirien bu mei maet gi ta mon en, bu moduram gi ta beit kokouk en.

²⁹ “I murien duis ian bu ra ni vinekikin tsokor,
 “ ‘mi matanias ta rar bungou,
 ma mi vura ta kap puits,
 bu kaemkaem gi ta kor kovuni simi rangit,
 ma man sar ngeisngeis mi mariu gi ta moruor.’

³⁰ “Io, man totourlekier e Natuon mi Ka ta tsorubeit vasvas simi mariu ma bu vuna enamon kokouk simi kabere gi ta ta. Gi ta pare e Natuon mi Ka ta nemei i popon mi balbal simi mariu meie ngan mi ngeisngeis ma mi banga matvinavaso. ³¹ Ma e Raban ta turan ken sar angelo ngan mi tienengen mi tuvuir, ma gi ta kir kakaku gie ken kulou vivviel e Raban kovuni siba mata mour voveit, kovuni simi tangatson mi mangmagoso enaenamon, oit simi tangaots ka ie.

³² “Nga por vavakatsep simi sinavien mi ei mi fik. Sien va bu rakarakan va gi tate beit mangmangeda ma vakaek nge bira, nga telekiran va man vura mi parpar a te vatavatat. ³³ Io, sien va nga ta pare ine bu kepineits ta vor ve tsotsorubeit, nga ta telekiran va a te vatavatat ian mi ra, ma a te tuir i matavanuo. ³⁴ O oeng tuktuk senga, mi kuoluon ine bu ra gi ta kap ngas

voto tuir oit ine bu kepineits kokouk ta tsorubeit.
³⁵ Mi rangit ma mi kabert so voto eiekesen kong sar nama ta kap so voto.”

Kap ka mei a telekiran mi ra ma mi keipkepide ra

(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

³⁶ “Kap ka mei a telekiran venenges ian mi ra o, mi keipkepide ra va ta beit. Bu angelo simi rangit ma e Natuon buer gi kap telekiran. E Raban kesen mo a telekiran. ³⁷ Sien e Natuon mi Ka va ta beit, ta malan misa ta nga tsorubeit ian sibura se Noa. ³⁸ I aron ian bu ra i muan mi tubuik leong, mi kulou gi nga mon ngan mi ngou, a, mi un, a, mi verei, ma mi vavuo bu natugie, tuir oit simi ra e Noa ta nga rubukien si man mon. ³⁹ Eiekesen gi kap nga telekiran misa va ta nga beit oit mi tubuik leong a nga nemei ma a nga sorara gie. Ine arie ta malan simi ra va e Natuon mi Ka va ta beit. ⁴⁰ Ian simi ra ba ka luo guor ta mon i tau nge tsatsang, e Natuon mi Ka ta kir tsana mi mei kes seguor, ma mi mei mene ta mon. ⁴¹ Ba vevien luo guor ta leik leseik, e Natuon mi Ka ta kir tsana mi mei kes seguor ma mi mei mene ta mon.

⁴² “Io, nga ta ngas nenei kalei simi vunan nga kap telekiran venenges manga Nguts va ta beit. ⁴³ Eiekesen nga ta ngas telekiran ine, sien va e taman mi vonuo a telekiran mi keipkepide ra mi ka puerpuer va ta beit sien, eie ta pan rorois va mi ka puerpuer ta kap mang me rubukien si ken vonuo. ⁴⁴ Io, enga buer nga ta ngas rorois, simi vunan e Natuon mi Ka ta nemei simi keipkepide ra nga ta vodon va ta kap beit sien.

⁴⁵ “Ese mi banga petspets sievei ma a ko tuktuk si ken tsientsang? Arie eie man ka leong ta terie ken baitutuir nia naneie ken sar petspets nge tabarie gie duis sibu kato ra nia ngou. ⁴⁶ Mi nires leong ian simi petspets sien va man ka leong ta me beit vorotan va a ngas tuir si ken baitutuir simi tsientsang. ⁴⁷ O oeng tuktuk senga. Ine mi ka leong ta terie ine ken petspets nia naneie ken sar sinsuv kokouk. ⁴⁸ Eiekesen, sien va ine mi tsaka petspets ta pevien seie kesen nge kia, ‘Ta potaram te mong ka leong ta ba muerengei,’ ⁴⁹ ma samo ta vakaek nge tsatsakie bu turan petspets, ma ta mon ngan mi ngou ma mi un nge be, ⁵⁰ io, man ka leong ian mi petspets ta ra nemei si ka ra ta vodon va ta kap beit sien ma si ka keipkevide ra eie ta kap telekiran. ⁵¹ Ma ta me tsetstseik vatsakatie ine mi petspets nge teir meie nge gie bu malamala ka duis ivie va gi ta so tata nge vengvengio en bu rivogie.

25

Man nama puppuo mi sinangavur kes mi langei vour

¹ “Ian simi ra, mi sinavien e Raban nia vuor ta malan mi sinangavur kes mi langei vour gi ta nga poro kegi sar bember ma gi nga rakot nia suoieie mi ka va ta nga rei vour. ² Ba vevien vour napaririem ka ie gituo nga be ma ba mene napaririem ka ie gituo nga sievei. ³ Ba mei gituo ta nga be gituo nga poro mo kegituo sar bember, eiekesen gituo kap nga por man karasin. ⁴ Eiekesen ba mei gituo ta nga sievei gituo nga

poro kegituo sar bember meie ngan bu utut a nga vous nge karasin. ⁵ Mi ka va ta nga rei vour a kap nga beit lalapus ma gi nga mat mumuang nge muang.

⁶ “Sikati potaram gi nga koupkoup ‘Eie te mi ka va ta rei! Nga nemei nge me suoie!’

⁷ “Samo mi langei vour kokouk gi nga pan nia vakartie kegi sar bember. ⁸ Ba mei gituo ta nga be gituo nga oeng segituo ian gituo ta nga sievei, ‘Ngatuo terie segatuo kegatuo ka puk karasin mene, kegatuo sar bember gi te maet.’

⁹ “Ba vevien gituo ta nga sievei gituo nga kuil nama, ‘A kap. Ta masi kap oit segiet kokouk. Misasien, ngatuo rakot segie gi ta ko verikuil nge lakep ngan mi karasin ma ngatuo ta ra vovoir.’

¹⁰ “Eiekesen i murien gituo ta nga veis nia ra voir karasin, mi ka rei vour a te nga beit. Ba vevien mene ese gituo ta nga rorois, gituo nga rubukien meie ine mi ka rei vour simi nginou ni verei. Ma gi nga bokutie mi matavanuo.

¹¹ “I muir sien ba vevien be gituo ta nga nemei, gituo nga virevirei, ‘Ka leong! Ka leong! Tsitsi vara gatuo!’

¹² “Eiekesen a nga kuil nama, ‘O oeng tuktuk sengatuo. O kap telekira ngatuo!’

¹³ “Io, nga ta ngas nenei kalei, simi vunan nga kap telekiran mi ra ma mi keipkevide ra va e Natuon mi Ka ta beit.

*Man nama puppuo ba petspets tour
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ “Ma buer mi sinavien e Raban ta vuor a malan mi ka ese ta nga visi veis simi vineis kuar, a nga kukuo ken ba petspets ma a nga terie ken

sar sinsuv i naparimagituo. ¹⁵ Simi mei vourvour a nga terie sien bu lut lakep talent mi napaririem, ma simi mei vuluongan a nga terie sien ba lut lakep talent luo, ma simi mei mene buer a nga terie sien mi lut lakep talent kes. A nga teir malan ngan ian nia vaotie ken sinavei mi ka keskes. Samo a nga veis si ken vineis. ¹⁶ Mi ka ese ta nga tserie bu lut lakep talent mi napaririem, ian ngas te a nga veis nge ra tsatsang ngan bu lakep, ma a nga vabatie bu lut lakep talent mi napaririem te buer. ¹⁷ Io, ian buer mi mei ta nga tserie ba lut lakep talent luo a nga veis nge ra tsatsang ngan ma a nga vabatie ba lut lakep talent luo te buer. ¹⁸ Eiekesen mi ka ese ta nga tserie mi lut lakep talent kes a nga veis ma a nga ra tsuopuo mi mat ma a nga muningan ken sar lakep man ka leong.

¹⁹ “I murien bu ra palan, man ka leong ian ba petspets a nga muerengei ma a nga me vereie gituo vasa gituo nga tsatsang venengan ken sar lakep. ²⁰ Mi ka ese ta nga tserie ba lut lakep talent mi napaririem a nga nemei nge pevien, ‘Ka leong e nga terie i naparimoung ba lut lakep talent mi napaririem. Pare! O te buer vabatie ba lut lakep talent mi napaririem mene te buer.’

²¹ “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Mi banga tsientsang, evoi mi banga petspets ma e ko tuktuk si ke tsientsang! E te nga ko tuktuk si ke tsientsang siba kepineits kap vovo. O ta terie no

25:15 talent - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit mi voirvoir mi ka tsatsang ta poro sibu avareit mi sinangavur kes ma mi napaririem i popon.

va e ta kovan bu kepineits palan. Nemei nge me suv si ken nires ma ka leong!’

²² “Mi ka ese ta nga tserie ba lut lakep talent luo a nga nemei buer nge pevien, ‘Ka leong, e nga terie i naparimoung ba lut lakep talent luo. Pare, o te buer vabatie ba lut lakep talent luo mene te buer.’

²³ “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Mi banga tsientsang, evoi mi banga petspets ma e ko tuktuk si ke tsientsang! E te nga ko tuktuk si ke tsientsang siba kepineits kap vovo. O ta terie no va e ta kovan bu kepineits palan. Nemei nge me suv si ken nires ma ka leong!’

²⁴ “Samo ian mi petspets ese ta nga tserie mi lut lakep talent kes a nga nemei nge pevien, ‘Ka leong. O nga telekiran va evoi mi ka kov ngeisngeis. E ko por nginonginou ivie e ta kap nga tsutsuor en ma e ko sere kakakuon ivie e ta kap nga riv pei en. ²⁵ Io, o nga motou ma o nga veis nge ra muningan ke lut lakep talent simi kaber. Pare, ine arie ke lut lakep talent e ta nga terie seou.’

²⁶ “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Evoi mi tsaka petspets mat maermaer! Io, e telekiran va o ko por nginonginou ivie o ta kap nga tsutsuran ma o ko sere kakakuon ivie eou o ta kap nga riv pei en. ²⁷ Io, a nga kalei beitsak sien va e nga poro kong sar lakep nge ra terie simi vonuo teteir lakep va gi ta nga ra tsatsang ngan, terengien sien va o ta muerengei, o ta mang suvuon kavo lakep mene i popon kong sar lakep.

²⁸ “ ‘Nga por tsana mi lut lakep talent sien nge terie seie ian ta suvuon bu lut lakep talent mi

sinangavur kes.’ ²⁹ Segie ese gi ta suvuon, e Raban ta buer teteir i popon ma gi ta suvuon ta palan beitsak, eiekese segie ese gi ta kap suvuon, misasien va ka puk lili gi ta suvuon, e Raban ta por tsana segie. ³⁰ ‘Nga ta tomeke vorotsoro ine mi petspets mat maermaer simi ngingi e kinagie, ivie va ta tata nge vengvengio en bu rivon.’

Mi sipsip ma mi meme

³¹ “Sien va e Natuon mi Ka va ta nemei ngan man matvinavaso meie bu angelo kokouk, eie ta mogos i popon ken mogomogos ni Nguts meie man matvinavaso. ³² Bu vuna enamon kokouk gi ta kir kakaku gie beit i matan, ma ta vierta gie malan mi ka nennei sipsip ta viertan bu sipsip sorvekenan bu meme. ³³ Eie ta pot terie bu sipsip si ken riem suv ma bu meme si ken riem kieir.

³⁴ “Samo mi kovakova ka leong ta oeng segie si ken riem suv, ‘Nga nemei, enga ese e Tamoung ta vatamase nga. Nga me suvuon kenga vavata-maes si ken mangmagoso Nguts e Raban ian e Raban ta nga rorois ngan va senga vakaek te simi vinagoso. ³⁵ O nga vitor ma nga nga tabarie iou. Ma o nga moruo ma nga nga vuvunumie iou. Ma o nga mala kibang ma nga nga marangata iou si kenga sar vonuo. ³⁶ O nga pinat surie lavlav ma nga nga vosonie iou. Ma o nga morouk ma nga nga naneie iou. Ma o nga mon simi vona vinatoreis ma nga nga nemei nia me iro iou.’

³⁷ “Samo bu ka gi ta duis i matan e Raban, gi ta kuil nama sien, ‘Mi Nguts, sisa gei nga pare no e nga vitor ma gei nga tabarie no, o, sien e ta nga moruo ma gei nga vuvunumie no? ³⁸ Sisa gei

nga pare no va e nga malan mi kibang ma gei nga marangata no si kegei sar vonuo, o, e nga pinat suri lavlav ma gei nga vosonie no? ³⁹ Sisa gei nga pare no e nga morouk, o, e nga mon i aron mi vona vinatoreis ma gei nga ra iro no?’

⁴⁰ “Mi kovakova ka leong ta kuil nama, ‘O oeng tuktuk senga, mi sana kepineits e ta nga tsana si ka meinmenien ine bu kasiung kap asna, e te nga tsana seou.’

⁴¹ “Samo ta oeng segie ian si ken bieng kieir. ‘Nga tsupek sorvekena iou. Enga e Raban a te nga oeng subira nga. Nga rakot simi leing ta kap man ka votovoto nian e Satan ma ken sar angelo.

⁴² O nga vitor eiekesen nga kap nga tabarie iou. O nga moruo eiekesen nga kap nga vuvunumie iou. ⁴³ O nga mala kibang eiekesen nga kap nga marangata iou si kenga sar vonuo. O nga morouk nge mon i aron mi vona vinatoreis eiekesen nga kap nga naneie iou.’

⁴⁴ “Ma egie gi ta kuil nama, ‘Mi Nguts, sisa gei nga pare no e nga vitor, o, moruo, o, mala kibang, o, pinat suri lavlav, o, morouk, o, mon simi vona vinatoreis, ma gei kap nga kulie no?’

⁴⁵ “Eie ta kuil nama, ‘O oeng tuktuk senga, mi sana kepineits nga ta kap nga tsana si ka meinmenien ine bu kasiung kap asna, nga kap nga tsana seou.’

⁴⁶ “Samo, gi ta rakot simi vinatoreis kap man ka votovoto, eiekesen bu ka gi ta duis i matan e Raban, gi ta rakot simi tino rovoriu.”

26

Gi nga roev nia kenvamate e Iesu

(Marko 14:1,2; Luka 22:1,2; Ioanes 11:45-53)

¹ I murien e Iesu tate nga vokokotie ine bu kepineits kokouk, a nga oeng si ken sar madar tovtov. ² “Malan nga tate telekiran, mi Nginu Pasova ba ra luo mo a te kitipan. Ian simi ra gi ta terie e Natuon mi Ka va gi ta vetekiuo simi koitskoits.”

³ Samo bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga beit kouk i mararan ken vonuo e Kaiapas mi kovan bu prist, ⁴ ma gi nga roev nia raok menentan nge kenvamate e Iesu. ⁵ Gi nga pevien, “Eiekesen giet ta kap tsana i aron mi nginou. Mi kulou gi ta masi tsuokvakake ka tseng.”

Mi vevien a nga soan mi da sosong i kovan e Iesu

(Marko 14:3-9; Ioanes 12:1-8)

⁶ E Iesu a nga mon i Betani i aron ken vonuo e Simon ese ta nga suvuon mi mienarouk lepra muomuo. ⁷ Sien e Iesu ta nga mogos i bingan mi tsur ngongou, mi vevien a nga nemei sien ngan mi utut vout ta nga vous ngan mi da sosong ivie man voirvoir ta nga vaen ma a nga soan i kovan.

⁸ Sien bu madar tovtov gi ta nga pare ine, gi nga petseir, ma gi nga virei, “Surie misa ine mi vevien ta soe tuvuoan ngan ine mi da sosong?”

⁹ Ine mi da sosong, a oit nia verikuil ngan nge lakep palan ma ian mi lakep ta oit nia kulie bu sinaortsak.

¹⁰ E Iesu a nga telekiran mi sana gi ta nga vokokotie, ma a nga oeng segie, “Surie misa nga ta nama palan ngan ine mi vevien? Eie a tsana mi banga kepineits seou. ¹¹ Bu sinaortsak gi ta mon meie nga sibu ra kokouk, eiekesen eou o ta kap mon meie nga sibu ra kokouk. ¹² Sien ta soan ine mi da sosong i kurikuriung, a te tsana nia rorrois ngan mi piripiriung nian kong mintur simi monmon. ¹³ O oeng tuktuk senga, simi sana korot simi mangmagoso enaenamom gi ta vavatei ngan mi Banga Vinavatei, mi sana kepineits ine mi vevien ta tsana gi ta vavatei ngan buer nia vodonomie ngan eie.”

*E Iudas a nga roev terie e Iesu
(Marko 14:10,11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Samo mi meinmenien mi sinangavur kes ma luo bu madar tovtov, mi asan e Iudas Iskariot, a nga rakot sibu prist leong, ¹⁵ ma a nga vereie gie, “Misa nga res nia terie seou sien va o ta roev terie e Iesu i naparimanga?” Io, gi nga aes terie sien ba sinangavur tour bu silva lakep. ¹⁶ Vakaek te ian, e Iudas a nga dedeng ngan ka kientsep nia roev terie e Iesu i rimagie.

*E Iesu a nga nganie mi Nginou nian mi Pasova
(Marko 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Ioanes
13:21-30)*

¹⁷ Simi ra vourvour simi nginou nian mi Tsoik kap ka iis sien, bu madar tovtov gi nga nemei se Iesu nge vereie, “Ivie e lalaron va gei ta rorois ngan en mi Nginou nian mi Pasova va e ta ra nganie?”

¹⁸ E Iesu a nga kuil nama, “Nga rubukien simi taon nge rakot simi ka ma nga ta oeng sien, ‘Mi vavvasengei a pevien; Kong keipkepide ra a te vatavatat. O ta barabaramatan mi Nginu Pasova meie kong sar madar tovtov si ke vonuo.’ ” ¹⁹ Io, bu madar tovtov gi nga tsana malan e Iesu ta nga oeng segie ma gi nga ra tsang rorois ngan mi Nginu Pasova en.

²⁰ Sien tate nga reivreiv seserigo, e Iesu ma mi sinangavur kes ma luo ken sar madar tovtov gi nga mogos viririsie mi tsur ngongou. ²¹ Ma sien gi tate nga vakaek nge ngou, a nga pevien, “O oeng tuktuk senga, ka mei senga ta roev terie iou simi matakoro.”

²² Gi nga mesirik ma gi nga vakaek nge virei vovokes rakot se Iesu, “A tuktuk, kap va eou, va gerek, mi Nguts?”

²³ E Iesu a nga kuil nama, “Mi mei ese ta tsonga mi poko tsoik meie iou i aron mi koi ngongou, arie eie ta roev terie iou simi matakoro. ²⁴ E Natuon mi Ka ta mesei malan mo mi Pakpak Leong ta vakokoit surie. Eiekesen, mi tsienakor leong ian simi ka ese ta roev terie iou simi matakoro! A kalei sien va gi kap nga kava.”

²⁵ Samo e Iudas ese ta nga roev terie a nga pevien, “A tuktuk, kap va eou, va gerek, Vavvasengei?”

E Iesu a nga kuil nama, “Io, arie evoi mo.”

²⁶ Sien gi ta nga vor ve ngongou, e Iesu a nga poro mi tsoik, ma a nga vuot kalei nge potakie nge terie si ken sar madar tovtov ma a nga pevien, “Nga poro nge nganie. Ine arie mi piripiriung.”

²⁷ Samo a nga poro mi koi unun ma a nga vuot kalei se Raban ma a nga terie segie nge pevien, “Nga un sien ine, enga kokouk. ²⁸ Ine arie mi daroung simi kinubuits ian ta tamasoei nian bu mei palan nia vodon rivie kegi sar sinavei tsokor. ²⁹ O oeng senga, o ta kap ba buer unumie mi dangi vuavua vain vakaek ine oit ian simi ra va o ta so unumie mi dangi vuavua vain vour meie nga i aron ken mangmagoso Nguts e Tamoung.”

³⁰ Sien gi tate nga keveir vaton mi paka renger gi nga veis rovotsour rakot simi pout i Oliv.

E Iesu a nga peterie va e Petro ta nga vamoie (Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Ioanes 13:36-38)

³¹ E Iesu a nga pevien segie, “Enga kokouk nga ta kor si kenga sar vienviendon surie iou, surie mi Pakpak Leong a pevien ne,

“ ‘O ta keda mi ka nennei sipsip,
ma bu sipsip gi ta vi vepitsitsei.’

³² Eiekesen i murien va o ta to muerengei simi miensei, o ta muo senga rakot i Galili.”

³³ E Petro a nga oeng ngeisngeis, “Misasien va egie kokouk gi ta murien veie no, eou kap.”

³⁴ E Iesu a nga oeng sien, “O oeng tuktuk sevoi. Ine sikati i muan va mi to ta kurkuku, e ta so vamoie iou votour.”

³⁵ Eiekesen e Petro a nga oeng ngeisngeis sien, “Misasien va o ta mesei meie no, o ta kap oit nia vamoie no.” Ma bu madar tovtov kokouk gi nga vakokoit malan buer.

*E Iesu a nga no i Getsemane
(Marko 14:32-42; Luka 22:39-46)*

³⁶ Samo e Iesu a nga veis meie ken sar madar tovtov rakot simi korot gi vuotongie va i Getsemane, ma a nga oeng segie, “Nga mogos en ne. O ta rakot en nikit nge ra no.” ³⁷ A nga kerie e Petro ma ba natuon e Sebedi meie. Ma a nga rongmetsikien mi aor tsak leong ma mi putu. ³⁸ Samo a nga oeng segituo, “Mi aroung a vous ngan mi aor tsak ma a te vatvatta kenvamate iou. Ngatuo ta mon en ne nge nenei meie iou.”

³⁹ E Iesu a nga veis rakot i pek lili ma a nga tsibour matan i keim simi kabere ma a nga no, “Tama, sien va a oit, por tsana seou ine mi koi simi vinekikin. Eiekesen, vemusurie ke lalaron ma a kap va kong lalaron.”

⁴⁰ Samo a nga muerengei rakot si ken ba madar tovtov ma a nga vorota gituo sien gituo tate nga muang, ma a nga vosuoreie e Petro, “Vasa, ngatuo kap oit nia pan nge nenei meie iou ka aua kes? ⁴¹ Ngatuo ta pan nge no, terengien ngatuo ta kap mang kor simi konokonon. Mi moromoruoa a pets, eiekesen mi pipir a kap suvu ngeisngais.”

⁴² E Iesu a nga veis sorvekena gituo te buer mi keipkepide ra a luongan, ma a nga ra no, “Tama, sien va e kap oit nia por tsana seou ine mi koi, ma sien va o ta ngas un sien, a kalei, tsatsang vemusurie ke lalaron.”

⁴³ Ma a te buer nga me vorota gituo sien gituo ta nga muang simi vunan bu katsomatagituo a nga putu. ⁴⁴ Io, a nga sorvekena gituo te buer ma a nga veis nge ra no mi keipkepide ra a

tourngan. A nga no vemusurie mo malan ken nono vourvour ta nga vuotongie.

⁴⁵ Samo a nga muerengei rakot si ken ba madar tovtov ma a nga oeng segituo, “Vasa, ngatuo ngas vor ve mumuang nge maes? Ngatuo dedeng, mi keipkevide ra a te vatavatat, ma e Natuon mi Ka gi tate roev terie i napariman bu ka tsokor. ⁴⁶ Nga tamtuir! Giet tate ra. Eie te mi ka va ta roev terie iou simi matakorot!”

Gi nga rakopie e Iesu

(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Ioanes 18:3-12)

⁴⁷ Sien ta ngas nga vor ve vakvakokoit, e Iudas mi meinmenien mi sinangavur kes ma luo bu madar tovtov a nga beit. Mi kulou palan gi nga nomeie ma gi nga sorokie kegi sar kuor ma bu bam. Bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga tura gie. ⁴⁸ Io, ine mi ka ni roev terie e Iesu a nga rove mi totourkilal meie gie ven ne, “Mi mei ese o ta so ngungurie, arie eie mi ka. Nga ta rakopie.” ⁴⁹ E Iudas a nga lalapus rakot se Iesu ma a nga pevien, “Mi kati, Vavvasengei!” Ma a nga ngungurie.

⁵⁰ E Iesu a nga oeng sien, “Palapala, tsana misa e ta me visi tsana.” Samo gi nga nemei nge rakopie e Iesu nge visie. ⁵¹ Sien gi tate nga tsang malan ngan ine, mi mene segie ese gi ta nga mon meie e Iesu a nga te vorotsoruo ken kuor ma a nga tseir rivie mi tateringangan ken petspets mi kovan bu prist.

⁵² E Iesu a nga oeng sien, “Teir muerngan ke kuor si man sovsov, simi vunan egie kokouk ese mune gi ta ken nge kuor, gi ta kenvamate gie

ngan mi kuor. ⁵³ Vasa, e vodon va o kap oit nia kukuio e Tamoung ma ine ngas te ta turan mi sinangavur kes ma luo bu gargar leong sibu angelo simi minakiur? ⁵⁴ Eiekesen vasa ta oit nia tsorubeit tuktuk ven mi nama simi Pakpak Leong ian ta pevien va ta ngas tsorubeit malan ne?"

⁵⁵ Samo a nga oeng simi kulou, "Vasa, nga kia va eou mi ka kenken? Arie mi vunan nga te nemei ngan bu kuor ma bu bam nia me rakopie iou? Sibu ra kokouk o nga mogos i mararan mi Vona renger leong nge vavasengei ma nga kap nga rakopie iou. ⁵⁶ Eiekesen ine bu kepineits a tsorubeit nia vaotie bu vinavataor sibu propet." Samo ken sar madar tovtov kokouk gi nga murien veie nge vi.

E Iesu a nga tuir i matan mi Sanedrin

(Marko 14:53-65; Luka 22:54,55,63-71; Ioanes 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Egie ese gi ta nga rakopie e Iesu gi nga kerie rakot se Kaiapas, mi kovan bu prist. Ian en bu vavasengei simi vinuor ma bu muomuo simi kulou gi te nga oir kouk en. ⁵⁸ Eiekesen e Petro a nga vor vevemuir oit te i mararan ken vonuo mi kovan bu prist, ma a nga rubukien nge mogos meie mi kulou nennei va ta nga pare misa va ta nga tsorubeit.

⁵⁹ Bu prist leong ma bu Sanedrin kokouk gi nga nesie man kavonama binit e Iesu, terengien va gi ta mang nga kenvamate. ⁶⁰ Eiekesen gi kap nga vorotan kavonama, misasien palan gi ta nga rovotsour nge vokokotie bu nama binit.

I muir, ba mei luo guor nga rovotsour, ⁶¹ ma guor nga pevien, “Ine mi ka a pevien, ‘O oit nia vatsarerie ine ken vona rengeir e Raban, ma o ta tsang muerngan i aron ba ra tour.’ ”

⁶² Samo mi kovan bu prist a nga tamtuur ma a nga vereie e Iesu, “Vasa, e ta kap kulie ka nama? Mi sana suada nama ine, ine ba ka guor vepitsie nge no?” ⁶³ Eiekesen e Iesu a kap nga vokokotie ka nama.

Mi kovan bu prist a nga oeng sien, “O oeng sevoi ngan mi ngesengesien e Raban ta tino. Pengan segei sien va a tuktuk va evoi mi Messia, e Natuon e Raban.”

⁶⁴ E Iesu a nga kuil nama sien, “A malan ian e tate pengan. Eiekesen o oeng senga kokouk, vevemuir, nga ta pare e Natuon mi Ka ta mogos si ken riem suv eie ese ta ngeisngeis rovoriu ma ta nemei i popon mi balbal simi rangit.”

⁶⁵ Samo mi kovan bu prist a nga derikie ken lavlav ma a nga pevien, “Eie a te oeng balapoik ngan e Raban! Surie misa nga tate buer lalaron kavo nama mene? Nga pare, ine nga te rongomie mi namani oeng balapoik ngan e Raban.” ⁶⁶ “Vasa nga vodon ven?”

Gi nga kuil nama, “Eie ta ngas maet.”

⁶⁷ Samo gi nga ebisie mi matan. Ma gi nga tutuo ngan bu rimagie. Bu mei mene gi nga pantsie, ⁶⁸ ma gi nga pevien, “Pengan segei, Messia! Ese a tutuo no?”

E Petro a nga vamoie e Iesu
(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Ioanes 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Ian simi keipkepide ra, e Petro a nga mogos i mararan ken vonuo mi kovan bu prist ma mi vevien petspets a nga nemei sien ma a nga pevien, “Evoi buer e nga ko nomeie e Iesu kovuni i Galili.”

⁷⁰ Eiekesen e Petro a nga vamo i matagie kokouk nge pevien, “O kap telekiran misa e pengan.”

⁷¹ Samo a nga veis rovotsour simi rum-rubukien. Ian en mi vevien petspets mene a te buer nga pare ma a nga oeng segie gi ta nga mon ian en, “Ine mi ka, a nga ko nomeie e Iesu kovuni i Nasaret.”

⁷² E Petro a te buer nga vamo i nge vakavakariem, “O kap telekiran ian mi ka!”

⁷³ Samo a kap nga potaram, egie ian gi ta nga tuir kouk gi nga nemei se Petro ma gi nga pevien, “A tuktuk, evoi mi meinmenigie, simi vunan mi ina a vasanga no.”

⁷⁴ Samo a nga vakaek nge vakavakariem ngan e Raban i matagie, “O kap telekiran ian mi ka!”

Ma ian ngas te, mi to a nga kurkuku. ⁷⁵ Samo e Petro a nga vodonomie ken nama e Iesu ta nga vokokotie malan ne, “I muan mi to va ta kurkuku, e ta so vamoie iou votour.” Ma e Petro a nga rovotsour ma a nga ta beitsak.

27

E Iudas a nga lilio

(Marko 15:1; Luka 23:1,2; Ioanes 18:28-32)

¹ Tsourvovo mokuopkuop, bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga beit simi vienvien-don kes va e Iesu ta ngas nga maet. ² Gi nga visie

ba riman nge kir rakot ngan ma gi nga terie i napariman e Pilato mi gavana.

³ Sien e Iudas, ese ta nga roev terie ta nga pare va gi te nga votorosie e Iesu, a nga maduo ma a nga teir muerngan ian ba sinangavur tour bu silva lakep sibu prist leong ma bu muomuo. ⁴ Ma a nga pevien, “Ō te tsana mi sinavei tsokor, simi vunan o te roev terie mi ka kap ken ka tsienakor.”

Ma gi nga kuil nama, “Kap kegei ka korot ba buer sien. Ian, sevoi ke baitutuir en te.”

⁵ Io, e Iudas a nga tomeke vurukude bu lakep simi Vona rengeir leong. Ma a nga veis nge ra lilio.

⁶ Mi meinmenien bu prist leong a nga tsuokopie ine bu lakep ma a nga pevien, “Ine bu lakep mi dar a mon sien ma a kap duis simi vinuor va giet ta terie simi korot teteir lakep simi Vona rengeir leong.” ⁷ Io, gi nga beit simi vienviendon nia poro ine bu lakep nge vorie ngan mi poko kabere simi ka tsangtsang koi pier va ine mi poko kabere ta nga tsorubeit mi puppuon sibu kibang. ⁸ Arie mi vunan gi nga vuotongie ngan va ‘mi Pier simi Dar’ oit te ine sibu ra. ⁹ Io, misa e Ieremia mi propet ta nga vokokotie a nga tsorubeit tuktuk. A nga pevien, “Gi nga poro ba sinangavur tour bu silva lakep ian mi kulou i Israel gi ta nga sunurie nia vovoir ngan. ¹⁰ Ma gi nga vorie ngan mi poko kabere simi ka tsangtsang koi pier, malan mi Nguts ta nga oeng seou.”

*E Iesu a nga tuir i matan e Pilato
(Marko 15:2-5; Luka 23:3-5; Ioanes 18:33-38)*

¹¹ E Iesu a nga tuir i matan e Pilato ma e Pilato a nga vosuoreie, “Arie evoi mi kovakova ka leong sibu Iuda?”

E Iesu a nga kuil nama, “A malan e tate vuotongie.”

¹² Sien bu prist leong ma bu muomuo gi ta nga vepitsie nge nama, a kap nga vuotongie ka nama. ¹³ Samo e Pilato a nga vosuoreie, “Vasa, e kap rongomie ine bu kepineits gi ta vepitsie no ngan?” ¹⁴ Eiekesen e Iesu a kap nga kulie ka nama surie bu kepineits gi ta nga vepitsie ngan. Ma mi muomuo a nga kudier beitsak.

¹⁵ Sibu Nginu Pasova kokouk, mi gavana a ko ruom rivie ka mei tsatsang vinatoreis vemusurie kegi lalaron mi kulou. ¹⁶ Ian sibu ra mi ka tsokor a nga mon simi vona vinatoreis, mi asan e Barabas. ¹⁷ Io, sien mi kulou gi tate nga me beit kouk, e Pilato a nga vosuoreie gie, “Ese mei nga lalaron va o ta ruom rivie terie senga? E Barabas o, e Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia?” ¹⁸ A nga telekiran va gi nga terie e Iesu i napariman simi vunan gi nga ngungutsuo si ken tsientsang.

¹⁹ Sien e Pilato ta nga vor ve mogomogos simi mogomogos ni vuor, ken vevien a nga turan ine mi nama rakot sien, “Kian va e ta tsana ka kepineits ine simi ka ian ta duis i matan e Raban, simi vunan sikati o berevan ine mi ka, ma ine mi binorea a tsang vatsakatie iou.”

²⁰ Eiekesen bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga oeng ka i aron mi kulou va gi ta nga

nongie va ta nga ruom rivie e Barabas eiekese e Iesu va ta nga sunuir terie simi miensei.

²¹ E Pilato a nga virei, "Ese seguor ine nga lalaron va o ta ruom rivie terie senga?"

Gi nga kuil nama, "E Barabas."

²² E Pilato a buer nga virei, "Ma misa o ta tsana se Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia?"

Egie kokouk gi nga kuil nama, "Vetekiou simi koitskoits!"

²³ E Pilato a nga virei, "Surie misa? Mi sana tsaka sinavei a nga tsana?"

Eiekese gi nga koup ngeisngeis, "Vetekiou simi koitskoits!"

²⁴ Sien e Pilato tate nga deng kielala va a kap nga oit nia tsang vaotie ka kepineits, ma mi tseng leong a te nga lalaro tamtuir, a nga poro mi da ma a nga vavano ba riman i matagie kokouk nge pevien, "O ketseketseng simi daran ine mi ka. Kenga baitutuir en te!"

²⁵ Ma egie kokouk gi nga kuil nama, "E ta ngas sunuir va mi daran ta kor i popoge i ma bu natugei!"

²⁶ Samo a nga ruom rivie e Barabas terie segie. Eiekese a nga tuturei ma gi nga beilbeiltsie e Iesu. Ma a nga terie va gi ta nga ra vetekiou simi koitskoits.

Mi kulou ni minakiur gi nga vavangiets ngan e Iesu

(Marko 15:16-20; Ioanes 19:2,3)

²⁷ Samo ken sar ka ni minakiur mi gavana gi nga kir rubukien ngan e Iesu si ken vonuo mi gavana gi ta vuotongie ngan mi Praetorium. Ma gi nga kukuo mi gargar kulou simi minakiur

kokouk ma gi nga tuir viririsie. ²⁸ Gi nga tsion rivie man sar tsetstseik nge vavatsekie ngan mi lavlav dav. ²⁹ Ma gi nga ruonie man kovage ngan bu suo tsotso ma gi nga vavatsekie ngan mi kovan. Gi nga poro mi poko ei nge terie i riman ma gi nga sege pukupukukaek i matan nge vavangiets ngan. Ma gi nga pevien, “E ta tino kuar, kovakova ka leong sibu Iuda!” ³⁰ Gi nga ebisie, ma gi nga poro mi poko ei nge nisnis ka i kovan. ³¹ I murien gi tate nga vavangiets vaton, gi nga tsang rivie mi lavlav dav sien ma gi nga vavatsekie ngan man sar tsetstseik kesen. Samo gi nga kir varakoto nia ra vetekiuo simi koitskoits.

Gi nga vetekiuo e Iesu simi koitskoits

(Marko 15:21-32; Luka 23:26-43; Ioanes 19:17-27)

³² Sien gi ta nga vor ve veisveis rovotsour simi taon, gi nga suoeie mi kangi Kurene mi asan e Simon ma gi nga votsuoek nia sorokie mi koitskoits. ³³ Gi nga beit simi korot gi ta vuotongie ngan i Golgota (man vuevue va, ‘Mi Korot simi Paptikov’). ³⁴ Ian en, gi nga terie se Iesu mi dangi vain gi ta nga gula meie ngan mi da bo va ta nga unumie, eiekesen i murien ta nga daem pare, a nga mereis nia unumie. ³⁵ I murien gi tate nga vetekiuo simi koitskoits, gi nga paluo satu nia potakie man sar tsetstseik i kotubugie. ³⁶ Ma gi nga mogos nge moun ngan e Iesu. ³⁷ Simi napa ei i kovan mi koitskoits gi nga vataro ian mi nama gi ta nga vuortie surie ngan,

'Ine e Iesu, magi Kovakova ka leong bu Iuda.'
³⁸ Ba ka puerpuer luo buer gi nga vetekiuo siba koitskoits i bingan e Iesu, mi mei kes si ken bieng suv ma mi mei mene si ken bieng kieir. ³⁹ Egie ese gi ta nga veis rov riu gi nga erire kov nge oeng balapoik ngan, ⁴⁰ ma gi nga pevien, "E nga pevien va e ta vatsarerie mi Vona rengeir leong nge voturie te buer siba ra tour. Maga, sien va evoi e Natuon e Raban, vatoa no kese nge tsour simi koitskoits!"

⁴¹ Simi sinavei kes mo bu prist leong, ma bu vavvasengei sibu vinuor, ma bu muomuo simi kulou gi nga oeng balapoik ngan, ma gi nga pevien, ⁴² "A nga vatoa bu mei mene, eiekese a kap oit nia vatoa eie kesen! Eie mi kovakova ka leong sibu Israel! Nga ta sangan, ta tsour simi koitskoits va giet ta mang vodovodon tuktuk sien. ⁴³ Eie a vodovodon tuktuk se Raban! Nga ta sangan e Raban ta vatoa sien va ta lalaron, simi vunan a nga pevien va eie e Natuon e Raban."
⁴⁴ Ian ba ka puerpuer gi ta nga vetekiuo guor siba koitskoits i bingan e Iesu, guor nga oeng balapoik ngan buer.

Ken miensei e Iesu

(Marko 15:33-41; Luka 23:44-49; Ioanes 19:28-30)

⁴⁵ Vakaek sisiat potaram beit simi 3 kilok sireivreiv, mi ngingi leong a nga kuva mi enamon kokouk. ⁴⁶ Vatvatta mi 3 kilok sireivreiv, e Iesu a nga koup leong, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Man vuevue va, "Mong Raban, mong Raban, surie misa e tate murien veie iou?"

⁴⁷ Sien bu mei segie gi ta nga tuir vatavatat nge rongomie ine, gi nga pevien, “Nga rorong, eie a kukuo e Eliia.”

⁴⁸ Io, ian ngas te, mi mei segie a nga soer rakot nge ra vosuvie mi kukui kovuni i rou simi dangi vain monour, ma a nga rorotsie simi poko ei nge vutuirse terie se Iesu va ta nga un. ⁴⁹ Mi kulou kokouk gi nga pevien, “Kian be! Giet ta be pare va e Eliia ta nemei nge me vatoa.”

⁵⁰ Ma e Iesu a te buer nga koup leong ma a nga tsupuk rivie mi Morumoruan.

⁵¹ Ian ngas te simi keipkevide ra, mi baba gi ta nga tsana ngan mi lavlav leong nia bangie kiti-pan mi Korot Tamat Rovoriu simi Vona rengeir leong a nga kedeur napaluo kovuni i kur beit i keim. Mi kabur a nga oen ma bu vunavout gi nga kapot. ⁵² Bu monmon gi nga katsep ma bu pipirien palan mi kuoluon e Raban gi tate nga maet gi nga to muerengei. ⁵³ Gi nga rovotsour sibu monmon. Ma i murien e Iesu tate nga to muerengei, gi nga rubukien simi taon tamat ma gi nga beit vasvas sibu mei palan.

⁵⁴ Mi kulou ni minakiur ma magi muomuo gi ta nga naneie e Iesu, gi nga pare mi oen ma ian bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit. Io, gi nga kudier beitsak nge pevien, “A tuktuk te, ine mi ka eie e Natuon e Raban!”

⁵⁵ Palan mi langei gi nga mon, gi nga tuir i pek nge dedeng. Ine mi langei gi nga vemusurie e Iesu kovuni i Galili nia kulie si ken sar pinat. ⁵⁶ E Maria kovuni i Magadala, e Maria e kinan e Iakobo ma e Iosep, ma e kinan ba natuon e Sebedi, gi nga mon i kotubuon ine mi langei.

Gi nga puonongie e Iesu
(*Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Ioanes 19:38-42*)

⁵⁷ Sien tate nga reivreiv seserigo, mi ka suvuram kovuni i Arimatea a nga nemei, mi asan e Iosep. Eie buer a nga vodovodon tuktuk se Iesu. ⁵⁸ A nga rakot se Pilato ma a nga ra vosuoreie ngan mi piripirien e Iesu. Io, e Pilato a nga tuturei va gi ta nga poro mi piripirien nge terie sien. ⁵⁹ E Iosep a nga poro mi piripirien nge ovutie ngan mi lavlav puneits vour. ⁶⁰ Ma a nga ra vuturungie i aron ken tetteir vour ta nga kole simi vunavout. Ma a nga vuvuil kitipan mi monmon ngan mi vunavout leong nge veis. ⁶¹ E Maria kovuni i Magadala ma e Maria ka ie, guor nga mogos matan veie ine mi monmon.

Mi kulou ni minakiur gi ta nga naneie mi monmon

⁶² Simi ra vemusurie, eie mi Rangi Minaes, bu prist leong ma bu Parisaio gi nga rakot se Pilato, ma gi nga pevien, ⁶³ “Ka leong, gei vodonomie ken nama ine mi nguts bitbit. Sien ta ngas nga to, a nga pevien, ‘Simi ra a tourngan o ta to muerengei.’ ⁶⁴ Io, e ta ngas terie ka nama ngeisngeis va gi ta naneie vakalaie mi monmon oit simi ra a tourngan, surie ken sar madar tovtov gi ta masi nemei nge me pure mi piripirien nge bitie bu mei va a te to muerengei. Ine mi binit vevemuir ta tsokor rio mi binit vourvour.”

⁶⁵ E Pilato a nga kuil nama, “Nga ta kerie kavo ka ni minakiur nia ra nenei, ma nga ta rakot nge ra biritie vakalaie ine mi monmon malan nga ta

telekiran.” ⁶⁶ Io, gi nga rakot nge ra terie mi golgol mi asan e Pilato ta nga mon sien. Ma i muir, gi nga voturie ba ka ni nenei.

28

*E Iesu a nga to muerengei simi miensei
(Marko 16:1-10; Luka 24:1-12; Ioanes 20:1-10)*

¹ I murien mi Rangi Minaes sibu Iuda, tsourvovo mokuopkuop simi ra vourvour simi wik, e Maria kovuni i Magadala ma e Maria ka ie, guor nga rakot nia ra dengarie mi monmon.

² Ian simi keipkepide ra mi oen leong a nga beit simi vunan ken angelo mi Nguts a nga tsourpeuk kovuni simi rangit ma a nga rakot simi monmon nge vuvuil rivie mi vunavout ma a nga mogos i popon. ³ Ken baidendeng a nga malan mi kutsukutsuleip ma man sar tsetstseik a nga puneits malan mi busobuso naov. ⁴ Mi kulou ni minakiur gi ta nga naneie mi monmon gi nga motou beitsak ma a nga sigosigong bu arogie ma gi te nga malan bu ka maet.

⁵ Mi angelo a nga oeng siba vevien, “Kian va ngado ta motou. O telekiran va ngado nesie e Iesu ese gi ta nga vetekiuo simi koitskoits. ⁶ Eie a kap mon en ne, a te to muerengei, malan mo ta nga vokokotie. Ngado nemei nge me pare mi korot ivie ta nga mutur en. ⁷ Ngado ta muerengei lalapus nge ra pengan si ken sar madar tovtov va a te to muerengei simi miensei ma a te muo rakot i Galili. Ian en nga ta so pare. Ngado ta vodonomie misa o tate pengan sengado.”

⁸ Io, ba vevien guor nga lalapus sorvekenan mi monmon. Guor nga motou eiekese bu aroguor a nga vous ngan mi nires, ma guor nga soer nia ra pangan sibu madar tovtov. ⁹ Puk lalapus mo, e Iesu a nga beit seguor ma a nga pevien, “Mi vovo kalei,” guor nga nemei sien ma guor nga rakopie ba kamen nge rengeir rakot sien. ¹⁰ Samo e Iesu a nga oeng seguor, “Ngado ta kap motou. Ngado rakot sibu kasiung nge ra oeng segie va gi ta rakot i Galili. Ian en gi ta so pare iou.”

Kegi vinavatei mi kulou ni minakiur

¹¹ Sien ba vevien guor ta ngas nga vor ve veisveis muerengei, bu mei simi kulou ni minakiur gi ta nga naneie mi monmon, gi nga rubukien simi taon nge ra pangan sibu prist leong bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit. ¹² Bu prist leong gi te nga vakokoit meie bu muomuo leong ma gi nga rove va gi ta nga terie bu lakep palan simi kulou ni minakiur, ¹³ ma gi ta nga oeng segie, “Nga ta ngas pevien ne, ‘Ken sar madar tovtov gi nga nemei sikati nge me pure mi piripirien sien gei ta nga muang.’” ¹⁴ Sien va ine mi nama ta ra beit simi gavana, egei gei ta ba ra vuduis nama meie nia piknge nga simi tsienakor.” ¹⁵ Io, mi kulou ni minakiur gi nga poro bu lakep ma gi nga tsana malan ngan gi ta nga oeng teteir segie. Ma ine mi pinouts a nga puorkan i kotubuon bu Iuda kokouk tuir oit ine sibu ra.

Mi vuna tinuturei nian mi tsientsang
(Marko 16:14-18; Luka 24:36-49; Ioanes 20:19-23; Aposol 1:6-8)

¹⁶ Samo ian mi sinangavur kes ma kes bu madar tovtov gi nga rakot i Galili, simi pout ivie e Iesu ta nga oeng terie gie en. ¹⁷ Sien gi ta nga pare e Iesu, gi nga renger rakot sien, eiekese bu mei mene a nga bakiet kegi sar vienviendon. ¹⁸ Samo e Iesu a nga nemei segie ma a nga pevien, “Bu ngeisngeis kokouk simi rangit ma simi kabere e Raban a te nga terie seou. ¹⁹ Io, nga ta veis nge ra tsana mi kuoluon bu vuna enamon kokouk va gi ta tsorubeit kong sar madar tovtov. Io, nga ta tsana mi sinusuruiv segie simi asan mi Tam ma e Natuon ma mi Moromoruo Tamat. ²⁰ Ma nga ta vasangan segie nia vemusurie bu kepineits kokouk o tate nga oeng ngeisngeis ngan senga. Ma a tuktuk rovoriu, o ta mon meie nga tuir oit si man ra vekvekitip mi mangmagoso enaenamon.”

Mi Namani Tino
The New Testament in the Mandara language of New
Ireland Province of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mandara long Niugini
Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators

Language: Mandara

Translation by: Mandara Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

1ad42eca-167e-5607-b13a-e01c001050d9